إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ

للہ الحمد کہ درین اوان فرخی اقتران کتاب مستطاب کامل النصاب مبرا از نقص و عیب المسمی بہ

نور لاریب
فی ترجمۂ
فتوح الغیب

مترجمہ حضرت واقف حقائق کاشف دقائق آفتاب آسمان ولایت ماہتاب شبستان ہدایت اسوۃ العالمین زبدۃ الکاملین جامع حقائق صوری و معنوی حضرت مولانا شاہ حمایت علی علوی قلندر کاکوروی بتصحیح حضرت فلک رفعت نادرۂ آوان نتیجۂ نوع انسان نیّر برج باطنی گوہر درج کاظمی حقیقت منظر حضرت مولانا شاہ حبیب حیدر قلندر باجازت یادگار دودمان حضرت مترجم عالیقدر والا گہر جناب منشی ارتضا علی صاحب شہر کاکوروی بفرمایش لائق مدح و ستایش مقبول رب احد جناب منشی امیر احمد سلمہ اللہ الصمد رئیس کاکوری

باہتمام

احقر انام قاری محمد عبد الولی عفا اللہ عنہ خلف علامہ آسی مولانا محمد عبد العلی مدراسی نور اللہ مدفنہ

مطبع برمطلع آسی پریس لکھنؤ طبع شد

فہرست مضامین کتاب مستطاب نور لاریب فی ترجمہ فتوح الغیب

تمام شد

صحیح غلطنامۂ کتاب مستطاب نور لاریب فی ترجمۂ فتوح الغیب

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۵	۲۱	شود	بیشود	۳۴	۷	بہاو	باد	۴۵	۳	خوشتر	خوشبو	۵۷	۸	ہزار سالہا می شمارید	ہزار سال از آن سالہا کہ می شمارید
۶	۱۰	مراد	مراد	〃	۱۲	زیرا کہ	زیرا کہ	〃	〃	بستنبہ	بستن ہا				
۷	〃	ابقی	ابقی	۳۵	۱۱	نکنند	نکنندہ	〃	۱۰	کنی	کن	۵۷	۱۱	دخلو	دخلوا
۹	۲		بقای	〃	〃	عوضہای	در عوضہای	〃	۱۹	در حق خوستن	در خواستن	〃	۱۴	مولی ست	مولی
〃	۹	بہا	بہا	〃	۱۴	چیز ہای	چیز ہا	۴۶	۱۰	ورارث	ووارث	〃	۱۵	عیب	رغبت
〃	۱۲	بیمش	بیش	۳۶	۱۱	دوست	دست	〃	〃	دانایان	ودانایان	〃	۱۶	آخرت	نصرت
۱۱	۴	بخشش	کہ بخشش	〃	〃	ای گرداینده شده	وی گرداینده شده	۴۸	۸	حالہا	مالہا	〃	۱۷	آنرا انچہ	ازآنچہ
〃	۲۱	لطفی	الہی	〃	۱۵	نہ پیچید	پیچید	〃	۱۳	افتاه	افتناه	〃	۲۰	ارزو رہا	ارزوہا
۱۲	۴	وفراموشتی تلقین کردہ شدہ باقرار کردن بگناہ		〃	〃	نیقلگند	نیشگند	〃	۱۵	〃	〃	〃	〃	بگیرند	بگیرند
				۳۷	۶	آدمی	آدمی	۴۹	۶	دل راو ال راہ	دل را	۵۸	۱	یا	تا
				〃	۷	وبرگذشتن	برگذشتن					〃	۲	کنبید	مکنید
				〃	〃	نہی	نہی ہا	〃	۱۸	کشیدگان	کشندگان	〃	۳	بنوشتم	ننوشتم
〃	۶	ذاتہای	بر ذاتہای	۳۸	۶	را	ترا	〃	〃	خوہندگان	خوانندگان	〃	۱۰	حالی	حالتی
〃	۱۳	جنیم	جیز	۳۹	۹	شامل شود	معامل شود	۵۱	۶	خواہندہ	خوانندہ	〃	۷	من ست	من ست با
〃	۱۶	آنکہ	اینکہ	〃	۱۹	لازم گیر	پس لازم گیر	〃	〃	دلیل ست	دلیل	۵۹	۱	ہمپایہ	ہمسایہ
۱۴	۲	تلت	قلت	۴۰	۲	برفرد فگندن	سر فرد فگندن	〃	۷	وپانندہ	وپایندہ	〃	۲	دور	در
〃	۶	نسبت	لسبب	〃	۴	لد تلے	لدنی			شفاعت	وشفاعت	〃	۳	اما	آیا
۱۶	۲	داشتن	برداشتن	〃	۱۳	ثابت	ہمچنین ثابت	〃	۱۹	شدن ست	شدنی ست	〃	۴	در چشم	از چشم
〃	۱۳	آثا	آثار	〃	۲۰	عیش	پیش	۵۲	۱	خودرا	خود	〃	〃	تو دشمن	ودشمن
۱۸	۹	وبی حس	بی حس	۴۱	۱	زیادہ	زیادہ	〃	۷	راه	را	〃	۱۲	نگرداینده	نگرداینده
۲۰	۱۵	غیر	عجز	〃	۱۴/۱۵	ہا ورگہای	ودرگہای	〃	۸	بقدر	بقدر	〃	۱۳	خطے ست	خطے
۲۱	۱۰	ساحت	ساخت	〃	۱۷	اول	ازاول	〃	۱۶	ازانچہ	ازتو انچہ	〃	۲۰	وحشمت	وباحشمت
〃	۱۵	نگوئی	بگوئی	۴۶	۵	بہشت	بہشت را	〃	۱۹	اجابت	اجابت شدی	۶۰	۴	پناه	تباہ
۲۳	۱۹	بسبب آن	بستن آن	〃	۱۵	عاقبت	عافیت	۵۳	۷	بہ نیکی	بیکی	〃	۵	اورا	مراورا
۲۶	۱۷	اما	پس آنہا	〃	۱۷	بر	ہر	〃	۱۹	کردن	کردن تو	〃	۵	کردن او	کردن اورا
۲۷	۲	وسلاحہا	سلاحہا	〃	۲۰	بآرمیدن	وبآرمیدن	〃	۲۰	بموافقت	موافقت	〃	۱۴	خداوند	خداوندان
〃	۸	وہان	دہان	۴۳	۱	باآنکہ	تاآنکہ	〃	〃	برد	ہردو	〃	۱۵	دووقت	ووقت
۲۷	۲۰	غیرت	عزت	۴۴	۲	جز	خیر	۵۵	۱۱	وتوفیق	توفیق	〃	۱۸	وی	وی وافتہای
۲۸	۳	برساند	بسپاید	〃	۵	راستے	ایمنی	〃	۱۳	ازدی	ازدوست توفیق	۱۶	۳	لشنوید	[illegible]
۳۱	۴	ثابت	از ثابت	〃	۱۱	ہر	ہر					〃	۴	گشتہ	کشتن
۳۲	۱۸	شب	در شب	〃	۱۳	آتی	آتی	۵۶	۱۵	ذات ست	ذات وست	۶۱	۹	بینائی خود	بینائی و گویائی خود
۳۳	۱۰	خواہشہا	خواستہا	〃	۲۰	جامہ	آنجا نہ	۵۷	۵	دوئی را	دوئی تو				
۳۴	۵	بہ دوں	بہ دن	۴۵	۲	وملایم	وبہر و ملایم	〃	۶	بارکردی	باز کردی	〃	〃	شنوادار نشر	دانش

اللہ نور السموات والارض
الحمد للہ کہ درین ایوان فرخی اقتران کتاب مستطاب کامل النصاب مبرا از نقص و عیب المسمی
بفرمایش لائق مدح و ستایش مقبول ارباب صدق جناب منشی امیر احمد سلمہ اللہ الصمد مرس کاکوری
در اسٹیم پریس واقع لکھنؤ طبع شد
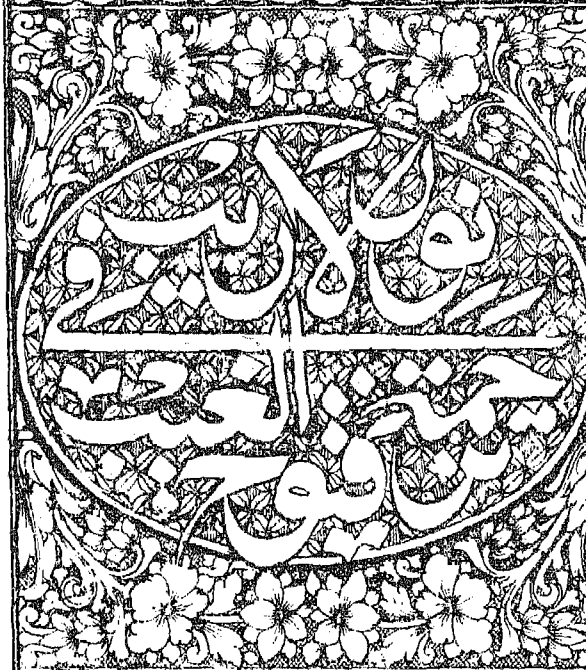
حالات مختصرہ حضرت مترجم قدس سرّہ العزیز

بسم اللہ الرحمن الرحیم

آن اوحد زمانہ آن فرد یگانہ آن مصباح ضیاء شریعت آن مفتاح کنوز طریقت
آن مقنن قوانین معرفت آن مرسّم مراسم سلوک حقیقت آن سالک مسالک
ورع و صدق و ارشاد آن ناسک مناسک محبت و وداد آن قدوۂ علمای کرام
آن زبدۂ اولیای عظام آن فرد فرید بحر توحید آن دُرّ یتیم یمّ تفرید آن محبوب
بارگاہ الٰہی آن مقبول درگاہ رسالت پناہی آن فانی فی اللہ آن باقی باللہ
اوستاد اوستاد استادنا ومن الیہ بالعلم والفضل استنادنا المنتظم فی سلک السلسلۃ
العالیۃ القادریۃ القلندریۃ سیدی مولانا شاہ حمایت علی قلندر العلوی
الکاکوروی خلف اوسط حضرت مرشدنا و مرشد العالم جامع الفضائل والمکارم
انیس العارفین جلیس الکاملین قطب الارشاد ملقب الغیب بصاحب سِر
شاہ محمد کاظم قلندر قدس سرہ الاطہر شیخ علوی نسب حنفی ماتریدی مذہب
قادری قلندری مشرب ولادت آن والا منقبت در سنۂ یک ہزار

و یک صد و ہشتاد و ہشت ہجری واقع گردید از زمان صغر سن مصدر کرامات
و متصف بجمائد صفات جامع مکارم اخلاق و محاسن اشفاق بود و آثار سعادت
و علامات ولایت از ناصیۂ کمال او مشہود مرشد مرشدنا حضرت شاہ تراب علی قلندر
نور اللہ مرقدہ الاطہر در کتاب مستطاب اصول المقصود در حال ایشان ارقام میفرمایند
کہ قبل ایشان برادرے دیگر پیدا شدہ بود کہ نامش حضرت صاحب قبلہ باقی باللہ
نہادہ بودند حالش عجیب بود کہ وقت ولادتش یکبارہ در تمام خانہ روشنی پیدا شد
گویا کسے مشعلے افروختہ باشد مردمان حاضرین آنجا متعجب گشتند و از وقوع این
حال ہمہ شگفتہ شدند و دانستند کہ روح ولی ظہور کردہ است لیکن بعد پنج شش روز
بمرد غم وے بہر کہ و مہ شد بعد وی برادر مذکور پیدا شد و حضرت صاحب قبلہ در واقعہ
دیدند کہ این طفل میگوید کہ باقی باللہ منم و من ہفتاد ہزار حجاب حق قطع خواہم کرد
پس ازین واقعہ آنحضرت و دیگر کسان شادان شدند و متخیل شد کہ عجب نیست
کہ این طفل مثل باقی باللہ شود انتہی بعد از ان در زمان پنج و شش سالگی کیفیتش چنین
بود کہ اگر در حق کسے چیزے میگفت مطابق آن ظہور میکرد چنانچہ یکبار در ہمان زمان
امساک باران شدہ بود مردم قصبہ برای نماز استسقا در باغی متصل تکیۂ شریفہ
جمع شدند اتفاقاً ایشان ہم مثل طفلان بازی کنان آنجا رسیدہ پرسیدند کہ این جماعت
کیست و سر برہنہ چرا اند کسے گفت کہ بطلب باران زاری می کنند گفتند
عبث است بخانہ خود روند و چارہ کنند یعنی نزول باران رحمت نخواہد شد پس
ہمچنان شد کہ از زبان ایشان برآمدہ بود آرے ع شاخ گل ہر جا کہ روید ہم گل است +
ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ از عمر
دہ سالگی بتحصیل علم پرداختند و کتب مسائل فقہیہ و علوم ضروریہ خاندان خود
یعنی کتب تصوف و اذکار و اشغال و اعمال قلندریہ از خدمت حضرت والد ماجد خویش

تحصیل فرموده رجوع بعلوم عربیه نمودند و مختصرات عربیه بخدمت برادر بزرگ خود
مرشد مرشدنا حضرت شاه تراب علی قلندر قدس سره شروع کردند و دران
زمانه از حکیم محمد حیات ساکن بدهه و بعد ازان در سندیله رفته از مولوی
قاسم علی خلف مولانا حمد الله سندیلی و از مولانا عبد الواجد خیرآبادی
که مدرس مدرسهٔ مهاراجه تکیت رای بودند در لکهنؤ رفته خواندند و قریب بفراغ
رسیدند مگر بوجه عوائق و موانع چند در چند از انجا ترک نموده در دیوه رفته
بخدمت حضرت مولانا ذو الفقار علی که از علمای کامل و عرفای واصل و
صاحب نسبت و از خلفای حضرت عمدة الکاملین سید محمد عدل المعروف
به شاه لعل بریلوی رحمة الله علیه بودند هدایه و کتب دیگر انتهائی خوانده از دست
مبارک شان دستار فراغ بستند و محض بنابر صحبت واسترضای شان و نیز از راه
دفع دخل گفتگوی علما ترک سماع غنا کردند هرچند شوق نغمه و سماع بسیار میداشتند
اما بر مجاهده کمر بستند و هرگز نمی شنیدند چون بعد فراغ از کتب درسیه بخانه آمدند
بتدریس علوم مشغول گشتند و جهلے را از فیض تربیت و تعلیم خود مالامال ساختند
و در همان زمان شرحے عجیب و غریب محتوی بر نکات دقیقه و لطائف نفیسه بر
کتاب فصول اکبری تحریر نمودند و به رکاز الاصول فی شرح الفصول موسوم ساختند
و دران چنانکه باید و شاید داد تحقیق دادند تا آنکه شرح ایشان بدرجه احسن
الشروح رسید بعد ازان این ترجمه نفیسه موسوم به نور لاریب فی ترجمة
فتوح الغیب حسب ارشاد واجب الانقیاد حضرت والد ماجد خویش
قدس سره العزیز نوشتند که امسال توفیق انطباعش موفق حقیقی باین بنده
حقیر فقیر غفرله الله المولی القدیر (که نسبت تلمذ هم بسه واسطه بحضرت ایشان
دارد و سلسلهٔ نسبی نیز بایشان منتهی می گردد) کرامت فرموده و نیز دران زمانه

بسعادت بیعت در سلسلۂ عالیۂ قادریہ رضویہ بر دست حق پرست حضرت
والد ماجد خویش فائز گردیدند و منشور اجازت و خلافت در اخذ بیعت و ارشاد
و ہدایت و امور فقر در سلاسل عالیۂ ثانیہ یعنی قلندریہ و قادریہ و چشتیہ
و سہروردیہ و فردوسیہ و طیفوریہ و مداریہ و نقشبندیہ از ہمان جناب
عرش قباب بکف آوردند۔ و علاوہ ازین اجازت و خلافت سلسلۂ شریفہ
نقشبندیہ از حضرت مولانا حاجی امین الدین محدث کاکوروی کہ سلسلۂ
طریقت شان بواسطۂ حضرت شاہ ابوسعید بریلوی بحضرت شاہ ولی اللہ
محدث دہلوی فاروقی میرسد نیز حاصل کردند الحاصل اوصاف و کمالات سترگ
آن بزرگ تا کجا شمردہ شوند الحق در زمان خویش سرآمد علمای زمان و سر حلقۂ
فضلاء و عرفاء دوران بود مقبولیت و محبوبیت وی در حضور حضرت والد ماجد
و مرشد ارشد از مکتوبات حضرت بزرگ کہ در زمان طالب علمی بہ ایشان
نگاشتہ اند واضح میشود و ہرچہ از اشارات و بشارات و تعلیم اوراد و
وظائف و مراقبات کہ میتوانستند بود ہمہ در انہا مندرج است بلکہ در مکتوبے
بطرف بشارت علم اولین و آخرین کہ خود بنفس نفیس از جناب حضرت پیر و مرشد
خود حضرت سیدی شاہ باسط علی قلندر قدس سرہ بدان مبشر شدہ بودند
اشارت کردہ ظہور آنرا در حق ایشان ظاہر ساختہ اند چنانچہ میفرمایند این خط شما
بسیار محظوظ کرد فہرست کتابہا نگاہ داشتہ ام انشاء اللہ تعالی ہمہ میسر خواہد آمد
بلکہ ام الکتاب را امیدوار باشند کہ ہمہ علوم از انجاست مارا از جناب عالی
محمدی علیہ الصلوۃ والسلام و از زبان مبارک حضرت مرشدی علم اولین
و آخرین را بشارت شدہ است ہمہ در شما ظہور خواہد کرد خاطر جمع دارند
و خدا را یاد دارند انتہی این اشارات و بشارات را بالتفصیل اگر بعاینہ منظور باشد

کتاب مفاوضات را که حاوی ست بجمله مکاتیب حضرت بزرگ مطالعه باید کرد
آری سه قیاس کن ز گلستان من بهار مرا ٭ اوصاف حمیده و خصائل
پسندیدهٔ وی بسیار بودند از انجمله اینست که گاہے رغبت بلباس فاخره
و نفیس نفرمود بلکه همیشه بوضع درویشانه ماند و جامه و دستار و پیراهن که از وضع
اشرافت سادات بود معمول به خود داشت و نه گاہے رغبت بسوے حطام دنیا
و معاش ظاہری کرد با وجودیکه چندمرتبه بران قدرت هم یافت چنانچه منقول ست
که یکبار استاد ایشان حضرت مولانا ذوالفقار علی رحمة الله علیه برای نیابت
خود در عدالت ایشان را می خواستند مگر منظور نفرمودند و دیگر در همان زمانه قاضی القضاة
مولوی نجم الدین علی خان کاکوروی المتخلص به ثاقب که در شهر کلکته بعهدهٔ
قاضی القضاتی مامور بودند و با صاحب جاه و فراغت بودند برای ایشان
تجویز روزگار کردند مگر آنرا نیز قبول نه نمودند غایت ما فی الباب اینکه جمیع
ایام عمر شریف ایشان از سن شعور تا ایام وفات خالی از درس و تدریس
علوم و اکتساب اذکار و افکار و مراقبات عموماً و اکتساب طریقهٔ علیه قلندریهٔ
کاظمیه خصوصاً و اربعینات و زکوة اسماء الٰهی نماند بعد از وفات حضرت
پدر بزرگوار و مرشد عالی مقدار خویش وی هم ترک لباس فرمود و خود اگرچه
مجاز و ماذون بود اما یوم عرس که بتاریخ بستم ماه ربیع الآخر میشود باز خرقهٔ
شریفهٔ قلندریه کاظمیه از دست برادر بزرگ خود سیدی حضرت شاه تراب علی
قلندر قدس سره الاطهر پوشید و از ان جناب هم اجازت نامهٔ سلاسل سبعه
حاصل نمود و ان جامهٔ ارشاد و هدایت چنان بر جسم شریفش زیبنده آمد که در زمانهٔ
قلیله اوصاف و محامد و مکارم اخلاقش شهرهٔ دیار و امصار گردید و چنان قبولیت
عامه در نهاد خواص و عوام ظاہر آمد که مردمان کثیر التعداد بر جادهٔ اعتدال و مسلک قویم

گرائیدہ و طوق ارادت سلسلۂ علیہ قلندریہ را بگردن جان آویختہ و باوجود
اجرائے سلسلۂ ارشاد و ہدایت طریقۂ معمولہ تدریس علوم را موقوف نہ فرمود
و تا یوم وفات آنرا بر پا داشت بالآخر چونکہ ہر موجود را معدومیت لازمی است
و بمقتضای آیۂ کریمہ کُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَۃُ الْمَوْتِ ہیچ آفریدہ را مجال
سلامت از موت نے پس بتاریخ بست و پنجم ماہ رجب المرجب روز جمعہ
سنہ یکہزار و دو صد و بست و شش بعارضۂ گزیدگی مار سیاہ یکایک
ازین جہان فانی رخت بعالم جاودانی بست اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ
اُولٰٓئِكَ عَلَیْهِمْ صَلَوٰتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ ط وَاُولٰٓئِكَ هُمُ
الْمُهْتَدُوْنَ و چونکہ خمیر طینت شریفش با خمیر طینت حضرت بزرگ
شرکت صوری و معنوی داشت پس ظہور شرکت معنوی خود از مکتوب عالیہ
شان ظاہر شد کہ بالا گذشت و شرکت صوری باین طور واقع شد کہ قبر
شریفش را زمین پہلوی چپ حضرت بزرگ بخود کشید و مزار با فیض و انوار
دران واقع شد گویا جزو بکل واصل گشت و قطرہ بہ بحر آمیخت و از زبان
وحدت بیان مفہوم آیۂ کریمہ اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ
مدقل ساخت تاریخ وفات حضرت آیاتش کہ بر مزار پر انوارش کندہ است اینست

حضرت مولوی حمایت علی	ابن کاظم شہ خجستہ نہاد
روز آدینہ بست و پنج رجب	آن قلندر منش بزرگ نژاد
دید از چشم دل چو عالم قدس	گشتہ از بند عنصری آزاد
	۱۲۲۶ھ

دیگر از حضرت قدوۃ الواصلین و عمدۃ الکاملین
حضرت شاہ خواجہ حسن چشتی مودودی لکھنوی

که از یاران با اختصاص والد ماجد حضرت ایشان بودند

بر رضا رخ بنودی بقضا	ہاشم ہاشمی من توآه
بے تو دل بستہ شده اسے دلبند	چون بتو بند اجل زد ناگاه
سال تاریخ وفاتش زخرد	بسکه جستم بچنین حال تباه
گفت ہاتف کہ بگو با افسوس	آه دلبند رضیتنا باللہ

۱۲۶۶

اللہم نور مرقدہ الشریف وعطر مضجعہ اللطیف وافض علیہ سحائب رحمتک وفضلک وشآبیب جودک وکرمک وادم فیوضہ وبرکاتہ علے مفارق الطالبین الصادقین بحرمۃ سیدنا ومولانا محمد سید المرسلین آمین

اسامی تلامذہ حضرت ایشان ہر قدر کہ در حافظہ کاتب الحروف اند این اند مولانا شاہ حسین بخش کاکوروی خلف اکبر حضرت قدوۃ العارفین شاہ میر محمد قلندر قدس سرہ کہ از اجلۂ فضلای عصر و اتقیای دہر بودند وصاحب مؤلفات مفیدہ مثل رسالۂ آثار باقیہ کہ مشتمل بہشت رسائل ست رسالۂ اول حرز الامان من عذاب النیران در بیان سنن وادعیۂ ماثورہ۔ رسالۂ دیگر موسومہ بہ اسرار الاسماء در بیان دعوت اسمای حسنیٰ مع بیان طریقۂ اجازت کہ مؤلف را از مشائخ کرام رسیدہ ورسالۂ دیگر موسومہ بہ خیر الاعمال در بیان خواص آیات قرآنی و بقیہ رسائل در علم الاعداد واللہ۔ ودیگر رسالہ ضروریات الادباء در بیان علم ادب وصنائع وبدائع آن مع کلام شعرای عرب بطور تمثیل ودیگر رسالہ اختلاف البصریین والکوفیین در تشریح اختلاف علمای بصرہ وکوفہ در مسائل نحویہ ودیگر رسالہ دستور الکمالات کہ مجابے صحیح ست در بیان انشا پردازی

فارسی وصنائع وی ووّ دیگر حضرت مولانا شاہ حیدر علی قلندر کہ برادر زادۂ حقیقی
ایشان بودند وّ دیگر حضرت اوستاد استادنا مولانا شاہ تقی علی قلندر کاکوروی
برادر زادۂ حقیقی ایشان کہ مختصرات درسیہ بخدمت ایشان تحصیل کردہ بودند
دازاجلۂ مشاہیر عصر بودند وکتاب مستطاب روض الازہر فی مآثر القلندر وغیرہ
از تصانیف حضرت ایشان یادگار ہست د دیگر صاحبزادۂ خودشان جناب مولانا شاہ
رضا علی کاکوروی وّ دیگر حضرت مولانا شاہ نظام علی قلندر خواہرزادۂ ایشان کہ
عامل کامل بودند و مصنف بحر موّاج و منتخب الاسماء وغیرہ و دیگر حضرت
مولوی شاہ کرامت علی قلندر کاکوروی سلام اللہ ورضوانہ علیہم
اجمعین وافاض علینا فیوضہم وفتوحہم الی یوم الدین ؁

نگاشتہ محمد حبیب حیدر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ہمہ سپاس ثابت است مر خدای را عزّ و جل کہ پروردگار عالمیان است در اول ہر امر و آخر آن
و در دل و در زبان بمقدار مخلوقات او و بشمار کلام او و بوزن عرش او و راضی شدن او از آن
و بعدد ہر جفت و طاق و تر و خشک و بشمار ہر چہ پیدا کردہ است پروردگار ما و پراگندہ است
ہمیشہ سپاسی پاک و مبارک آن خدای را کہ پیدا کرد ہمہ را پس راست گردانید و تقدیر نمود پس
ہدایت کرد و بمیرانید و زندہ کرد و خندانید و گریانید و نزدیک گردانید و نزدیکتر و مہربانی کرد و رسوا کرد
یکے را و بخورانید و بنوشانید و نیک کرد و بدگردانید و باز داشت بخشش را و بخشش نمود آن خدائی
کہ بحکم او قائم است ہفت آسمان محکم و استوار و ثابت است کوہہا و آرام یافت زمین پس نیست
کسے نا امید از رحمت او و نہ ایمن کردہ شدہ از مکر و و دور افگندن او و را از قرب خود و نہ از گذرانیدن
حکم او و کار او و نیست کسے ننگ دارندہ از بندگی او و نہ خالی از نعمت او پس او ست ستایش کردہ شدہ
بسبب آنکہ مہربانی کرد از عطا و نعمت و شکر کردہ شدہ است بسبب چیزیکہ باز داشت از بلا و محنت
پس درود بر نبی وی محمد مصطفی کہ ہر کہ متابعت وی کند بانچہ آوردہ است راہ یابد و ہر کہ
روی گرداند از و گمراہ شود و ہلاک پیغمبری کہ راست گویندہ و تصدیق کردہ شدہ و زاہد است
در دنیا و جویندہ و خواہندہ است مرتبہ بلند را و برگزیدہ است از ہمہ مخلوقات پروردگار

وچیده است از همه آفریدگان آنکه آمد دین بتشریف آوردن وحی و دروغ شد باطل بسبب پیدا شدن او و روشن شد زمین بنور او و پس ازان درود تمام و برکتهای پاک و مبارک بر او دوم باد و بر پاکان از آل و اصحاب او و بر پس روندگان ایشان به نیکی که نیکوترین مردمان اند در کردار و راست ترین در گفتار در راه رفتن و رسیدن بسوی او و پس تر زاری ما و دعا و باز گشتن ما بسوی خداست که پروردگار ما و پیدا کننده ما و روزی دهنده ما و خوراننده ما و نوشاننده ما فائده دهنده ما و نگاهدارنده ما از آفات و زنده کننده ما و بازدارنده ماست از همه چیز که ایذا دهد ما را و اندوهگین کند همه این نعمتها بسبب مهربانگی و فضل و منت اوست و به نگاهبانی کردن همیشه در قول و فعل و نهان و آشکارا و سختی و فراخی و نرمی و درشتی بدرستی که او کننده است هر چیزی را که خواهد و حکم کننده است هر چیزی را که خواهد داناست بهر چه پوشیده است و آگاه است بهمه حالها و کارها از لغزشها و گناهان و طاعتها شنونده است آوازها را قبول کننده است دعاها را هر چیزی را که خواهد هر کسی را که خواست بے کشاکش و بازگردانیدن از کسے اما بعد از حمد و صلوٰۃ می گویم که نعمتهای خدا بر من بسیار است و متواتر در شب و روز و هر ساعت و هر لحظه در همه حالت چنانکه فرمود عز و جل وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوْهَا ای اگر شمار کنید نعمت خدا را نتوانید شمردن آنرا و قوله تعالی وَمَا بِکُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ای هر چه با شماست از نعمت پس از طرف خداست پس طاقت نیست مرا و نه دل و زبان را در شمردن آنها و در نمیرسد شمردن و ضبط نمی تواند کرد آنرا عقلها و ذهنها و شمار نمی تواند کرد آنرا دل و بیان نتواند کرد آنرا زبان پس از جمله آنچه که قادر گردانید حق تعالے از تعبیر کردن آن نعمتها زبان را و پیدا کردن سخن و معنی را و بر نوشتن آنها انگشتان را سخنانی ست که بیرون آمد و ظاهر شد مرا از فتوح غیب پس فرود آمد در دل و بر گردانید جای دل ایستر بیرون آورد آن سخنها را راستی حال پس متولی شد پدید کردن آنرا لطف منان و رحمت آن در قالب گفتار راست و برائے نمودن میانه راه مر خواستگان حق و طالبان او را پس از جملۂ آن سخنها اینست

مقالۂ اول ـ فرمود رضی اللہ عنہ وارضاہ ضرورست مر هر مومن را از سہ چیز

در تمام احوال او یکی امر حق تعالی که بجای آرد دوم نهی او که بپرهیزد از آن سوم قضا و قدر که
راضی باشد بدان پس کمتر حال مؤمن آنکه خالی نباشد در همه احوال از این هر سه پس میباید که لازم گرداند
قصد کردن این سه دل خود را و حکایت کند با اینها نفس او و کار کند و بگیرد جوارح را با اینها در همه احوال خود

مقالهٔ دوم فرمود رضی الله عنه متابعت کنید سنت را و بدعت نکنید و فرمانبرداری
کنید خدا و رسول را و بیرون میائید از حکم ایشان و یگانه دانید خدا را و دوگانی نیارید و منزه
دارید حق را و تهمت منهید بروی و یقین آرید بدین و شک نکنید و صبر کنید بر بلاها و بی صبری
و جزع نکنید و ثابت مانید و نگریزید و سوال کنید از خدا و ملول نشوید از آن و منتظر و نگهبان
باشید تا وقت اجابت و عطا و نا امید مشوید و باهم برادر و دوست باشید و دشمن مباشید
یکدیگر را و جمع شوید بر عبادت و متفرق مشوید و باهم دوستی و محبت دارید و بغض مدارید و پاک
بسیار شوید از گناهان و بگناهان ریمناک و آلوده مشوید و بطاعت پروردگار خود آراسته شوید و از در
خداوند خود دور نشوید و از روی آوردن بدرِ وی روی نگردانید و بتوبه تاخیر نکنید و از عذر کردن
بطرف پروردگار خود در ساعات شب و روز ملول نشوید پس شاید که مهربانی کرده شوید و نیک
و از آتش دوزخ دور کرده شوید و در بهشت نعمت داده شوید و بسوی خدا واصل شوید و بناز و نعمت
و نشستن تکیه ها در دار السلام مشغول شوید و برین عیش و نعمت همیشه باشید و بر اسپان گزیده سوار
شوید و بحور عین و انواع خوشبوها و بآواز کنیزکان سرود گوی با آن نغمها خوش حال شوید
و با انبیاء و صدیقان و شهیدان و صالحان بمراتب بلند برداشته شوید

مقالهٔ سوم فرمود رضی الله عنه چون مبتلا گردانیده شود بنده به بلا حرکت میکند اولاً در خلاص
نفس خود بحول و قوت خود پس اگر خلاص نشد از آن یاری جست از غیر خود از خلق همچو پادشاهان
و خداوندان دولت و دنیاداران و مالداران و طبیبان در بلیه امراض و دردها پس اگر نیافت در یاری
خواستن خلاصی خویش رجوع میکند درین وقت بسوی پروردگار خود بدعا و زاری و حمد و ثنا عادت
آدمی آنست که مادام که می یابد نزد خود یاری دادن خود را رجوع نمیکند بسوی خلق و مادامیکه مییابد

نزد خلق یاری را رجوع نمیکند بطرف پروردگار پس چون نیافت نزد خدا یاری را ای خدایش یاری نداد
درا زمی افتد پیش پروردگار همیشه کننده درخواست و دعا و زاری و حمد و محتاجگی با ترس از قهر او و امید
از لطف او پیشتر عاجز میگرداند خدای تعالی او را از دعا و اجابت نمیکند آنرا تا آنکه گسسته میشود
از همه اسباب پس درین هنگام جاری میشود در و تقدیر الهی و میکند در و تقدیر کار خود را پس نیست
و فانی میگردد از همه اسباب و حرکات و باقی میماند روح فقط پس نمی بیند مگر فعل خدا و میگردد صاحب
یقین و توحید بحکم اضطرار و تعین میکند باینکه نیست فاعل در حقیقت جز خدا و نه جنبانندہ و آرام
دهنده جز خدا و نیست نه نکی و بدی و نه زیان و نه سود و نه دادن و نه منع کردن و نکشادن و نه بستن
و نه مردن و نه زیستن و نه عزت و نه خواری و نه توانگری و محتاجگی مگر بدست خدا پس میگردد
بنده درین وقت در قضا و قدر همچو بچۂ شیرخوار در دست دایه و همچو مرده در دست شوینده و گوی
پیش چوگان سوار گردانیده میشود بنده از حالے بحالے و صفتے بصفتے و نیست حرکت و اختیار
و تدبیر در وی نه در ذات خود و نه ذات غیر پس آن بنده غائب ست در فعل مولی خود و نمی بیند
جز خداوند خود و فعل او و نمی شنود و نمی فهمد از غیر حق اگر بیند چیزے را می بیند از جهت آنکه صنعت
اوست و اگر میشنود و می فهمد کلامی و معنی را پس مر کلام حق را می شنود و معلوم وی را امید اند و نعمت
خدا متنعم میگردد و بنزدیکی وی سعید میشود و بنزدیک گردانیدن حق او را آراسته و پیراسته میگردد
و بوعدۂ وی در دنیا و آخرت خوش شود و آرام گیرد و بذکر وے اطمینان می یابد و بسخن وی انس میگیرد
و از غیر او تعالی وحشت ناک میشود و میگریزد و بسوی ذکر او پناه می آرد و میل میکند و بر وی جهدی تعالی
اعتماد میکند و استوار میدارد و بر وی توکل کند و بنور معرفت او راه راست یابد و پیراهن پوشد و جا
و بر علمهای غریب او مطلع شود و بر اسرار قدرت او مشرف شود و از خدا بشنود و یاد دارد پس برین نعمتها ثنا و حمد گوید و شکر و دعا

مقالۂ چهارم فرمود رضی الله عنه وقتیکه بمیری تو از خلق گفته میشود مر ترا در حضرت حق
رحمك الله ای رحمت کناد ترا حق تعالی وامَاتَكَ عَنِ الهَوٰی و بمیراند ترا از هوای نفس و چون
بمیری از هوای نفس خود گفته میشود مر ترا رحمك الله وامَاتَكَ عن ارادتك ومَمَاتك ای

رحم کند ترا خدای تعالی و بمیراند ترا از اراده و خواهش و آرزوهای تو و چون بمیری تو از اراده خود
گفته میشود ترا رَحِمَكَ اللهُ وَاَحْيَاكَ ای رحمت کند ترا خدا و زنده و باقی گرداند ترا پس درین
هنگام زنده گردانیده میشوی زندگانی که نیست مرگ پس وے و توانگر کرده میشوی توانگری که نیست
درویشی بعد آن و داده میشوی دادنی که نیست منع پس وی و شاد کرده میشوی بشادیئے که نیست
غم و سختی بعد آن و ناز و نعمت داده میشوی که نیست محنت و بدی بعد آن و دانا نیده میشوی دانشی
که نیست نادانی بعد آن و امن داده میشوی امنے که نیست خوف بعد آن و سعید کرده شوی پس
بدبخت نکرده شوی و عزت داده شوی پس ازان خوار نکرده شوی و قریب کرده شوی پس دور
نکرده شوی از درگاه او و برداشته شوی پس انداخته نشوی و بزرگ گردانیده شوی پس خوار و حقیر
گردانیده نشوی و پاک گردانیده شوی پس ناپاک گردانیده نشوی پس ثابت میگردد در تو آرزوها
از تو مراد مردمان برآید و صدق شود در حق تو سخنها پس میشوی کبریت احمر و نزدیک نیستی تو که
دیده شوی و میشوی گرامی که مانند نداری و یگانه که شریک داشته نشوی و بے مانندی که همجنس
داشته نشوی و فرد الفرد و وتر الوتر و غیب الغیب و سر السر پس درین هنگام شوی تو وارث همه
پیغامبران و صدیقان و بتو ختم شود ولایت و بسوی تو بیایند ابدال و بهمت تو دور کرده شوند
اندوهها و ببرکت دعای تو آب داده شود و خلق را درو یانیده شود کشتها یا مداد تو دفع کرده شود
بلا و محنتها از خاص و عام و از خداوندان سرحدها که درمیان اهل اسلام و اهل حرب واقع ست و از
چرانندگان مواشی و از رعیتها و از پیشوایان قوم و از سائر مخلوقات پس میشوی تو شحنه شهرها
و بندگان پس میرود بجهت فیض بسوی تو پایهای مردم بشتابانی و کوچ و دراز میگردد بسوی تو دستها
بیافتن و دادن اموال و خدمت کردن بحکم خالق اشیا در همه احوال و گویا میشود بسوی تو زبانها
بستودن خوب و ثنا کردن بهتر در همه مکانها و مختلف نگردد بخوبی و بزرگی تو زمان دو کس از
اهل ایمان اے بهترین شخصے که سکونت کرد بیابانها و گرد برآمده آبادانیها
این نعمتها و کرامتها فضل و مهربانی خداست و خدا صاحب فضل بزرگ ست

مقاله پنجم فرمود رضی الله عنه وقتیکه به بینی تو دنیا را بدستهای صاحبان دنیا با آرایش
و متاعهای باطل او و بمکر و فریب او و بلذتهای او که زهر قاتل اند با نرمی سودن ظاهر او و سختی باطن او
و زود هلاک کردن او مر کسی را که بسود او را و فریفته شد بوی و بیخبر شد از سختی او و حادثهای او که با اهل
وی ست و شکستن پیمان خود را پس باش همچو کسی که دید شخصی را بر بلندی در قضای حاجت نشیند
درحالیکه ظاهر ست اندام نهانی او و دمنده است بوی بد او پس بدرستی که می پوشی چشم خود را از اندام
نهانی و بند میسازی بر وی بینی خود را از بوی بد و گندگی او پس همچنین باش در حق دنیا وقتیکه به بینی
آنرا بپوش چشم را از دیدن آرایش او و به بند راه را بر بینی از آنچه می دمد از بدبوهای ناخوش
شهوات و لذات تا نجات یابی از دنیا و آفت آن و برسد بسوی تو قسمت تو از دنیا و حال آنکه
گوارا کرده شده است نصیب تو گفت خدای تعالی مر نبی را محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم لا تمدن
عینیك الی ما متعنا به ازواجا منهم زهرة الحیوة الدنیا لنفتنهم فیه و رزق ربك خیر و ابقی ای از مکن
هر دو چشمهای خود را بسوی چیزیکه بهره مند گردانیدیم بدان چیز اصناف کافران را و داده ایم ایشانرا
آرایش و تازگی زندگانی دنیا را تا در فتنه نهیم ایشانرا در وی و روزی پروردگار تو بهتر و پاینده است

مقاله ششم فرمود رضی الله عنه فانی شو از خلق بحکم خدا و از هوای نفس خود با مر او
و از اراده خود بفعل او و درین هنگام صالح شوی اینکه باشی تو ظرف مر علم خدای را پس
نشان فانی شدن تو از خلق خدا انقطاع تست از ایشان و از آمد و شد و باز گشتن بسوی
ایشان و نا امید شدن از آنچه در دست ایشان ست و نشان فانی شدن تو از هوای نفس
گذاشتن طلب کسب ست و تاآویختن بسبب در کشیدن فائده و دفع ضرر پس جنبش نکنی تو در خود
بتدبیر خود و تکیه نکنی بر دانش و تدبیر خود برای خود و دفع نکنی از خود ضرر خود را و مدد نه دهی نفس را
بتدبیر بلکه سپرد کن همه را بر خدا زیرا که حق تعالی بخود گرفته است همه کارها را نخست پس بخود دستگیر
آنرا پس چنانچه بود آن همه سپرده شده بسوی وی در حال ناپدید بودن تو در رحم و بودن تو
شیرخواره نوزاده در گهواره و نشان فنای تو از اراده بمشاهده فعل خدا اینکه نخواهی هیچ مرادی را

هرگز و نباشد مر ترا غرضی و باقی نماند مر ترا حاجت و مطلب زیرا که تو نمی خواهی با خواست خدای تعالی
جز خواست او را بلکه جاری میشود فعل خدا در تو پس باشی تو عین ارادهٔ خدا و فعل او و باشی تو ساکن جوارح
آرمیده دل کشاده سینه روشن روی آباد درون بی نیاز از همه چیز نیز و در کار آنها میگرداند ترا دست قدرت
و میخواند ترا زبان ازل و می آموزاند ترا پروردگار عالم و دین و می پوشاند ترا خلعتهای نور و حلهای
معرفت و فرود می آرد ترا در منازل مردمانیکه گذشته اند از اهل علم پس باشی تو شکسته همیشه پس ثابت
نمی ماند در تو شهوت و نه اراده مثل ظرفیکه رخنه شده نمی ایستد در وی آب و مانند آن و تیرگی و دور
میشوی از اخلاق بشریت پس قبول نمیکند باطن تو هیچ چیز را جز ارادهٔ خدا درین هنگام نسبت
کرده شود بسوی تو پیدا کردن خلق و پاره کردن عادات پس دیده میشود آن فعل و تصرف از تو
در ظاهر عقل و حکم وی حالانکه آن فعل خداست و ارادهٔ او در نظر علم پس داخل کرده میشوی درین وقت
در گروه المنکسرة قلوبهم ای کسانیکه شکسته است قلوب شان و ارادهٔ بشریت ایشان و زائل
کرده شده است از اوشان شهوات طبعی پس از سر نو گرفته شده برای ایشان ارادهٔ ربانی و خواهشهای
روزمره چنانچه گفته است پیغمبر صلی الله علیه وسلم حبب الی من دنیاکم ثلث الطیب والنساء و
جعلت قرة عینی فی الصلوٰة ای دوست گردانیده شده است بسوی من از دنیای شما سه چیز یکی
بوی خوش و دیگری زنان و گردانیده شده است شادی و خوشی چشم در نماز پس نسبت کرده شد
بسوی آنحضرت بعد از انکه برآمد از ان محبت و زائل شد از و آن محبت برای آنکه راست و ثابت شود
آنچه که بیان کردم و گذشت و گفت خدای تعالی انا عند المنکسرة قلوبهم لاجلی ای من نزد
کسانی ام که دل ایشان شکسته است برای من پس خدای تعالی نمی باشد نزد تو با آنکه شکسته شود
همه وجود تو و هوای نفس و ارادهٔ تو پس چون شکست همه و ثابت نماند در تو هیچ چیز و صلاحیت
نداری هیچ چیز را جز خدا پیدا کند ترا برای خود و میگرداند در تو اراده را پس اراده میکنی بآن اراده
و چون یافته شوی دران اراده که پیدا شده است در تو می شکند آنرا نیز پروردگار بسبب وجود
و هستی تو فی الجمله دران پس میشوی شکسته دل همیشه و او تعالی همیشه نو پیدا میکند در تو اراده را

پستر زائل میکند آنرا وقت شمۂ هستی تو دران همچنین بنده هر بار می میرد تا آنکه برسد نوشتهٔ
وقت خود را پس حاصل میشود درین هنگام بقای خدای تعالی پس اینست حقیقت معنی انا
عند المنكسرة قلوبهم لاجلی و معنی سخن ما که گفتیم نزدیک هستی تو دران اراده میل و آرام ست دران
گفته است خدای تعالی در بعض احادیث که ذکر میکند پیغمبر آنرا لا یزال عبدی المومن
یتقرب الی بالنوافل حتی احبه فاذا احببته کنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر به
و یده التی یبطش بها و رجله التی یمشی بها همیشه است بندهٔ مومن که نزدیکی میجوید بسوی من
بنوافل عبادات تا آنکه دوست میدارم او را پس چون دوست داشتیم او را میباشم شنوائی آن که
میشنود بآن و بینائی آن که می بیند بآن و دست آن که میگیرد بآن و پای آن که میرود بآن و در
لفظ دیگر باین طور آمده فبی یسمع و بی یبصر و بی یبطش و بی یعقل ای پس بمن می شنود
و بمن می بیند و بمن میگیرد و بمن می فهمد و این حال نمی باشد مگر در فنا پس چون فانی شوی از خود
و از خلق و خلق نیست مگر نیک و بد و همچنین تو نیکی و بدی پس چون امید نداری نیکی ایشان را
و نترسی بدی ایشان را باقی ماند خدا محض چنانکه بود همیشه از وجود خلق و در تقدیر خدا هم نیکی ست
و هم بدی پس امین گرداند ترا از شر خود و غرق گرداند ترا در دریاهای نیکی خود که تقدیر کرده است و
میشوی تو ظرف مر هر نیکی را و چشمه مر هر نعمت و خوشی و آراستگی و روشنائی و ایمنی و آرام را پس
همین فنا آرزوی و مطلوب و منتهی طالبان ست و بازگشت سیر اولیا را و فنای استقامتی است
که طلب کرده آنرا کسانیکه گذشته اند از اولیا و ابدال مراد ایشان آنست که فانی میشوند از اراده خود
متبدل شود ارادهٔ ایشان باراده حق پس اراده کنند باراده حق همیشه تا وقت وفات لیکن بجهت
مسمی شدند بابدال گناه ایشان شریک گردانیدن ارادهٔ حق را با ارادهٔ خود ست بر سبیل سهو
و فراموشی و غلبه حال و دهشت پس درمی یابد ایشان را خدای تعالی بفضل خود به بیداری و هوشیاری
و باز میگرداند از ان غفلت پس استغفار میکنند خدا را زیرا چه نیست کسے معصوم از اراده
و شریک کردن اراده حق را با ارادهٔ خود جز ملائکه پس ملائکه معصوم اند از اراده و پیغمبران

از هوای نفس و باقی خلق از جن و انس که تکلیف داده شدند بشرع معصوم نیستند ازان هر دو جز آنکه
اولیا محفوظ اند از هوای نفس و ابدال از اراده و معصوم نیستند ازان زیرا چه جائز ست در حق ایشان
میل بهوا و اراده در وقت غفلت و غلبهٔ حال پس تدارک میگیرد ایشان را خدای تعالی به بیداری بسبب مهربانی خود

مقاله هفتم - فرمود رضی الله عنه بیرون آی از هوای نفس خود و یکسو شو ازان و بیکار شو
از ملک هستی خود و بسپار جمله را بسوی خدا پس باش دربان خدای تعالی بر در دل خود و بجا آر امر او را
در آوردن درانچه که امر میکند ترا در درآوردن آن در دل و بپرهیز ازانچه که نهی کرده است ترا از درآمدن
آن پس نه درآر هوای نفس را در قلب خود بعد ازانکه برآمده است ازان بیرون کردن هوای نفس
از دل مخالفت و عدم متابعت اوست در جمله احوال و داخل کردن او را در دل متابعت و موافقت
اوست پس خواست مکن هیچ خواستے جز خواست خدا و ارادهٔ تو جز ارادهٔ خدا آرزوست و آرزو
هوا داری احمقان ست و افتادن درین سبب مرگ و هلاک تست و افتادن از نظر رحمت حق
و پردهٔ تست از شهود حق نگاهدار همیشه امر خدا را و بپرهیز از نهی او و بسپار همیشه بسوی او تقدیر او را
و شریک مگردان او را بچیزے از خلق او پس خواست تو و هوای نفس تو و شهوات تو همه مخلوق اوست
باید که خواست نکنی و هوای و شهوات نداری تا نشوی مشرک بخدا گفت خدا عز و جل فَمَنْ كَانَ
يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ای هر که امیدوار لقای
پروردگار خود را پس باید که عمل بکند عمل نیک و شریک نگرداند در عبادت پروردگار خود هیچ یکے را
نیست شرک عبادت بتان فقط بلکه شرک متابعت تست مر هوای نفس را و اختیار کردن تو با
پروردگار خود چیزے را که سوای اوست از دنیا و انچه در وست و از آخرت و انچه در وست پس انچه
سوای اوست غیر اوست چون میل کردی بسوی غیر او هر آینه شریک ساختی با و غیر او را پس پرهیز کن و
میل مکن بغیر حق و بترس و ایمن مشو و غافل مشو تا آرام کنی با سوای او و نسبت مکن بسوی نفس خود حالے
و مقامے را و دعوی مکن چیزے را ازان حال و مقام پس اگر داده شوی بحالے و قائم کرده شوی در مقامی
یا مطلع کرده شوی بر پوشیده خبر نکنی هیچ یکے خبرے را ازان حال و مقام زیرا چه خدای تعالی هر روز در کار ست

در تغیر و تبدیل نمودن احوال و صفات وا و حائل ست درمیان مرد و دل او پس شاید که او بگرداند ترا از انچه خبر داده بدان و تغیر دهد ترا از انچه خیال کرده ثبات و بقای او را پس شرمنده شوی نزد شخصیکه خبر داده او را ازان بلکه نگاهدار آنرا در باطن خود و متجاوز مگردان بسوی غیر خود پس اگر یافته شود ثبات و بقا مر آنرا بدانی بخشش ست و شکر کنی و درخواست توفیق شکر کنی و زیادتی دران و اگر هست غیر ثبات و بقای میباشد در و زیادتی علم و معرفت و زیادتی نور و بیداری و هوشیاری گفته است خدای تعالی ما ننسخ من ایة او ننسها نأت بخیر منها او مثلها الم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر ای نسوخ میگردانیم آیتے را یا فراموش میسازیم او را می آریم بهتر ازان یا برابر آن آیا نمیدانی که خدا بر همه چیز قادر ست پس عاجز مدان خدا را در قدرت او و تهمت مکن در تقدیر و تدبیر او و شک مکن در وعده او پس باید که باشد ترا با رسول خدا علیه السلام خصلتے نیک نسخ کرده شد آیاتها و سورتهای که فرود آمده بود بوی و کار کرده شده بود بدان و خوانده شده بود در محرابها و نوشته شده بود در مصحفها و برداشته و تغیر داده شده و ثابت کرده شد بجای آن غیر آنها و نقل کرده شده بسوی غیر آنها این در ظاهر شرع ست اما تغیر در باطن آنحضرت صلی الله علیه وسلم و در علم و حال وی که میان وی و خداست میفرماید آنحضرت انه لیغان علی قلبی فاستغفر الله فی کل یوم سبعین مرة ای بدرستیکه شان اینست که پرده کرده میشود بر دل من پس طلب آمرزش میخواهم از خدا هر روز هفتاد مرتبه و روایت کرده شده مائة مرة ای صد مرتبه و بود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که نقل کرده میشد از حالتی بسوی حالتی دیگر و بدل کرده میشد بدیگر و برده میشد آنحضرت بدان در منازل قرب و میدان غیب و تغیر کرده میشد بروی خلعتهای انوار پس ظاهر میشد حالت نخستین نزدیک ظهور حالت دوم که متصل ست او را بمنزله تاریکی و نقصان و بمثابه تقصیر و سستی در حفظ حدود و با عتبار علو مقام پس تفهیم کرده میشد آنحضرت را استغفار زیرا که استغفار بهتر حال بنده است و همچنین اظهار توبه در جمیع احوال زیرا چه در وی اقرار ست بگناه و قصور خود و توبه و استغفار هر دو صفت بنده است در همه احوال آن هر دو وراثت ست از پدر آدمیان آدم علیه السلام وقتیکه عارض شد صفای حال او را تاریکی فراموشی عهد و پیمان لطفی و تاریکی اراده همیشه ماندن در بهشت و همسایگی خدای عز و جل و تاریکی خواهش در آمدن فرشتگان بر وے

بتعظیم وسلام ویافته شد آنجا هوای نفس او و شریک کردن خواست خود را با خواست حق تعالی پس شکستگی
یافت بسبب این آن ارادهٔ خلود در بهشت ورفت آن حالت و دور شد آن حکومت پس فرو افتاد آن
مرتبه وتاریک شد آن نورها و تیره شد آن صفا پس تر آگاهانیده شد آدم علیه السلام ویاد دهانیده شد آن دوست خدا
پس شناسا کرده شد باقرار کردن بگناه و فراموشی وتلقین کرده شد باقرار کردن به گناه و فراموشی تلقین کرده شد باقرار کردن گناه
ونقصان پس گفت آدم علیه السلام رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ
الْخَاسِرِيْنَ ای پروردگار ما ستم کردیم ذاتهای خود اگر نه بخششی ما را ونه رحم کنی ما را هرآینه باشیم از زیانکاران
پس آمد او را هدایت وعلمهای توبه ومعرفتهای آن ومصلحتهائیکه پوشیده بودند دران آن علوم ومعارف
که پوشیده بودند پیش ازین ظاهر نشدند مگر بتوبه وتبدیل کرده شد آن ارادهٔ خلود به ارادهٔ دیگر که موافق
ارادهٔ الهی بود وحالت پیشین بدیگرے وآمد آدم را ولایت کبری وسکونت در دنیا پس تر در آخرت پس شد
دنیا برای او وفرزندان او منزل وعقبی جای پناه وبازگشت وهمیشگی باید که ترا اے مؤمن با
رسول الله صلی الله علیه وسلم وبه پدر روے آدم علیه السلام که اصل همه دوستان خدا است
اقتدا در اقرار بقصور وطلب آمرزش در جمیع احوال واقرار بخواری نفس دران

مقالهٔ هشتم - فرمود رضی الله عنه چون باشی تو در حالتے اختیار مکن جبر او را نه اعلی را ونه ادنی آنرا وقتیکه
باشی بر در پادشاه اختیار مکن درآمدن خانه را تا آنکه درآورده شوی بدرون بجبر نه باختیار مراد میدارم
بجبر امر درشت ناشناسائی یا باربار را وقناعت مکن به تنها اذن دادن در درآمدن بجهت روا بودن
اینکه آن اذن مکر وحیله باشد از پادشاه لیکن صبر کن تا آنکه بزور درآورده شوی پس درآئی تو خانه را
بجبر محض وفعل پادشاه درین هنگام عذاب نخواهد کرد پادشاه ترا بر فعل خود عارض نمیشود عذاب بسوی
تو مگر بشامت اختیار تو وحرص تو وکم صبری تو وبی ادبی تو بجهت ناراضی شدن تو بحالتیکه قائم کرده شده
دران پس چون حاصل شوی و داخل کرده شوی در خانه پادشاه پس باش سر فرو افگنده فرود کرده
چشم خود نگاه دارنده مر چیزے را که امر کرده شده بدان از خدمت وشغل در خانه درحالیکه طالب
ترقی بسوی مرتبهٔ بالا نباشی گفت خدای تعالی مر پیغمبر خود را صلی الله علیه وسلم لا تمدن

عینك الی آخر الآیة چنانکه گذشت پس این کلام ادب دادن ست از جانب خدا مر پیغمبر خود را
در نگاهداشتن احوال باطن وراضی بودن بر بخشش باطنی بقول وی تعالی ورزق ربك خیر
وابقی ای آنچه دادیم ترا از نیکی و پیغمبری و علم و قناعت و شکیبائی و بادشاهی دین و جنگ با
کافران بهتر ست از آنچه داده ایم غیر ترا سزاوار تر پس بهتری تمام در نگاهداشت حال ست و خوشنود بودن
بآن والتفات نکردن بسوی غیر خدای تعالی زیراچه آن حال دیگر که بدان التفات میداری با این
که هست قسمت تو یا قسمت غیر تو یا نیست قسمت کسی بلکه پیدا کرده است آنرا خدای تعالی فتنه
پس اگر هست قسمت تو آن رسیدنی ست بسوی تو خواهی یا نخواهی پس لائق نیست اینکه ظاهر شود از تو
بی ادبی وحرص در طلب او زیراچه طلب اینچنین ناپسندیده است در حکم عقل و علم واگر قسمت غیر تست پس
برای چه در رنج می افتی دران که نخواهی رسید تو آنرا و نخواهد رسید آن بسوی تو هرگز و اگر نیست قسمت
هیچ کسی بلکه آن فتنه است پس چگونه راضی شود عاقل و نیک اند اینکه بطلبند برای خود فتنه او بکشد
آنرا برای خود بتحقیق ثابت شد اینکه خیر همه و سلامتی همه در نگاهداشت حال ست چون اندرون سرا پرده
شوی بسوی بالاخانه پس تر بسوی بام خانه پس باش آنچنان که ذکر کردم از نگاهداشت باطن و سر فرو
افگندن و ادب کردن بلکه زیاده شود اینها از تو زیراکه تو نزدیکتری از بادشاه و نزدیکتری بهلاک شدن
بترک اینها پس آرزو مکن رفتن از آن بسوی بالاتر آن و نه بپایان و نه ثبات و بقای آنرا و نه دگرگونه
شدن صفت آن حالانکه تو دران باشی باین صفت و نباشد مر ترا دران هیچ اختیار البته زیراکه آن
آرزوها کفر ست مر نعمت را و کفر فرود می آرد بر صاحب خود خواری دنیا و آخرت را پس عمل کن بآنچه ذکر کردم
آنرا همیشه تا ترقی کرده شوی بسوی حالتی که شود برای تو مقام که ایستاده شوی دران و دور کرده نشوی
پس بیدانی درین وقت اینکه آن بخشش ست به نشانها و دلیلها که دلالت کند ثبات آن مقام پس نگاه
میداری آنرا و دور نمیروی از آن احوال مر اولیا راست که متغیر گردند و مقامات مر ابدال راست که متمکن گشته اند

مقالهم — فرمود رضی الله عنه در کشف و مشاهده در افعال گشاده میشود مر اولیا و ابدال را
از افعال خدا چیزی که غلبه میکند عقلها را و پاره میکند عادت و رسوم را پس آن افعال دو نوع ست

جلال و جمال پس جلال و عظمت می آرند بیم را که قلق دهنده است و ترس را که از جا بر کشیده است
و غلبهٔ عظیم بر قلب بچیزیکه ظاهر شود بر اعضا چنانچه روایت کرده شده از پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم
کان یسمع من صدرہ ازیز کازیز المرجل فی الصلوٰۃ من شدۃ الخوف یعنی بود
پیغمبر خدا که شنیده میشد از سینهٔ مبارک او همچو آواز جوش کردن دیگ در نماز بسبب سختی بیم حق
و بسبب چیزیکه میدید از جلال خدا و منکشف میشد برای او از عظمت خدا و مانند این نقل کرده شده است
از ابراهیم خلیل اللہ و عمر الفاروق رضی اللہ عنہما و اما مشاهدهٔ جمال پس آن نسبت تجلی حق ست
مر دلها را بنورها و سرورها و لطفها و سخنهای لذیذ و حکایتهای انس دهنده و بشارت دادن بخششهای
بزرگ و منزلهای عالی و نزدیکی از جناب خود و انچه سرانجام ست که بازگرود کار ایشان بسوی آن
و از انچه خشک گشته است از ان قلم از بخششهای ایشان در زمان گذشته از جهت افزونی
دادن و نکوئی کردن از خدای تعالی و ثابت داشتن از جانب حق او شان را در دنیا تا رسیدن وقت
و مراد بوقت آن وقت ست که مقدر گشته این ملاطفت و بشارت از حق از برای آنکه از حد در نگذرد
ایشانرا محبت از سخت آرزومندی بجناب وی تعالی پس شکسته شود طاقتهای ایشان پس
هلاک شوند یا ضعیف شوند از قائم شدن بعبادت تا آنکه بیاید ایشان را یقین که موت ست بجهت
لطف کردن از طرف خود مهربانی نمودن و دارو کردن امراض باطن را و پیوند کردن دلهای ایشان را
و نرمی کردن هر آئنه خدای تعالی حکیم و دانا و نرمی کننده است با ایشان بخشاینده و مهربانی نماینده
و مهربان ست و ازین جهت که بمشاهدهٔ جمال سرور و بشارت می شود آنکه روایت کرده شده است
از پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم اینکه میفرمود مر بلال را رضی اللہ عنہ که موذن بود ارحنا یا بلال
راحت ده مرا ای بلال یعنی باذان و اقامت تا داخل شوم در نماز برای مشاهده انچه که ذکر کردم از جمال
و برای همین گفت آنحضرت جعلت قرۃ عینی فی الصلوٰۃ گردانیده شد خنکی چشم من در نماز
مقالهٔ دوم - فرموده رضی اللہ عنہ نیست متحقق در دائرهٔ تعبّد جز خدا و نفس تو و تو مخاطبی
از جانب خدا و نفس مخالف و دشمن خدا است و همه چیز تابع ست مر خدای را و نفس نیز

درحقیقت مخلوق و مملوک خداست و مرا ورا دعوی کردن و آرزو و شهوت و میل ست با نچه
مناسب طبع اوست پس وقتی که موافقت کنی تو خدارا در مخالفت نفس و دشمنی او باشی تو
برای خدا خصومت کننده بر نفس خود چنانچه گفته ست خدای تعالی مر داؤد علیه السلام را
یا داؤد انا بدّك اللازم فالزم بدّك العبودیة ان یکون لی خصما علی نفسك
ای داؤد من چاره کار و ناگزیر توام پس لازم گیر چاره گیر کار خود را یعنی بگذار نفس را حقیقت
بندگی تو آنست که باشی تو خصومت کننده برای من بر نفس خود پس ثابت شود درین هنگام
دوستی تو خدارا و بندگی تو مرا ورا می آید ترا از قبل او صافی و گوارا و پاک درحالیکه تو قوی و عزیز داشته شده
و چاکری کنند ترا اشیا و بزرگ و مهیب شمارند ترا زیرا که اشیا جمله تابع اند پروردگار خود را و موافق اند
مرا ورا از انچه که او پیدا کننده و نو پدید آرنده آنها ست و همه اشیا اقرار کننده اند بر بندگی او
گفته ست خدای عز و جل وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم ای
نیست هیچ چیزے مگر تسبیح میکند خدارا با ستایش ولیکن نمی فهمید شما تسبیح ایشان را مراد از
تسبیح آنکه ذکر و بندگی او میکند و گفته ست خدای تعالی وقال لها وللارض ائتیا طوعا او
کرها قالتا اتینا طائعین ای گفت خدا مر آسمان و زمین را بیائید مرا خواه برغبت خواه بکراهت
پس گفتند آمدیم راغب و فرمانبردار پس بندگی همه بندگی در مخالفت نفس و هوای نست گفته است
خدای تعالی مر داؤد را فلا تتبع الهوی فیضلك عن سبیل الله پیروی هوای نفس مکن تا گمراه کند ترا
از راه خدا و نیز گفت وی تعالی مر داؤد را در حدیث قدسی اهجر هواك فانها لا منازع ینازعنی فی
ملکی غیر الهوی جدا کن هوای نفس خود را زیرا که نیست هیچ نزاع کننده که نزاع کند مارا در ملک من
جز هوای نفس و حکایت مشهور ست از بایزید بسطامی قدس الله سره هرگاه که دید خدارا در خواب
گفت بایزید مرا ورا چگونه راه ست بسوی تو بار خدایا گفت خدای تعالی بگذار نفس خود را و بیا
پس گفت بایزید بیرون آمدم از نفس خود چنانکه بیرون آورده میشود مار از پوست و پس اکنون
بهتری تمام در دشمن داشتن نفس ست در همه امور و احوال اگر هستی تو در حالت تقوے پس

مخالفت کن نفس را باینکه دور شوی از مال حرام خلق و آنچه شبهه و حرمت داشته باشد و از منتهای
ایشان تکیه کردن بر ایشان و اعتماد کردن بر ایشان و بیم داشتن از ایشان و امید داشتن
از ایشان و از طمع کردن در آنچه نزد ایشان است از اندک مال دنیاوی پس امید مدار عطای
ایشان را بهیچ وجه نه بسبیل هدیه و نه زکوة و نه صدقه و نه کفاره و نه نذر پس ببر توجه خود را از
ایشان از سائر وجوه و اسباب تا آنکه اگر باشد ترا قریبی مالدار آرزو مموت او مکن برای اینکه وارث
شوی مال او را پس دور شو از خلق و بیرون آی بکوشش و مگردان ایشان را مثل دری که باز گردانیده
و بسته میشود و خود بخود نمی کشاید و نمی بندد و مثل درختیکه یافته میشود در وی میوه یکبار سے و
بے میوه میگردد بار سے دیگر همه احوال خلق بفعل فاعل و تدبیر تدبیر کننده است و آن خدای تعالیست
تا آنکه باشی تو توحید کننده مر پروردگار را و فراموش مکن با وجود آنکه خالق همه اشیا خداست کسب
بندگان را تا خلاص شوی از مذهب جبریه و اعتقاد کن که افعال تمام نمیشود بقدرت بندگان
بے قدرت خدای تعالی تا آنکه پرستش نکنی ایشان را و فراموش نکنی خدای تعالی را و مگو فعل ایشان
بمحض قدرت ایشان است بے قدرت خدا پس کافر شوی و قدری لیکن بگو که افعال بندگان
مر خدای راست از روی پیدایش و مر بندگان راست از روی کسب چنانچه آمده است بکسب آنها
از شارع برای بیان کردن موضع جزاء از ثواب و عذاب فرمان برداری کن امر خدا را در بندگان
و خالص کن قسمت خود را از ایشان با مر وی تعالی و تجاوز مکن امر خدای را پس حکم خدا قائم است
حکم میکند بر تو و بر ایشان مباش تو حاکم و بودن تو با ایشان بطریق اضافت افعال بوجه استقلال
با ایشان قدرست و قدر تاریکی ست پس در آئی در تاریکی بچراغ فاصل میان حق و باطل و آن کتاب
خدا و سنت رسول او ست صلے اللہ علیه وسلم بیرون مشو از این هر دو پس اگر بگذرد اندیشه در دل تو
و یا الهامے یافته شود عرض کن آنرا بر کتاب و سنت اگر بیابی در آن هر دو حرام کردن آن را مثلا
الهام کرده شوی بزنا کردن و ربا خوردن یا آمیزش با فاسقان و نا فرمانان و جز آن از گناهان پس دفع
کن آنرا از دل خود دور شو از آن و قبول مکن آنرا و عمل منما بر آن و بیقین بدان که آن خطره از شیطان لعین ست

واگر بیابی در کتاب و سنت مباح کردن آن خطره را مثل شهوات مباح از خوردن و نوشیدن و پوشیدن
و جماع کردن پس بگذار آنرا نیز و قبول مکن آنرا و بدان که آن خطره از طرف نفس ست و میلهای او
و حالانکه بتحقیق که تو امر کرده شده بمخالفت او و بدشمنی او و اگر بیابی در کتاب و سنت حرمت و اباحت
آنرا بلکه آن امری ست که نمی فهمی تو حرمت و اباحت آنرا مثلا گفته شود مر ترا که بیا فلان جاے
دریاب فلان مرد صالح را و حال آنکه نیست ترا حاجت آنجا و نه بملاقات صالح از جهت بے نیازی تو
ازان مرد بسبب چیزے که داده است ترا خدای تعالی از نعمت علم و معرفت پس توقف کن درین خاطر
و شتابی مکن بسوی آن پس میگوئی در دل آیا این الهام ست از جانب حق تعالی تا عمل کنم بدان و هنوز
یکبار تامل کردن کفایت مکن بلکه منتظر اختیار و فعل خدا باش دران باین طور که مکرر شود آن خاطر و امر
کرده شوی برفتن بطرفش باینشانیکه ظاهر میشود مر اهل علم را بخدا که میفهمند آنرا عقلاء از اولیاء الله و کسانیکه
قوت فهم داده شده اند از ابدال و اینکه شتابی نمی باید کرد ترا بسوی آن بجهت آنست که تو نمیدانی عاقبت
آن و چیزیکه باز میگردد این کار بسوی آن و چیزیکه هست دران کار در حالیکه فتنه و هلاک و مکر ست
آن چیز از خدا و امتحان پس صبر کن تا آنکه باشد خدای تعالی فاعل در تو بے اختیار تو و چون مجرد
شود فعل بے آمیزش تو و برداشته شوی تو آنجا که در خاطر تو افتاده بود و روی آرد ترا فتنه میباشی تو
برداشته شده و نگاهداشته شده دران فتنه زیرا که خدای تعالی عذاب میکند ترا بر فعل خود و راه نمی یابد
عذاب بسوی تو مگر بسبب وجود تو در شئے اگر هستی تو در حالت حقیقت و این حالت ولایت ست پس
مخالفت کن هوای نفس خود را و متابعت کن امر را در همه و متابعت کردن امر بر دو گونه ست یکے آنکه
بگیری از دنیا آنچه قوام بدن نفس ست و ترک کنی حظ او را و ادا کنی فرض را و مشغول شوی بگذاشتن
گناهان آنچه که ظاهر ست ازان و باطن دیگرے آنکه باشد آن چیز بامر باطن و آن امر حق ست که میفرماید
بنده خود را و باز میدارد او را ازان متحقق نمیشود این امر باطن مگر در مباح که نیست در و حکم در شرع بایں معنی
که نیست آن از قبیل امر واجب و نه از قبیل نهی بلکه آن حکمے ست که فرو گذاشته شده است در وی حکم نهی
و امر گذاشته شده است بنده بتصرف کردن در وی باختیار خود نام نهاده شده آن حکم مباح پس تو

پیدا نکند بنده در چیزی را از نزد خود فعل نه ترک بلکه انتظار کند امر را در و چون امر کرده شد بجا آرد پس میگردد
جمیع حرکات و سکنات بنده بامر خدای تعالی انچه که در شرع حکم اوست پس بامر شرع میکند و انچه نیست
مر او را حکم دران پس بامر باطن میکند میگردد درین هنگام بنده ثابت از اهل حقیقت و انچه که نیست
در و حکم باطن پس کردن وی بمجرد فعل آلهی ست و اگر هستی تو در حالت حق الحق و این حالت محو
و فناست و این حالت ابدال ست که شکسته دلان اند برای حق و موحد و عارف اند و صاحب علم
و عقل اند مهتران کار فرما و شحنهای شهرها اند نگاهبانان خلق و نایبان خدا اند و دوستان جانی وی
و محبان رحمانی و گزیدگان او اند پس پیروی امر درین حالت مخالفت تست خود را و بیزار شدن از حول و قوت
و انیکه نباشد مر ترا اراده و قصد هرگز نه در دنیا و در عقبیٰ پس باشی تو بندهٔ بادشاه نه بندهٔ ملک بندهٔ امر
و نه بندهٔ هوای همچو طفل با دایه و مرده بدست شوینده و بیمار بی حس بدست طبیب در سوای امر و نهی

مقالهٔ یازدهم - فرمود رضی الله عنه چون انداخته شود در دل تو خواهش نکاح در حالت
محتاجگی و عاجز شوی از برداشتن آن پس صبر کن ازان در حالیکه منتظر هستی کشادگی را از خدا یا
بدور کردن آن شهوت و برکندن آن از تو بقدرت خود که اتقا پیدا کرده است در تو پس یاری دهد
ترا و نگاهدارد از برداشتن بار آن نیز یا برسانیدن آن بسوی تو بطریق بخشش در حالیکه تهنیت
گفته شده و کفایت کرده شده از بارهٔ هیچ گرانی در دنیا و رنج در آخرت می نامد ترا خدای تعالی
صابر و شاکر بسبب صبر کردن تو از شهوت و راضی بقسمت خود و زیاده میکند ترا نگاهداشت از معصیت
و توانائی بر طاعت پس اگر هست آن شهوت در قسمت تو میراند آنرا بسوی تو دران حالیکه تهنیت کرده شده
و کفایت کرده شده از مؤنت و میگرد و صبر شکر و حق تعالی وعده کرده است شکر کنندگان را بزیادتی در عطا
فرمود لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ۵ ای هر آینه اگر شکر کنید زیاده کنم
شمارا و اگر کفران نعمت کنید پس بدرستیکه عذاب کردن من سخت ترست و اگر آن شهوت نیست قسمت
مر ترا پس بے نیازی از ان برکندن از دل ست اگر خواهد نفس یا نخواهد حاصل آنکه لازم گیر صبر او مخالفت
کن هوای نفس را و دست در گردن ارواز امر او راضی باش بقضا و امید وار به این دو صفت که

فضل وعطاست وبتحقیق گفته است خدای تعالی إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ
أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ جز این نیست که داده می شوند صبر کنندگان مزد ایشان بے شمار

مقالهٔ دوازدهم - فرمود رضی الله عنه چون بدهد ترا خدای تعالی مالے را پس بازمانی بسبب محبت
مال از بندگی خدا بازدارد ترا بسبب آن مال از خود در دنیا و آخرت و بسا باشد که سلب کند از تو مال را و
تغیر دهد ترا و فقیر گرداند ترا بجهت سزا دادن ترا از جهت مشغول شدن تو بسبب نعمت از منعم و اگر مشغول
شوی بعبادت خدای تعالی از مال بگرداند آن مال را برائے تو بخشش و کم نکند از تو یک حبه را
باشد مال خادم تو و تو خادم مولی باشی پس عیش کنی در دنیا ناز و نعمت داده شده و در آخرت
گرامی داشته شده و خوش داشته شده در جنة الماوی با صدیقان و شهیدان و صالحان

مقالهٔ سیزدهم - فرمود رضی الله عنه اختیار مکن کشیدن نعمتها را و نه دور کردن بلاها را پس نعمتها
رسیده است بتو اگر هست در قسمت تو خواهی طلب کنی آنرا یا ناخوش داری آنرا و همچنین بلاها فرود آینده است
بتو اگر هست نصیب تو و حکم کرده شده بر تو برابر است که مکروه داری آنرا یا دفع کنی آنرا از خود بدعا یا صبر کنی و
بزور جلدی کنی برای خوشنودی پروردگار بلکه بسپار در همه بوی تا بکند کار خود را در تو پس اگر باشد نعمتها
مشغول شو بشکر و اگر باشد بلاها مشغول شو بصبر تا بزور صبر کردن و یا بموافقت کردن و راضی بودن
یا بلذت گرفتن ببلاها یا نیست و فانی شدن در ان بر اندازه آنچه داده میشوی از حالتها و نقل کرده میشوی
در ان بجائے و سیر کنانیده میشوی در منازل در راه خداوندے که امر کرده شده بطاعت و دوستی او تا
برسی بجماعت ملائکه پس قائم کرده شوی در مقام کسانیکه گذشته اند از صدیقان و شهیدان و صالحان
و مراد میدارم از ان بقرب خدائے بزرگ و تا معاینه کنی مقام مردمانے را که گذشته اند بسوی بادشاه
و ازدرگاه او نزدیک شده اند و یافته اند نزد او هر نعمت و نصیب کامل را و خوشی و امن و بزرگی و راه
روشن را بگذار بلا را تا زیارت کنند ترا و خالی شو از راه او و بایست بدعای خود در روی آن و جزع مکن
از آمدن و نزدیک شدن او و پس نیست آتش او بزرگتر از آتش جهنم و زبانه او و بتحقیق ثابت شده است
از حدیثے که مروی است از بهترین خلق و بهترین کسے که برداشته است او را زمین و سایه کرده است آنرا آسمان

محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم گفتہ است ان نار جهنم تقول للمؤمن جز یا مؤمن فقد اطفأ نورك
لهبی ای آتش دوزخ میگوید مر مسلمان را در وقت گذشتن از پل صراط بگذر ای مؤمن تحقیق که فرو میراند
نور تو زبانهٔ مرا پس آیا نیست نور مؤمن که اطفا کرد زبانهٔ آتش را در دوزخ و نورے که همراه بود او را در
دنیا آن نور که جدا شد بوی مطیع و عاصی فرو میراند این نور زبانهٔ بلا را و ساکن گرداند سر دی صبر تو و موافقت
تو مر مولی را سوزش چیزیکه فرود آمده است از بلا و بتو نزدیک گشته پس بلا نیامده است ترا برای اینکه
هلاک کند ترا لیکن می آید ترا تا بیازماید ترا و قوت دهد بینا و یقین را و بشارت دهد ترا باطن او از مولی تو
و بمفاخرت کردن مولی بتو گفته است خدای تعالی ولنبلونکم حتی نعلم المجاهدین منکم والصابرین
ونبلوا اخبارکم ای هر آینه مبتلا کردیم شما را تا آنکه بدانم جهاد کنندگان را از شما و صبر کنندگان را و بیازمایم
بچیزیکه خبر دهد از عملهای بشما پس چون ثابت شود با حق تعالی ایمان تو و موافقت کنی او را در فعل او
بیقین خود همه آن بتوفیق از خدا و فضل و احسان اوست پس باش درین هنگام همیشه صبر کننده
و موافقت نماینده و تسلیم نماینده بپیدا مکن در حق خود و نه در حق غیر خود حادثه را که بیرون است از
امر و نهی پس هر گاه که یافته شود امر خدا گوش بنه و شتابی و جلدی کن و قوت نما و تجنب و آرام
مکن و محض تسلیم مباش مر تقدیر و فعل الٰهی را بلکه در باز طاقت و کوشش خود را تا ادا کنی امر را اگر
عاجز شوی تو از ادای امر پس بگیر پناه آوردن بسوی خداوند خود پناه آر بسوی او و زاری و عذر
کن و تفتیش کن از سبب عجز خود از ادای امر او و سبب روی گردانیدن خود از شرف یافتن
بطاعت او و سبب ادب نگاهداشتن خود از طاعت او و سبب سستی و سبکی خود و سبب تکیه کردن خود
بر حول و قدرت خود و سبب نمودن بعمل خود و سبب شریک گردانیدن تو حق را بنفس و هوای خود
و بخلق او پس باز گردانید وی تعالی ترا از در خود و معزول ساخت ترا از طاعت خدمت خود و برید
از تو مدد توفیق خود و بگردانید از تو روی بزرگ خود و دشمن داشت و خشم گرفت ترا و مشغول گردانید
ببلای تو که دنیای تو و هوای تو و آرزوی تو و خواهش تست آیا نمیدانی که این همه بازدارنده اند
از خداوند تو و افگنندهٔ تست از چشم کسیکه پیدا کرده ترا و پرورش کرده ترا و مالک گردانید ترا مال و بخشید ترا

نعمتها بترس تا مشغول نگرداند ترا از خداوندگار تو غیر خداوند تو هر چه جز مولای تست غیر اوست پس
مگزین بر وی غیر او را زیرا چه او پیدا کرده است ترا برای عبادت خود ستم مکن بر خود پس اینکه مشغول شوی
بغیر وی از امر وی پس در آرد ترا آتش خود را که فروزینه او آدمیان و سنگها اند پس پشیمان شوی
و نفع نکند پشیمانی و عذر کنی و معذور داشته نشوی و فریاد کنی و فریاد داده نشوی و طلب رضا کنی
و راضی کرده نشوی و طلب کنی باز آمدن را بسوی دنیا تا دریابی و تلافی کنی انچه فوت شده و نیک کنی
رجوع گردانیده نشوی مهربانی کن نفس خود را و شفقت کن بر وی و استعمال کن اعضا و آلات را
که داده است ترا در طاعت خداوند خود از عقل و ایمان و معرفت و علم و طلب روشنی کن بنورهای این
اشیا در تاریکی حوادث عالم و چنگ زن با مر و نهی و سیر کن بهر دو در راه خداوند خود و بسپار سوای امر و نهی را
بسوی کسیکه پیدا و پیدا کرد ترا پس کافر مشو بکسیکه پیدا کرد ترا از گل و تربیت کرد ترا پس ترا از نطفه پس مرد
برابر ساخت ترا مخواه جز امر او و مکروه مدان جز نهی او و قناعت کن از دنیا و آخرت باین مراد که امر ست
و مکروه مدان و ران هر دو این مکروه را که نهی ست پس هر مراد تابع این مراد باشد و هر مکروه تابع این
مکروه باشد چون باشی تو با مر خدا باشند کائنات در امر تو چون ناخوش داری نهی او را بگریزند از تو
مکروه هر کجا که باشی و فرود آئی گفت خدای تعالی در بعض کتب خود یا ابن ادم انا الله لا اله الا انا
اقول لشیٔ کن فیکون اطعنی اجعلك تقول للشیٔ کن فیکون ای پسر آدم منم خدا نیست هیچ
خدا جز من میگویم مر چیزی را بشو پس میشود اطاعت کن مرا تا بگردانم ترا باین صفت که بگوئی مر چیزی را بشو
پس بشود و گفت خدای تعالی یا دنیا من خدمنی فاخدمیه و من خدمك فاتعبیه ای دنیا
هر که خدمت کند مرا خدمت کن تو او را و هر که خدمت کند ترا پس در رنج انداز او را پس چون بیاید نهی او
باش گویا که سست کرده شده است بندهای اندام و آرمیده است حواس پوشیده حواس و دیوانه
دل تنگ سینه مرده تن دور گشته هوای نفس ناپدید شده رسمهای بشریت محو شده نشانهای طبیعت
فراموش شده اثر میل تاریک صحن سرا ویران شده بنیاد و خالی خانه افتاده سقف خانه نه ادراک نه نشان
پس باید که باشد گوش تو گویا که کر ست و هم بر کری پیدا شده و چشم تو گویا که پرده بسته و نابینا مادرزاد و در شده

ولبهای تو گویا که برآنها ریش ست و دمیده گیهها و زبان تو گویا که گنگی و کندی ست و دندانهای تو گویا که درانها
جراحت است پرشده از ریم و دردها و پراگنده گیهاست و دستهای تو گویا که درانها خشکی و کوتاهی است از
گرفتن و پایهای تو گویا که درانها اضطراب ولرزه و جراحتهاست و فرج تو گویا که بوی نامردی ست و در زاد
و بجز این امر در کارست و شکم تو گویا که بوی پُری و سیری است و از طعام بے نیازی ست و عقل تو گویا که
تو دیوانه و فاسد و بدن تو گویا که مرده ست و بطرف قبر برداشته شده پس شنیدن و شتابی کردن درامرست
و نشستن و سُستی و نرمی نمودن و کوتاهی کردن در نهی و خود را مرده انگاشتن و معدوم پنداشتن و فانی گردانیدن
در حکم قضا و قدر پس بنوش این شربت را و دارو کن باین دارو غذا کن باین غذا تا گوارا گردانیده شوی
و شفا و عافیت داده شوی از مرضهای گناهان و علتهاے هوای نفس بحکم خداے تعالے

مقالهٔ چهاردهم۔ فرمود رضی الله عنه دعوی مکن حالت این گروه را ای صاحب هوای نفس زیراکه
تو بندهٔ هوائی و ایشان بندهٔ خدا اند میل تو در دنیاست و میل این گروه در عقبےٰ تو می بینی این جهانرا
و ایشان می بینند پروردگار زمین و آسمان را و انس تو بخلق ست و انس این گروه بحق ست و دل تو
آویخته است بانچه در زمین است و دلهای گروه بسوی پروردگار عرش ست شکار میکنند ترا کسیکه می بینی
و ایشان نمی بینند آنرا که تو می بینی بلکه می بینند پیدا کنندهٔ اشیا را و دیده نمیشود او تعالی رستگاری یافتند
ایشان و حاصل شد نجات و ماندی تو گرو داشته شده بانچه که میخواهی از دنیا و دوست میداری و این
گروه فانی شدند از خلق و هوای نفس و اراده و آرزوی پس رسیدند بسوی قرب بادشاهے پس توفیق
داد ایشان را خدای تعالی بر نهایت چیزیکه طلب داشت از ایشان از طاعت و حمد و ثنا و این همه
افزونی کرم خداست میدهد هر کرا میخواهد پس لازم گیرید این و مواظبت کنید بتوفیق از خدا و آسان
گردانیدن از وے رنج پس گشت عبادت مر ایشان را بجای جان و خورش و شد دنیا درینوقت
در حق ایشان نعمه و سرور گویا که برای ایشان بهشت است زیراکه نمی بینند چیزے را از چیزها تا آنکه
می بینند پیش از ان فعل کسے را که پیدا کرده و پدید آورده پس باین قوم ثبات زمین و آسمان است
و آرام مردگان و زندگان زیراکه گردانیده ایشان را پادشاه مانند میخها در زمین که گسترانیده است

پس هریک از ایشان مثل کوهے ست که ایستاده هست برجای خود پس یکسو شو از راه
ایشان و برابری مکن کسانے را که مقید نگردانید ند ایشان را از طلب حق پدران و پسران
پس این قوم بهترین مردمان اند که پیدا کرده است پروردگار من و پراگنده کرده در زمین
و منتشر ساخت ایشان را بر ایشان باد سلام خدا و برکات او تا آنکه آسمان و زمین ست
مقالهٔ پانزدهم - فرمود رضی الله عنه دیدم در خواب گویا که من در موضع ام که مانند مسجد ست
و دران قوم اند که از خلق بریده اند پس گفتم اگر باشد مر این قوم را فلان ادب میکند ایشانرا و ارشاد
میکند ایشان را اشاره کردم بلفظ فلان مردے از صالحان پس جمع شدند قوم گرد من پس گفت
یکے از ایشان تو چه چیزی و چه حال داری چرا سخن نمیکنی پس گفتم اگر راضی می شوید مرا برای آنکه
سخن گویم پس گفتم چون منقطع شوید از خلق بسوی حق سوال مکنید از مردم چیزے را بزبانهای خود
و چون گذاشتید این را پس سوال مکنید ایشان را بدلهای خود زیرا چه سوال بدل مثل سوال بزبان ست
پس بدانید که خدای تعالی در هر آن در کاریست در گردانیدن احوال خلق و تبدیل کردن بلند گردانیدن
مرتبه یکے را و پست ساختن دیگرے را پس گروهے بلند میگرداند مرتبهٔ ایشان را بسوی مکانهای
بلند و گروهے دیگر فرود می افگند ایشان را بسوی اَسْفَلُ السَّافِلِین و ترسانید آن کسانے را که
برداشت بسوی علیین اینکه فرود افگند بسوی اسفل السافلین و امیدوار گردانید ایشان را
با آنکه پاینده و نگاهدارنده ایشان را بر حالیکه ایشان هستند از بلندی مکان و ترسانید آن کسان را
که فرود افگنده ست با سفل السافلین اینکه باقی دارد و همیشه دارد ایشان را بران حال که هستند دران
از فرود افگندن و امیدوار گردانید ایشانرا که بردارد ایشان را بسوی علیین پس بیدار شدم
مقالهٔ شانزدهم - فرمود رضی الله عنه محجوب نشده از فضل خدا و بواسطهٔ رسانیدن از نعمتهای او
مگر بسبب تکیه کردن تو بر خلق و اسباب و کارها و کوششها پس خلق حجاب تو اند از خوردن بسبب آن
که کسب ست پس ما و امیکه باشی تو ایستاده با خلق امیدوارنده بخشش ایشان را و فضل ایشان را
و سوال کننده بر ایشان و آمد و رفت کننده بسوی درهای ایشان پس تو شرک آرنده بخدا خلق او را

پس سزا میدہد ترا بمحروم گردانیدن از اکل بسنت کہ آن کسب کردن ست از حلال دنیا پیشتر چون
توبہ کردی از ایستادن با خلق و از شریک گردانیدن پروردگار خود را بخلق و رجوع کردی تو بکسب
پس میخوری بسبب کسب و اعتماد کنی بر کسب و آرام یابی بروی و فراموش کنی فضل پروردگار را
پس تو شریک آرندۂ نیز لیکن این شرکیست خفی ترا از اول پس سزا میدہد ترا خدای تعالی و محجوب
میگرداند ترا از فضل خود و از ہدایت کردن بفضل بیواسطہ چون توبہ کردی ازین و دور کردی شرک را
از میان و برداشتی تکیہ کردن خود را بر کسب و طاقت و توانائی و دیدی تو خدای را کہ او رزاق ست
و سبب سازندہ و آسان کنندہ و قوت دہندہ بر کسب و توفیق دہندہ بر ہمہ نیکیہا یکبار میرساند ترا
بسوی خلق بروجہ سوال کردن از ایشان در حالت بلا و یا در حالت ریاضت دادن یا میرساند ترا
روزی را نزد سوال کردن از وی تعالی و بار دیگر میرساند بے سوال بطریق کسب کہ مبنی عوض ست
و بار دیگر میرساند از محض فضل خود بے آنکہ بہ بینی واسطہ و سبب را پس باز میگردی از ہمہ بسوی
خدا و می افگنی خود را پیش او پس چون چنین شدی بر میدارد حجاب را میان تو و میان فضل خود
و ابتدا میکند ترا بیواسطہ و خورش میدہد ترا بفضل خود نزد ہر حاجت بر اندازہ آنچہ موافقت کند
حال ترا ہمچو فعل طبیب مہربان و لطف کنندہ و دوست بر بیمار از جہت نگاہداشتن از جانب خود
عز و جل و برای دور داشتن مر ترا از میل کردن بسوی کسیکہ غیر اوست و راضی میگرداند ترا بفضل خود
پس درین ہنگام منقطع می سازد از دل تو ہر خواہش و ہر شہوت و ہر لذت و مطلب و محبوب پس باقی
نمی ماند در دل تو جز ارادہ او پس چون خواہد حق تعالی اینکہ برآید بسوی تو قسمت ترا کہ چارہ نیست
ترا از گرفتن آن و حالانکہ نیست از رزق و نصیب مر ہیچ کس را از مخلوق جز تو پیدا میکند نزد تو
خواہش آن قسم را و میراند آنرا بسوی تو پس پیوستہ میدارد ترا رسانیدن آن نزد حاجت پیشتر
توفیق میدہد ترا برای شکر آن و میداناند ترا کہ آن روزی از وست و وی تعالی رانندہ اوست بسوی
تو و دہندہ اوست مر ترا پس شکر میگوئی او را و درین ہنگام می شناسی و میدانی و زیادہ میکند ترا این
بیرون آمدن از خلق و دور بودن از ان و تہی شدن باطن از ہرچہ جز اوست پیشتر چون قوی شد علم

ویقین تو وکشادگی سینهٔ تو ونورانیت دل تو وزیاده شد نزدیکی تو از خداوند خود ومرتبه وعزت ترا داد
وامین بودن تو نزد او واهلیت تو مرنگاهداشت اسرار را التعلیم کرده میشوی که کی خواهد آمد ترا قسمت تو
پیش از وقت آمدن او از جهت گرامی داشتن حق تعالی مر ترا وبزرگ داشتن حرمت تو وبجهت فضل و
منت نهادن وراه نمودن از خود گفته است خدای تعالی وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَّهْدُوْنَ بِاَمْرِنَا لَمَّا
صَبَرُوْا وَكَانُوْا بِاٰيٰتِنَا يُوْقِنُوْنَ ای گردانیدیم ما از بنی اسرائیل امامان که راه نمایند بامر ما هرگاه که
صبر کردند وبودند که بآیات ما یقین میداشتند ونیز گفته است وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِيْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ
سُبُلَنَا ای آن کسانیکه مجاهده کردند در طریق ما هر آینه مینمائیم راه های خود را نیز گفته است وَاتَّقُوا اللّٰهَ
وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ تقوی کنید خدا را تعلیم کند شما را خدای تعالی بعد از آن رد کرده میشود بر تو پیدا کردن آن اشیا
پس پیدا میکنی باذن روشن که غبار نیست بران وبراهینهای درخشنده مانند آفتاب روشن وسخنان
مزه دار مزه دار تر از هر مزه وبالهام راست از غیر شبهه صاف کرده شده از خواطر نفس ووسوسه های
شیطان لعین گفته است خدای تعالی در بعض کتابهای خود انا الله الذی لا اله الا انا الی آخره
چنانچه گذشت وتحقیق کرده است این مرتبه را بسیارے از پیغمبران واولیا وخاصها از بنی آدم خود

مقاله هفدهم فرمود رضی الله عنه چون داخل شوی بخدا پس نزدیک کرده شوی از وے
بنزدیک گردانیدن وی وتوفیق وی ومعنی رسیدن بخدا بیرون آمدن است از خلق وهوای نفس وخواهش
وآرزو وثابت بودن بافعل حق وارادت او بے آنکه یافته شود از تو جنبش در تو ونه بخلق او بنفس تو
بلکه بحکم او وامر او وبفعل او تعالی پس این حالت فنا است تعبیر کرده میشود ازین حالت به وصول
ووصول بخدا نیست مثل وصول بسوی یکے از خلق او وعقل عامه آنرا درمی یابد ومعروف است نیست مثل او
بچیزے وآن شنوا وبینا است بزرگ است پیدا کننده اینکه تشبیه داده شود بمخلوقات او ویا قیاس
کرده شود بساخته او پس رسیدن بخدا معروف است نزد اهل وصول به شناسیدن حق عز وجل
مر ایشان را هر یکے اجدا وانبازی میکند هر یک را در وصول چیز وے مر خدای را عز وجل با هر یک از
پیغمبران واولیا خود سری است از انجا که مطلع نیست بران هیچ یکے جز او حتے که می باشد

مرمریدراسرے کہ آگاہ نبود بران شیخ او ومرشیخ راسری ست کہ مطلع نیست بران مریدے کہ بہ تحقیق
رسیدہ ہست سیر وسلوک او تا آستانہ در پیر وی پس چون برسد مرید حالت شیخ خود را جدا ساختہ میشود
از شیخ و بریدہ میشود از وی پس متولی میشود او را حق تعالی و قطع میکند او را از خلق پس میشود شیخ
مانند دایہ نیست شیرخوارگی بعد دو سال ہمچنین نیست تعلق بخلق بعد دور شدن ہوای نفس و ارادت
شیخ احتیاج بردہ میشود بمرید تا آنکہ در باطنش ہوا و خواست ہست از برای شکستن ہوا و ارادت ولیکن
بعد دور شدن ہر دو پس احتیاج نیست بشیخ زیرا کہ نیست کدورت و ناتمامی و چون رسیدی تو بحق چنانکہ
بیان کردم باش ایمن ہمیشہ از انچہ کہ جز او ہست پس نہ بینی جز حق را وجودے قطعًا نہ در زیان رسانیدن
و نہ در سود رسانیدن و نہ در دادن و نہ در ناد ادن و نہ در ترسیدن و نہ در امید داشتن بلکہ خدای تعالی سزاوار ہست
کہ از عذاب او ترسیدہ شود و از آمرزش وی امیدوار باشند پس باش ہمیشہ نگہبان بسوی فعل او و چشم دارندہ بسوی
امر او و کار کنندہ بطاعت وی و جدا از ہمہ خلق او چہ در دنیا و چہ در آخرت میاویز دل خود را بچیزے از
خلق او و بگردان خلق را ہمہ مقہور مثل مردیکہ گرفتہ ہست او را بادشاہی کہ بزرگ ہست ملک او و سخت ہست
امر او و ترسانیدہ شدہ ہست بر جستن و حملہ کردن او پس تر گردانید پادشاہ غل را در گردن او و با ہر دو پای وے
و بردار کشید بر درخت صنوبر بر کنار جوئے کہ بزرگ ہست موج او و فراخ ہست پہن او و عمیق ہست مغاک او
و سخت ہست روانی او پس تر نشست پادشاہ بر کرسی کہ بزرگ ہست قدر او و بسیار ہست ارتفاع او و دور ہست
جای جستن و رسیدن او و نہادہ شدہ ہست در پہلوی بادشاہ بارہا از نیزہ ہا و تیرہا و سیکانہا و گوناگون سازہای
جنگ و کمانہا از انچہ میسر نشد اندازہ کردن آن را جز پادشاہ پس شروع کرد کہ می انداز د بسوی آن مرد بانچہ
میخواہد ازین سلاح اما نیکو باشد مر کسے را کہ دید آن مرد مصلوب را کہ بگذارد نظر کردن را بسوی پادشاہ
و بگذارد ترس از وی و امید و بستر سند از مصلوب و امیدوار دار ازو آیا نیست شخصیکہ چنین کند نام داشتہ شدہ
در حکم عقل بے عقل و بے ادراک دیوانہ حیوان جز آدمی پس پناہ جو بخدا از کوری بعد بینائی و از قطع شدن
بعد رسیدن و از روی برگردانیدن پس از نزدیک آمدن و از گمراہ شدن پس از راہ یافتن و از کفر پس
ایمان پس دنیا مثل جوی بزرگ روان ہست کہ ذکر کردیم آن را در مثال ہر روز در فزونی آب او ہست و این

زیادتی آب مثل زیادتی شہوتہای بنی آدم و لذتہای ایشان است در دنیا کہ میرسند آدمیان را از دنیا
و اما تیر بادگوناگون سلاحہا مثل بلاہا است کہ روان میگردد بآن تقدیر بسوی آدمیان پس غالب بر بنی آدم
در دنیا بلاہا است و تیرگیہای زندگانی و دردہا و محنتہا و آنچہ می یابند از نعمتہا و لذتہا آمیختہ شدہ است
با فتنہا چون اعتبار نہاید نعمتہا را و لذتہا را اعتبار قلیل بنعیم آخرت در یابد کہ نیست حیات مگر در آخرت اگر ہست
آن یقین دارندہ چنانچہ فرمودہ است صلے اللہ علیہ وسلم لا عیش الا عیش الآخرة ای نیست زندگانی
مگر زندگانی آخرت خصوصا این بلاہا در حق مؤمن چنانچہ فرمود علیہ السلام الدنیا سجن المؤمن وجنة
الکافر و دنیا زندان مسلمان است و بہشت کافر است و فرمود علیہ السلام التقی ملجم مرد پرہیزگار
لگام در دہان کردہ شدہ است با وجود این حدیثہا و آنچہ کہ بمشاہدہ معلوم است چگونہ خواندہ شود
خوشی و زندگانی در دنیا پس آسایش ہمہ آسایش در بریدن از خلق بسوی خدای است و در موافقت
او و انداختن خود را پیش او پس می باشی تو بسبب انقطاع بیرون از دنیا
درین ہنگام یافتہ می شود ناز و وقار از روے مہربانی و آسایش و نرمی و فضل

مقالہ ہیزدہم۔ فرمود رضی اللہ عنہ گلہ مکن ہرگز بسوی ہیچ یکے از آنچہ کہ فرود آوردہ است
خدای بتو از گزند ہر کہ باشد دوست باشد یا دشمن و تہمت منہ پروردگار را در آنچہ کردہ است در تو و فرود
آوردہ است بتو از بلا بلکہ ظاہر کن نیکی و شکر را پس دروغ گفتن تو بظاہر کردن شکر بے نعمت
نزد تو بہتر است از راست گفتن تو در خبر دادن تو از حال آشکارا کیست آنکہ خالی است از نعمت حق
گفتہ است خدای تعالی و ان تعدوا نعمت اللہ لا تحصوہا پس بسا نعمتے کہ ہست آن نزد تو و تو
نمی شناسی آنرا آرام مگیر بسوی ہیچ یکے از خلق و انس مگیر بہیچ یکے و اطلاع مکن ہیچ کسے را بر آنچہ
کہ تو در آنی بلکہ باشد انس تو بخدا و آرام تو بسوی او و گلہ تو از و بسوی او و مبین سوم را کہ جز تو و خدا است
پس برستیکہ شان اینست کہ نیست بسوی دیگرے زیان و نہ سود و نہ کشیدن سود و نہ راندن زیان
و نہ غیرت و نہ خواری و نہ برداشتن و نہ پست گردانیدن و نہ توانگری و نہ درویشی و نہ جنبانیدن و نہ آرام
دادن جملہ چیزہا پیدا کردہ خدا است مسخر در دست او است بحکم و دستوری او است جاری شدن آنہا

هر چیز روان میشود تا مدت معین نزد خدا و هر چیز نزد وی است باندازه نیست هیچ پیش کننده
مر چیزے را که پس افگنده وی و نیست کسے پس افگننده مر چیزے را که پیش افگنده است
وی اگر برساند ترا خدای تعالی بزیانے پس نیست کسے کشاینده مر اورا جز او و اگر اراده کند ترا
به نیکی پس نیست کسے رد کننده مر فضل اورا پس اگر گله کنی از خدا و حال آنکه تو عافیت داده شده
و نزد تو نعمتے از نعمتهاست برای زیادتی و بزور گردانیدن خود را از آنچه مر خدا است نزد تو از نعمت و
عافیت بجهت حقارت کردن آن هر دو را خشم میگیرد بر تو خدای تعالی و زائل میکند آن هر دو را از تو و رست
میگرداند شکوه ترا و دو چند میگرداند بلای ترا و سخت میگرداند عذاب ترا و بر میکند وی اندازد ترا از نظر عنایت
خود پرهیز کن گله را بکوشش اگر چه بریده و پاره پاره کرده شود گوشت تو از مقراضها ایاك ایاك دور دار
خود را ثم ایاك بیشتر دور دار خود را الله الله بترس خدا را ثم الله بیشتر بترس خدا را النجاء النجاء
زود بگریز الحذر الحذر پرهیز کن زیرا چه بیشتر آنچه فرود می آید به پسر آدم از گوناگون بلاها بسبب
شکوه کردن اوست از پروردگار خود چگونه گله کرده شود از وی حالانکه وی ارحم الراحمین است و
بهترین حکم کنندگان است و گران بار و پوشیده نیست بروی پوشیدنی و سخت مهربان لطف کننده است
بر بندگان خود نیست ستم کننده مر ایشان را همچو طبیب حلیم و دوست و شفیق نرم خو نزدیک بدل
آیا تهمت کرده میشود پدر و مادر که شفیق و مهربان اند همیشه گفته است پیغمبر صلی الله علیه وسلم الله
ارحم لعبده من الوالدة علی ولدها ای خدای تعالی مهربان تر است بر بندهٔ خود از مادر بر فرزند خود
نیک ادب ای مسکین بزور صبر کن وقت بلا اگر یا توانی از صبر کردن بیشتر صبر کن اگر یا توانی از
راضی شدن بر بلا و موافقت او و راضی باش و موافقت کن اگر وجود تو هست پس فنا شو وقتیکه
گم کرده شوی ای مقام فنا که کوگرد سرخی کجائی تو و کجا یافته میشوی تو و دیده میشوی آیا نمی شنوی بسوی سخن خدا
عز و جل کتب علیکم القتال وهو کره لکم وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی
ان تحبوا شیئا وهو شر لکم والله یعلم وانتم لا تعلمون فرض گردانیده شد بر شما
کارزار با کافران و حال آنکه مکروه است مر شمارا و نزدیک است اینکه مکروه دانید چیزے را

و حال آنکه بهتر باشد مر شمارا و نزدیک است اینکه دوست دارید چیزے را و حال آنکه آن بد است
مر شمارا خدا میداند و شما نمیدانید هیچ پس از تو خدای تعالی علم حقیقت اشیا را و باز داشت ترا از و
پس بے ادبی مکن تا نا خوش داری چیزے را بخود و دوست داری چیزے را بخود بلکه پیروی کن شرع را
در همه چیزی که فرود می آید بتو اگر هستی تو در حالت تقوی که آن اول قدم ست و متابع امر باش در حالت
ولایت و فرو مردن آتش هوا و درمگذر از حد آن و این قدم دوم ست و راضی باش بفضل الهی و موافقت
کن و فنا شو در حالت ابدالیت و غوثیت و صدیقیت و این نهایت مراتب ست یکسو شو از راه
قضا و قدر و بگذار راه او را و دور کن نفس و هوای خود را و باز دار زبان خود را از شکایت پس چون کنی تو
این را اگر هست قضا و قدر تو نیک زیاده میگرداند ترا خدای تعالی حیات خوش و مزه و شادی و اگر باشد
قضا بد نگاه میدارد حق ترا در طاعت خود درین احوال و دور گرداند از تو ملامت را و غائب کند ترا از خود
تا آنکه در میگذرد و آن قضا از تو و کوچ کند نزد گذشتن مدت آن چنانکه میگذرد شب و دور میکند پرده را
از روی روز و میگذرد زمستان پس گشته میشود تابستان این نمونه ایست نزد تو عبرت بگیر بدان
پستر در نفس آدمی گناهان و جرمها ست و آلوده کردن است بانواع گناهان و نافرمانیها و صلاحیت
نمیدارد مر همنشینی خدای کریم را مگر پاک از پلیدیهای گناهان و لغزشها و بوسه نمیتواند داد آستانه
قدس را مگر پاک از چرک دعاویها چنانچه صلاحیت نمیدارد مر همنشینی پادشاه را مگر پاک از
پلیدیها و گوناگون گندگیها و بدبوئیها پس بلاها پوشنده و پاک کننده گناهان است گفت
پیغمبر صلی الله علیه وسلم حمی یوم کفارة سنة تپ یکروزه کفاره گناهان یکساله است

مقاله نوزدهم - فرمود رضی الله عنه چون باشی تو سست ایمان و یقین و وعده
کرده شوی بوعده از جانب خدای تعالی وفا کرده میشود وعدهٔ تو و خلاف کرده نمی شود تا زوال
نیابد ایمان تو و نرود یقین تو و چون قوی شود ایمان و یقین در دل تو و محکم شوی در آن و خطاب
کرده شوی بمضمون قول وی تعالی انک الیوم لدینا مکین امین بدرستیکه تو امروز
نزد ما خداوند مرتبه و منزلت امانت داری و مکرر شود این خطاب برای تو وقتے بعد وقتے پس

باشی تو از خواص بلکه از خاص الخاص و باقی نماند مر ترا اراده و نه مطلب و نه عملے که عجب کنی بدان و
نه عبادتے که به بینی آنرا از خود و نه قدر و مرتبه که بنگری و خوش شوی تا بالا رود همت تو بسوی آن
پس اکنون شدی تو مثل آوندے رخنه شده که بر جای نمی ماند درو چیزے روان پس بر جای نمی ماند در تو
هیچ اراده و نه خلق و نه همت بسوی چیزے از چیزها نه در دنیا و نه در آخرت و پاک شوی از هرچه جز او
تعالی هست و داده شود ترا رضا از خدا و وعده کرده شوی براضی شدن خدا از تو و لذت داده شوی و
نعمت بفعلهای خدا همه پس درین هنگام وعده کرده میشوی بوعدهٔ چون آرام یابی تو بآن وعده
و یافته شود در تو نشانے از خواهش برده میشوی ازان وعده بسوی وعدهٔ دیگر که بلندتر ازان است
و گردانیده میشوی بسوی وعده شریفتر از اول و عوض داده شوی از وعده اول به بے نیازی
ازان و کشاده میشود برای تو درهای معرفت و علوم و مطلع شوی برکارهای سخت پوشیده و حقیقتهای
حکمت و مصلحتهای نهان کرده شده در رفتن از وعدهٔ اول بوعدهٔ دیگر متصل آن افزوده می شود
درین هنگام در قدر و مرتبه تو در نگاهداشت حال بیشتر نگاهداشت مقام و افزوده میشود در امانت
ورزیدن تو در نگاهداشت اسرار و افزوده میشود در کشادگی سینه و روشن گردانیدن دل تو و فصاحت
زبان و حکمت بالغه و افزوده میشود در انداختن دوستی الهی بر تو پس گردانیده شوی محبوب همه
خلائق و جن و انس و ماسوای ایشان در دنیا و آخرت و خلق همه تابع خداست و دوستی خلق داخل
است در دوستی حق چنانچه دشمنی ایشان داخل ست در دشمنی وی و همچنین چون رسانیده شوی
درین مقام که نیست مر ترا دران خواهش چیزے البته گردانیده میشود مر ترا خواهش چیزے از چیزها
پس چون ثابت شد خواهش تو مر آن چیز را دور گردانیده میشود آن چیز و معدوم کرده می شود
و برگردانیده می شوی ازان چیز پس داده نمی شود ترا آن مراد در دنیا و عوض داده میشوی ازان
در آخرت بچیزے که می افزاید ترا قرب و قدر و مرتبه بسوی خدای تعالی و بچیزے که سرد و روشن میگردد
دو چشم تو در فردوس اعلی و جنة المأوی و اگر هستی تو باین صفت که نمی جوئی آن مراد را و آرزو
نمیکنی و امید نمیداری آنرا و حالانکه تو در سرای دنیائی که آن محل فنا و تکلیفها است بلکه امید تو

درحال بودن تو در دنیا وآن ذات پاک خدای ست که پیدا کرده آنرا و بوجود آورده آنرا و نداده یکے او و داد یکے را و فراخ گردانید زمین را و بلند ساخت آسمانرا زیرا که اوست که باشد مراد و مطلوب و آرزو بما است که عوض داده میشوی از آن مراد بچیزی که آن فروتر از آن مراد است یا مانند اوست در دنیا بعد از شکسته شدن دل تو بباز داشتن از آن مطلوب و مراد و آرزو و بعد ثابت گردانیدن عوض آن در آخرت برآن وجهیکه ذکر کردیم و بیان نمودیم

مقاله بستم - فرمود رضی الله عنه در قول آنحضرت صلی الله علیه وسلم دع ما یریبك الی ما لا یریبك بگذار فعلے را که در شک می اندازد ترا که حرام ست یا حلال وقتیکه جمع شود یا چیزے که در شک نمی اندازد پس اخذ کن بعزیمت که آمیزش نمیکند آنرا شک و شبهه و بگذار چیزے را که در شک مے اندازد ترا واما وقتیکه تنها باشد در شک اندازنده که آمیخته است بدان و علامت شک اندازنده آنکه صافی نبود از بریدن و خاریدن آن چنانچه آورده است در خبر الاثم حزاز القلوب گناه برنده دلها است و در روایت دیگر آمده است الاثم ما حاك فی القلوب ای فعل که در وی بزه است آنست که در وی تردد و خلجانی باشد در دل پس چون فتوی دهند ترا فتوی دهندگان پس فتوی گیر دل خود را و چون چنین نباشد بکن انچه خواهی و توقف بکن در وی و چشم دار امر باطن را در وی پس اگر امر کرده شوی بگرفتن او پس بگیر و اگر منع کرده شوی پس باز مان و باید که باشد آن فعل شک اندازنده نزد تو گویا که نبود و یافته نشده باز گرد بسوی در پروردگار و طلب کن نزد پروردگار خود رزق را اگر ناتوانی از صبر و موافقت کردن و راضی بودن و فانی شدن زیرا که حق تعالی حاجت ندارد که یاد داده شود پس نیست او غافل از تو و نه از غیر تو آن خدای تعالی سیخورانند کافران و منافقان را و پشت دهندگان را از وی پس چگونه فراموش کند ترا ای مؤمن موحد روی آرنده بر طاعت او و ایستاده بامر وے در ساعتهای شب و اطرافهای روز در معنی حدیث وجهے دیگر است بگذار چیزیکه در دست خلق است که وصول آن در شک ست پس نخواه آنرا و مهیا و بند دل خود را با آن و امید دار از خلق را و مترس از ایشان و بگیر از فضل خدا و آن چیزیست که در شک نمی اندازد و یقین ست وصول آن ترا پس باید که باشد مر ترا مطلوب یکے و دهنده یکے و قصد یکے و آن پروردگار تست آنکه پیشانیهای پادشاهان بدست

بدست قدرت اوست و دلهای خلق بدست وی و دلها که امیران بدنها اند و مالهای مردمان مر او راست
عزوجل و خلق وکیلان و امینان اویند و جنبش دستهای ایشان به بخشش کردن مر ترا بحکم او و
جنبش دادن او و امر کردن اوست و باز استادن خلق از عطای تو همچنین ست بزرگ ست
او از هر گوینده واسألوا الله من فضله ای سوال کنید خدا را از فضل او وگفت عزوجل ان الذین
تدعون من دون الله لا یملکون لکم رزقا فابتغوا عند الله الرزق واعبدوه واشکروا له
بدرستیکه آن کسانیکه میخوانید شما ایشانرا از غیر خدا مالک نیستند آنها مر شمارا هیچ رزقی را پس طلب
دارید نزد خدا رزق را و پرستش کنید مر او را و شکر گوئید مر او را و هم گفته است واذا سألک عبادی
عنّی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان ای چون پرسند ترا بندگان من از من پس
بدرستیکه من نزدیکم قبول میکنم دعا کنندگان را وقتیکه دعا کند و میخواند مرا و گفت ادعونی استجب لکم ای دعا کنید مرا قبول کنم
دعای شمارا و گفت ان الله هو الرزاق ذو القوة المتین ای بدرستیکه خدا است روزی دهنده خداوند قوت استوار
وگفت ان الله یرزق من یشاء بغیر حساب ای بدرستیکه خدا روزی میدهد هر کسی را که میخواهد بی شمار

مقاله بست و یکم - فرمود رضی الله عنه دیدم ابلیس رانده را در خواب و حالانکه من در جماعت
کثیرم پس قصد کردم بکشتن او پس گفت او مرا چرا میکشی مرا و چیست گناه من اگر روان شود
تقدیر به بدی پس قدرت نمیدارم که تغییر دهم آنرا بسوی نیکی و ببرم آنرا بسوی آن و اگر روان شود
به نیکی پس قدرت ندارم که تغییر دهم آنرا و ببرم آنرا بطرف بدی و چه چیز ست بدست من و دیدم
صورت ابلیس را بصورت خنثایان که او را آلت نری و مادگی هر دو باشد و نرم سخن در روی وی بینی دراز دا
بودی او چند تار موی بود در زیر زنخدان خوار و خرد شکل زشت روی گویا که تبسم میکند در روی من مثل
تبسم مرد شرمگین و ترسناک و این خواب شب یکشنبه دوازدهم ذی الحجه بود سال چهار صد و نود و یک

مقاله بست و دوم - فرمود رضی الله عنه همیشه است حکم الهی بآنکه مبتلا گرداند بنده مؤمن
خود را باندازهٔ ایمان وی پس کسیکه بزرگ است ایمان او و بسیار بزرگ است بلاے او و
رسول که مبعوث است بهدایت خلق بکتاب بلای او بزرگ تر است از بلای نبی که مبعوث است بی کتاب

زیرا چه ایمان رسول بزرگ ترست و نبی بلائی او بزرگترست از بلای ابدال و بلای ابدال بزرگترست
از بلای ولی هر یکی را براندازهٔ ایمان و یقین اوست و دلیل بران قول نبی صلی الله علیه وسلم ست
انا معاشر الانبیاء اشد الناس بلاء ثم الامثل فالامثل ما گروه پیغمبران سخت ترین مردمانیم
از روی بلا پستر مثل مرتبهٔ شخص بلا است پس همیشه میدارد خدای تعالی بلا را برین مهتران
بزرگ را تا آنکه باشند همیشه در محل قرب و بیخبر نشوند از بیداری زیرا که وی تعالی دوست میدارد
ایشان را پس ایشان اهل محبت و محبوب خدااند و محبت همیشه اختیار میکند دوری محبوب خود را
پس بلا ربانیده هست مر دلهای ایشان را بسوی حق و بندست مر نفسهای ایشان را که باز میدارد
ایشان را از میل کردن بسوی غیر مطلوب ایشان و آرامیدن و مائل شدن بسوی غیر پیدا کننده
ایشان پس چون همیشه شد نزول بلا در حق ایشان میگدازد هواهای ایشان را و شکست میخورد
نفسهای ایشان و جدا میشود حق از باطل پس منقبض میشوند شهوتها و خواهشها و میل کردن بسوی
مزه ها و آسانیشها تمام در دنیا و آخرت بجانب نفس و میشود آرام بوعدهٔ حق تعالی و راضی بودن بقضای
او و قناعت کردن بعطای او و شکیبائی کردن بر بلای او و ایمن بودن از بدی خلق وی بسوی
دل پس قوی میگردد سروری دل پس باز میگردد بادشاهی بجوارح بسوی دل زیرا که بلا قوی میگرداند
دل و یقین را و ثابت میکند ایمان و صبر را و ناتوان میسازد نفس و هوا را و نیز در جهت آنکه هرگاه که
رسید درد و یافته شد از مؤمن صبر و رضا و تسلیم مر فعل پروردگار را خوشنود میگردد خدا از وی و شکر
میگوید مرا و را پس می آید مرا و را مدد و بیشی در عمل و توفیق گفته است خدای تعالی لئن شکرتم
لازیدنکم اگر شکر کنید زیاده کنم نعمت شمارا و چون بجنبید نفس بجستن خواهشی از خواهشهای خود
و مزه از مزه های خود از دل پس جواب و هد نفس را قلب برسانیدن نفس بدانچه باز میجست و حال آنکه
اجابت قلب از غیر امر و دستوری خدا است حاصل میشود بسبب آن اجابت غفلتی از حق و شرک
پرستیدن و گناه پس فرو میگیرد حق تعالی نفس و قلب را بخواری و بلاها و برگماشتن خلق و دردها
و بیماریها پس میگیرد هر یکی از قلب و نفس حظ خود را از بلا و آفات و اگر اجابت نکند قلب نفس را بسوی مطلوبی

تا آنکه بیاید قلب را اذن از جانب حق بالهام در حق اولیا و بوحی در حق پیغمبران و عمل کرده میشود
بر وحی و الهام در دادن و نادادن فرو میگیرد خدای تعالی برحمت خود و برکت و عافیت و رضا و نور و معرفت و قرب و
بی نیازی از خلق و سلامتی از آفات پس بدان آنرا و نگاهدار آنرا که گفتم و بترس بلاها را در شتابی کردن باجابت
نفس و هوا بلکه توقف کن و منتظر باش و انتظار کن تا آید ترا اذن خداوند را پس سلامت مانی در دنیا و آخرت

مقاله بست و سوم فرمود رضی الله عنه خوشنود باش به دون کمتر و لازم گیر آنرا از روی
کوشش تا آنکه برسد آنچه نوشته شده است وقت خود را پس برده شوی بسوی بلندتر و گرانمایه تر
و به او گوارا کرده شوی و در وی باقی داشته شوی و نگاهداشته شوی بی رنج در دنیا و آخرت و بی عاقبت بد
و بی تجاوز از حد پیشتر بالا برده شوی بسوی چیزیکه خنک شونده تر است چشم در وی از چیز سابق و
گواراتر از آن و بدانکه قسمت تو هرگز در نمیگذارد ترا بسبب گذاشتن طلب و آنچه نیست نصیب تو
نخواهی رسید تو آنرا بحرص خود در طلب و کوشش و قوت او پس صبر کن و لازم گیر حال او راضی باش
بدان کمتر چیزی را بحول خود و مده از خود تا آنکه امر کرده شوی و مجتنب بخود و میارام بخود پس آنکه
مبتلا گردانیده شوی بحال خود و بحال کسیکه بهتر است از تو از میان خلق زیرا که تو بسبب طلب و جد ظلم کنی و
ظالم غفلت کرده نمیشود از وی گفته است خدای تعالی وکذلک نولی بعض الظالمین بعضا
همچنین می سپاریم بعضی ظالمان را ببعضی زیرا که تو در سرای پادشاهی هستی که بزرگ است شان او
و سخت است قوت او و جاری است خواست او و غالب است حکم او و پاینده است پادشاهی او
همیشه است فرمان او و باریک است دانش او و رسان است حکمت او و راست است قضای او
غائب نمیشود از و مقدار ذره در زمین و نه آسمان در نمیگذرد از ستم وی هیچ ستمگاری پس تو بزرگترین
ظالمانی و بزرگترین ایشانی از روی گناه زیرا که تو شرک آوردی بخدا بسبب تصرف کردن تو در نفس خود
و در خلق او بمیل نفس خود گفته است خدای تعالی ان الله لا یغفر ان یشرک به و یغفر ما دون
ذلک لمن یشاء بدرستیکه خدا نمی آمرزد شرک آوردن را بوی و می آمرزد جز این را هر کسی را که میخواهد
پرهیز کن شرک را البته و نزدیک مشو آنرا و یکسو شو از آن در حرکات و سکنات خود در روز و شب خود

در تنهائی و همنشینی خود بترس از گناه کردن در همه وجود در جوارح و دل و بگذار گناه را انچه که ظاهرست
از و انچه که پوشیده هست از ان و بگریز از خدای تعالی پس در یابد ترا و منازعت مکن او را در قضای او پس
پاره پاره میکند ترا و تهمت مکن او را در حکم او پس فرو گذارد ترا و غافل مشو از یاد او پس فراموش کند ترا
در بیاگاهاند ترا و مبتلا گرداند ترا و نو پید امکن در سرای او حادثه پس هلاک کند ترا و مگو در دین وے بهوای
نفس خود پس هلاک کند ترا و تاریک گرداند دل ترا و سلب کند ایمان ترا و معرفت ترا و برگمارد بر تو شیطان ترا
و نفس و هواے ترا بر تو و شهوتهاے ترا و اهل و عیال ترا و همسایه ترا و یاران ترا و دوستان ترا
و همه خلق خود را تا آنکه کژدمهای سرای ترا و ماران آنرا و پریان آنرا و باقی گزندگان را که در
خانه باشند پس تیره گرداند زندگانی ترا در دنیا و دراز گرداند عذاب ترا در آخرت

مقاله بست و چهارم — فرمود رضی الله عنه بترس گناه خدا را البته و لازم گیر در او را بالصدق و در باز
طاقت خود را و کوشش خود را در طاعت او عذر خواهنده زاری کننده درویشی نماینده خشوع و خضوع کننده
چشم فرو کرده نگاه نکنند بجانب خلق او و پیروی نکننده هوای نفس خود را و طلب نکننده عوضهای عبادت
را نه در دنیا و نه در آخرت و نه طلب کننده بلندی را بسوی منازل بزرگ و مقامات ارجمند و یقین بدان
اینکه تو بنده اوئی و بنده و انچه که او مالک بدان هست همه مر مولی راست طلب حق ندارد بنده بر خدای تعالی
هیچ چیز را از چیز با نیکو دار ادب را و تهمت مدار خداوند خود را و هر چیز نزد او براندازه است نیست کسے پیش کننده
مر چیزے را که پس گردانیده است و نیست پس افگنده مر چیزے را که پیش گردانیده است می آید ترا انچه
که مقدر است مر ترا بوقت و ساعت خود اگر خواهی و اگر نخواهی آزنا کی مکن بر چیزے که قریب است که بیا شد
ترا و طلب مکن و دریغ مخور بر انچه که آن مر غیر تراست پس چیزیکه نیست آن نزد تو خالی نیست از اینکه مر قسمت
تست یا غیر تست پس اگر هست برای تو بسوی تو باز گردانیده است و تو بسوی آن کشیده و برده میشوی
پس دریافتن از عرصه نزدیک حاصل است و انچه که نیست مر ترا تو از و باز گردانیده شده و او از تو روے
گردانیده است پس از کجا باشد ترا دریافتن پس مشغول باش به نیک ادب در چیزے که تو در پے آن هستی
از طاعت خداوند خود در ینوقت که حال و حاضرست و بالا مکن سر خود را و مائل مگردان گردن خود را بسوی غیر او

گفته است خدای تعالی لا تمدن عینیك الی آخره چنانچه گذشت پس بدرستیکه ترا نهی کرد خدای تعالی
از نگریستن بسوی غیر انچه که استاده کرده است ترا دران و روزی گردانیده است ترا از قسمت خود در رزق
و فضل خود از طاعت خود و آگاهانیده است ترا که انچه جز آنست فتنه است که انداخته است او شان را دران و خوشنود
شدن تو بقسمت خود بهتر مر تراست و پاینده تر و افزون شونده تر و لائق تر و سزاوار تر است پس می باید که باشد این عادت
تو و جای بازگشت و سکونت تو و شعار و دثار تو و مراد و حاجت تو و میل و آرزوی تو می یابی از ین کار همه مطلوب
را و میرسی باین بهر مقام و ترقی میکنی بسوی هر نیکی و بهر ناز و نعمت و خوشی و بهر گرانمایه گفت خدای تعالی
فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون ای نمیداند هیچ ذاتی
انچه که پنهان کرده شده است برای ایشان از انچه سبب سردی چشمهاست از جهت جزا دادن بانچه که عمل
کردند ایشان پس نیست هیچ عمل از عبادت خمسه و باز ماندن از گناهان همه بزرگتر است و نیست بزرگتر و محبوب تر
بسوی خدا و نه مرضی تر نزد او از انچه ذکر کردم مر ترا توفیق دهاد خدای تعالی مرا و ترا بانچه که دوست میدارد و راضی است از ان

مقاله بست و پنجم - فرمود رضی الله عنه مگو البته ای محتاج دوست ای گردانیده شده
از روی روی دنیا و خداوندان او و لے گمنام از ذکر او تعالی و ای گرسنه و ای تشنه و ای برهنه تن
و ای تشنه جگر ای پراگنده کرده شده در هر کنج از زمین از مسجد و جایهای خراب و ای مردود از هر در
و ای بر خاک چسپانیده شده از درویشی و محروم از هر مراد و ای شکسته و انبوه شده در دل وی
هر حاجت و مطلب اینکه بتحقیق خدای تعالی فقیر گردانید مرا و نه پیچید از من دنیا را و نیفگند مرا و گذاشت
مرا و دشمن داشت مرا و پراگنده کرد مرا و جمع نگردانید مرا و اهانت کنانید مرا و نداد مرا از دنیا بسندگی
و گمنام ساخت مرا و بلند نساخت آوازه مرا و میان مردمان و برادران من در گذشت بر غیر من نعمت تمام را
میگرداند نعمت در شب خود و روز خود و فضل داد او را بر من و بر اهل دیار من و حالانکه هر دو ما مسلمانیم
فراهم می آرد ما را مادر ما حوا و پدر ما آدم بهترین خلق آیا تو ای فقیر بتحقیق که کرده است خدا با تو آنرا زیرا که گل
سرشت تو بے ریگ است و ندای رحمت خدا پے در پے رسیده است بر تو از صبر و رضا و یقین و موافقت
و علم و نورهای ایمان و توحید گرد آینده اند نزد تو پس درخت ایمان تو و نشانیدن آن درخت و تخم آن ثابت است

محکم برگ بیرون آرنده میوه دهنده طلب زیادتی کننده است شاخ بر شاخ شونده سایه افگنده است
شاخ‌ها پس آن درخت هر روز در زیادتی و بالیدن ست پس نیست حاجت برای آن درخت بسوی
خاک روبه و خس و خاشاک تا بالیده شود آن درخت و تربیت کرده شود بسبب آن و تحقیق پرداخته است
خدای تعالی کار ترا بران حال و داده است ترا در آخرت سرای بهشت و مالک گردانیده است ترا در وی
و بسیار کرده است بخشش ترا در آخرت که نه هیچ چشم دیده است آنرا و نه گوش شنیده و نه خطور کرده
بر دل او می گفته است خدای تعالی فلا تعلم نفس ما اخفی الی آخره چنانچه گذشت یعنی چیزیکه عمل
کرده در دنیا از ادای کردن امرها و صبر کردن و برگذشتن نهی و سپردن و باز گذشتن بسوی وی در تقدیر
و موافقت کردن مراو را در همه حالها و اما غیر تو ای فقیر که داده است او را خدای تعالی از دنیا و مالک گردانیده
و نعمت داده او را دران و تمام داده است بروی فزونی نعمت خود کرده است بوی این را از جهت آنکه
محل ایمان او مثل زمین شورستان و سنگستان است نزدیک نیست که برجا ماند در وی آب و بروید در وی
درختها و تربیت یابد در وی کشت و میوه‌ها پس ریخت بران زمین گوناگون خاک روبه را و جز آن و
از انچه تربیت کرده شود بدان گیاه و درختان و مراد بآن خاکروبه دنیا و اسباب اوست تا نگاه دارد
بسبب آن حطام دنیا انچه رویانیده است در دل وی از درخت ایمان و نهالهای اعمال پس اگر ببرد
آن خاکروبه را از وی هر آئینه خشک شود گیاه‌ها و درختان و برطرف شود میوه‌ها پس ویران گردد سرای او
خدای تعالی میخواهد آبادانی او را پس درخت ایمان تونگر سست است جای رستن او و تهی ست از چیزیکه
پُر کرده شده است ازان درخت ایمان تو ای فقیر پس توانائی و پایندگی او بچیزی است
که می بینی نزد او از دنیا و گوناگون نعمتها پس اگر ببرد دنیا را با وجود سستی درخت خشک
گردد و درخت پس شود همان کفر و جحود و پیوستن بمنافقین و مرتدین و کافران مگر آنکه برانگیزد
بسوی آن توانگر لشکرها از صبر و رضا و یقین و علم و انواع معرفتها پس قوی شود
ایمان بوی پس درین هنگام باک نمیدارد آن شخص به برطرف شدن تونگری و نعمتها

مقاله بست ششم مکشا روپوش و پرده از روی خود تا آنکه بیرون آئی از خلق و بگردانی

بجانب ایشان پشت دل خود را در همه احوال و دور شود هوای نفس تو بیشتر دور شود اراده و آرزوی تو
پس فانی شوی از همه کونها در دنیا و آخرت پس بگردی همچو آوند رخنه دار باقی نمی ماند در تو خواهش جز خواهش
پروردگار تو پس پر شوی بوجود پروردگار خود و نباشد مر غیر پروردگار تو در دل تو جای ماندن و نه جای
دخل کردن و گردانیده شوی تو دربان دل خود و داده شود ترا شمشیر توحید و عظمت و کبریائی حق پس هر کسی
که به بینی آنرا که نزدیک شد از فضای سینهٔ تو بسوی در دل تو بر اندازی سر او را از میان دو کتف او
پس نباشد مر نفس را و میل ترا و خواهش و آرزوی ترا در دنیای تو و آخرت تو نزد تو سری بالا بر آمده و نه
سخنی که شنیده شود و نه رای که پیروی کرده شود مگر باشد پیروی امر پروردگار را و ایستادن با امر وی و
خوشنود بودن بقضای وی بلکه نیست شدن در قضا و قدر وی پس باشی بندهٔ پروردگار و امر وی
و نه بندهٔ خلق و اعتقادهای ایشان پس چون همیشه شود این کار در دل تو همچنین زده شود گرد دل تو
سراپردهای عزت و خندقهای عظمت غلبه کبریا و گرد کرده شود دل بلشکرهای حقیقت و توحید و ایستاده
کرده شود نزد آن نگاهبانان از حق تا راه نیابد خلق بسوی دل تو از شیطان و نفس و هوا و خواهشها
و آرزوهای ناحق و دعویهای دروغ پیدا شونده از طبعها و نفسهای امر کننده ببدی و گمراهیهای پیدا شونده
از هواهای نفس پس درین هنگام اگر رفته است در تقدیر آمدن خلق پی در پی بسوی تو و پیاپی شدن
و اتفاق کردن ایشان بر فضل تو برای آنکه بر سند از نورهای درخشان و نشانهای روشن و حکمتهای
نیکو رسان و کرامتهای پیدا و خارق عادات دائم و تا افزون کنند خلق بمشاهدهٔ اینها کارهائیکه بدان
نزدیکی و عبادت جویند و مجاهدها و مشقتها در پرستش پروردگار خود نگاهداشته میشوی از ضرر ایشان
همه و از میل کردن نفس بسوی هوای خود و عجب خود و از فخر کردن نفس و بزرگ شمردن وی خود را به بسیار
نمودن اتباع با ایشان و بسبب پذیرفتن ایشان مر ترا و بپیش آمدن رویهای ایشان بسوی تو
و همچنین اگر مقدر است آمدن زنی نیکو و حسین بکفایت روزگار خود و همه بار خود نگاهداشته میشوی
از شر آن و بردداشتن گرانی آن و از شر تابعان و قرابتیان وی و میگردد آن زوجه نزد تو بخشش
و کفایت کرده شده از شر و سبب و ساز داز گردانیده شده و پاکیزه گردانیده شده و صاف کرده شده

از خباثت و کینه و کدر و خشم و دغا و از خیانت کردن در غیبت پس باشد آن زن رام مر ترا
در ینوقت آن زن و کسان وی بر داشته شده از تو بار آنها و دور کرده شده از تو رنجانیدن وی
تو اگر مقدر ست از ان زن فرزندے میباشد آن فرزند نیک و فرزند پاک باعث خنکی چشم گفته است
خدای تعالی در شان زکریا واصلحنا له زوجه شایسته گردانیدیم مر او را زوجه او را و گفته است
وهب لنا من ازواجنا وذریاتنا قرة اعین واجعلنا للمتقین اماما ای ببخش ما را از
زنان ما و فرزندان ما خنکی دیده ها و بگردان ما را برای پرهیزگاران پیشوا و قول خدای تعالی
واجعله رب رضیا و بگردان بار خدایا او را مرضی خود پس باشد این دعاها یکه درین آیتهاست
کار کرده شده باین دعاها و قبول در حق تو اگر دعا کنی باینها یا دعا کنی زیرا که این دعاها در محل خود
در باب اهل خود تو است و سزاوار تر کسیکه شامل میشود باین نعمتها و مقابله کرده شود بآن
کسیست که اهل کرده شده برین مرتبه را و قائم کرده شده درین مقام و تقدیر کرده شده برای
وے از فضل و قرب و همچنین اگر مقدر ست آمدن چیزے از دنیا زیان نکند در وقت فنا پس
چیزیکه نصیب تست آن از دنیا چاره نیست از گرفتن آن و پاک گردانیدن آن مر ترا بفضل خدا
و اراده او و بآمدن امر بگرفتن آن پس میگیری تو آنرا و حال آنکه تو فرمانبرداری کننده مر امر را
ثواب داده میشوی بر گرفتن آن چنانکه ثواب داده میشوی بر کردن نماز فرض و روزه فرض مامور
کرده میشوی در چیزیکه نیست آن نصیب تو از دنیا بصرف گردانیدن آن بسوی خداوندان و یا
از یاران و همسایگان و برادران که صاحب حق و فقیر اند از میان ایشان و خداوندان اقسام
که مصارف زکوة اند بران و چیزیکه میخواهد حال هر یک پس احوال میکشاید و ظاهر میکند آنرا و نیست
خبر مثل دیده شده پس میباشی درینوقت از کار خود بر خصلت سفید پاکیزه نیست گرد بروی و نه در شبهه اندر افتادن
و نه در وهم آمیختن و نه در شک و شبهه افتادن فالصبر الصبر لازم گیر صبر را الرضا الرضا لازم گیر رضا را
حفظ الحال حفظ الحال لازم گیر نگاهداشت حال را الخمول الخمول لازم گیر گمنامی را الخمود الخمود السکون السکون
لازم گیر آرام و آهستگی را الصموت الصموت لازم گیر خاموشی را الحذر الحذر لازم گیر ترسیدن را النجا النجا

لازم گیر شتافتن را الوحا الوحا لازم گیر پرهیز کردن الله الله ثم الله بترس خدا را الاطراق الاطراق لازم گیر
بر فرو افگندن الاغماض الاغماض لازم گیر چشم خوابانیدن الحیاء الحیاء تا آنکه برسد آنچه نوشته ست مدت
خود را پس گرفته شود دست ترا پس پیش آورده شوی و کشیده شود از تو آنچه که بر تست پیشتر فرو برده شوی
در دریاهای فضائل و نعمتها و عطاها پس پوشانیده شود بر تو خلعت نورها و سرها و علمهای نادر لذتی پس
نزدیک گردانیده شوی و حدیث کرده شوی و سخن کرده شوی و عطا کرده شوی و توانگر کرده شوی و دلیر کرده شوی
و بلند کرده شوی و خطاب کرده شوی تا اینکه الیوم لدینا مکین امین پس درین هنگام اعتبار کن
حالت یوسف صدیق را هنگامیکه خطاب کرده شد با این خطاب یعنی انک[۱] الیوم لدینا مکین امین
بر زبان بادشاه مصر و بزرگ او و فرعون او بود و زبان ملک مصر گوینده و بیان کننده مر این خطاب را
و خطاب کننده در حقیقت خدا بود بر زبان اہل معرفت سپرد کرده شد بیوسف علیه السلام ملک ظاهر
و آن بادشاهی مصر بود و ملک نفس و ملک معرفت و علم و نزدیکی و خصوصیت و بلندی مرتبه نزد او تعالیٰ گفته است
خدای تعالی در بادشاهی ظاهر وکذلک مکنا لیوسف فی الارض یتبوأ منها حیث یشاء همچنین
تمکنت و قدرت دادیم مر یوسف را در زمین یعنی زمین مصر فرود می آید از زمین هر جا که میخواهد و گفته است خدای تعالیٰ
در تسلیم ملک نفس مر او را وکذلک لنصرف عنه السوء والفحشاء انه من عبادنا المخلصین ثابت داشتیم
یوسف را نزد فریب تا باز گردانیم از وی بدی را و زنا را بدرستیکه یوسف از بندگان خالص کرده ما است
و گفت خدای تعالی در ملک علم و معرفت مر او را ذلک مما علمنی ربی انی ترکت ملة قوم لا یومنون
بالله ای آن تعبیر خواب شما از جمله معلوماتی ست که تعلیم کرده است مرا پروردگار من بدرستیکه من
گذاشتیم کیش قومی را که ایمان ندارند بخدا پس چون خطاب کرده شوی تو باین خطاب ای صدیق اکبر
داده شوی نصیب تمام تر از علم بزرگ و تهنیت کرده شوی به توفیق دادن و به نعمتها دادن و بتوانائی
بر کارها و به بادشاهی تمام و بحکم نافذ بر نفس و جز آن از چیزها و بپیدا کردن چیزی عدم را
بحکم خداوند همه چیز حصول این نعمتها در دنیا باشد و عیش از آخرت و اما نعمت در
آخرت در دار السلام و بهشت بلند قدر پس نظر کردن بذات خداوند

[۱] بدرستیکه تو امروز نزد ما [illegible] و امانت دار [illegible] ۱۲

بزرگ زیاده بر نعمتهای بهشت و منت نهادن هست از حق و این آن آرزوست که آنرا نهایت و پایان نیست

مقاله بست و هفتم۔ فرمود رضی اللہ عنہ بگردان نیکی و بدی را دو میوه از دو شاخ که از یک درخت اند یکے ازان دو شاخ می آرد میوهٔ شیرین را و دیگرے میوهٔ تلخ را پس بگذار شهرها و کشورها و کرانهای زمین را که برداشته میشود بسوی آن این میوه‌ها که گرفته شده اند ازین درخت و دور باش ازان کرانه‌ها و از اهل آن و نزدیک باش ازان درخت و باش نگهبان و خدمت کنندهٔ آن درخت ایستاده نزد وی و بشناس آن دو شاخ و آن میوه را و آن دو جانب را پس شو مائل بسوی شاخیکه آرنده است میوهٔ شیرین را پس درین هنگام باشد خورش و پرورش تو ازان میوهٔ شیرین و دور شو ازانکه پیش روی بسوی جانب شاخ دیگر که آرندهٔ میوهٔ تلخ است پس بخوری از میوهٔ او پس هلاک کند ترا تلخی میوهٔ وی پس چون پیوسته باشی برین صفت باشی در راحت و آسودگی و ایمنی و سلامتی از همه آفات زیرا چه آفتها و گوناگون بلاها میزایند ازان میوهٔ تلخ و چون غائب شوی ازو درخت و سرگشته شوی در آفاق و پیش کرده شود پیش دست تو ازان میوه‌ها و حال آنکه آن میوه‌ها بهم آمیخته اند از تلخ و شیرین و جدا شونده نیند شیرین از تلخ پس بگیری ازان میوه‌ها یا بخوری پس بسا باشد که بیفتد و دست تو بر میوهٔ تلخ پس نزدیک گردانی آنرا از دهن خود پس بخوری ازان میوه پاره‌ها را بجائی آنرا پس سرایت کند تلخی آن در اجزای کام تو در درون گلوی تو و مغز تو پس کار کند آن میوهٔ تلخ در تو و در رودها و رگهای تو و در تمام اجزای بدن تو پس هلاک شوی بآن و انداختن تو باقی مانده را از دهن خود و شستن اثر و دور نمیکند از تو زیان چیزیکه سرایت کرده هست در بدن تو و سود نمیکند آنرا و اگر بخوری هم اول از میوهٔ شیرین و سرایت کند شیرینی آن میوه در تمام بدن تو سودمند شوی بآن و شاد کرده شوی پس کفایت نکند ترا آن یکبار خوردن پس چاره نیست از خوردن جز آن بار دوم پس ایمن نیستی ازانکه باشد میوه در بار دوم از میوهٔ تلخ پس فرود آید بتو چیزیکه ذکر کردم اندا برای تو از زیان و هلاک پس نیکی نیست در دور بودن از درخت و در نائل بودن بمیوهٔ آن و سلامت در نزدیک بودن آن درخت و ایستادن با وی است پس

نیکی و بدی پیدا کردهٔ خداست و خدای تعالی خالق و روان کنندهٔ آنهاست گفته است خدای تعالی واللہ خلقکم

وما تعملون خدا پیدا کرد شما را و آنچه میکنید و گفته است نبی صلی الله علیه وسلم والله خلق الجازر و جزوره
خدا پیدا کرد ذبح کننده و نحر کننده را و چیزیکه ذبح و نحر کرده شود و کارهای بندگان مخلوق خداست و کسب
بندگان است گفته است خدای تعالی ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون ای درآئید بهشت را بجزای
عمل که میکردید پاکی مرخدای را چه عجیب رحیم و کریم است نسبت داد عمل را به بندگان و فرمود که ایشان مستحق شده اند
درآمدن بهشت بعمل خود و حال آنکه درآمدن بهشت بسبب توفیق و رحمت اوست مرایشانرا در دنیا و آخرت

گفته است پیغمبر صلی الله علیه وسلم لا یدخل الجنة احدٌ بعمله فقیل له ولا انت فقال ولا انا الا ان
یتغمدنی الله برحمته فوضع یده علی راسه ای درنمی آید بهشت را هیچ یکی بسبب عمل خود
پس گفته شد مر آنحضرت را و تو نیز پس فرمود من نیز مگر آنکه بپوشد مرا خدای تعالی برحمت خود پس
بنهاد آنحضرت دست مبارک خود را بر سر شریف خود روایت کرده شده است آن در حدیث عائشه
رضی الله عنها پس چون باشی مطیع مر حکم خدا را فرمانبرداری کننده امر او را باز آینده نهی او را و اسپارنده
خود را بوی در تقدیر وی نگاهدارد ترا از بدی خود و فضل کند بر تو به نیکی خود نگاهدارد ترا از همه بدیها از روی
دین و دنیا اما از روی دین دلیل بران قول اوست عز و جل کذلک لنصرف عنه السوء الی آخره

چنانچه گذشت اما حمایت از روی دنیا دلیل بران قول وی است ما یفعل الله بعذابکم ان شکرتم
وآمنتم چه کار دارد الله تعالی بعذاب کردن شما را اگر شکر گوئید و ایمان آرید مسلمان شکر گوینده چه میکند
بلا نزد او و وی بسوی عاقبت نزدیکتر است از بلا زیرا که مسلمان در مقام زیادتی است از نعمت از آنچه
که او شکر گوینده است گفته است خدای تعالی لئن شکرتم لازیدنکم پس ایمان تو می میراند زبانه آتش را
در آخرت که آن سبب عقوبت بر گنهگار است پس چگونه نمیراند آتش بلا را در دنیا بار خدایا مگر آنکه باشد
بنده از مجذوبان که برگزیده شده اند برای دوستی خاص و خلوص محبت و صفای او پس چاره نیست
از بلا بران بنده تا صاف شود بسبب آن از چرک هواهای نفس و از میل کردن بآنچه که طبعها میخواهند آنرا
بسکون بسوی خواهشهای نفس و لذتهای او و بآرمیدن بسوی خلق او و به خوشنود شدن از نزدیکی
خلق و آرام یافتن بسوی ایشان و برجا بودن با آن و شادمانی یافتن با ایشان پس مبتلا کرده میشود

با آنکه بگذارد همه این آلایشها پس پاک شود دل ببر آمدن اینها و باقی ماند توحید پروردگار و معرفت
حق و جاها ی درآمدن علوم غیب از انواع سرها و علمها و نورهای نزدیکی زیرا چه بدرستیکه دل خانه ایست
که نمی گنجد در وی دو کس گفته است خدای تعالی ما جعل الله لرجل من قلبين في جوفه نگردانیده است
خدای تعالی هیچ کسے را دو دل در درون وی و نیز فرمود ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها
وجعلوا اعزة اهلها اذلة فاخرجوا الاعزة عن طيب المنازل ونعيم العيش بدرستیکه
بادشاهان چون درآیند در دیهے را خراب سازند آنرا و بگردانند گرامی و سرکشان دیه را خوار پس بیرون
می آرند عزیزان را از خوشی خانها و ناز و نعمتهای زندگانی بود پیش ازین سلطنت بر دل شیطان
و هوا و نفس را و بودند جوارح جنبنده بامر ایشان از انواع گناهان و باطلها و گمراهیها پس دور شد
آن سلطنت و تصرف پس آرام یافتند جوارح و خالی شد سرای بادشاهی که آن دل است و پاکیزه شد
صحن سرای دل که آن سینه است اما دل پس گشت جای سکونت مر توحید و علم و معرفت را و اما صحن
دل پس گشت جای فرود آمدن واردات و چیزهای شگفت از غیب پس همه این انوار و اسرار نتیجه بلا
و میوهٔ اوست گفته است صلی الله علیه وسلم انا معاشر الانبياء الى آخره چنانچه گذشت و نیز گفت
انا اعرفكم بالله واشدكم له خوفا من عارف ترین شما ام بخدا و سخت ترین شما مر اورا از روی
ترس پس هر کسی که نزدیک است از بادشاه سخت است خطر و پرهیزیدن وی زیرا که وی در مکانی است
که می بیند او را بادشاه پنهان نیست بر ملک تصرفهای او و حرکات او و نگریستنهای او پس اگر بگوئی
که همه خلق نزد خدا مثل یکدیگر است پوشیده نیست بر خدا از خلق هیچ چیز پس چه فائده است مر این
سخن را گفته شود مر ترا در جواب هرگاه که بلند شد منزلت او و بزرگ است رتبه او نزد حق بزرگ شد
خطرهٔ او زیرا که واجب شد بر وی شکر آنچه که انعام کرده است او را از نعمتهای بزرگ و فضلهای خود پس
اندک چپ و راست نگریستن از خدمت او کوتاهی کردن است در شکر وی و آن کوتاهی کردن نقصان است
در طاعت او گفته است خدای تعالی يا نساء النبي من يات منكن بفاحشة مبينة يضاعف
لها العذاب ضعفين ای زنان پیغمبر هر که بیارد از شما بدی هویدا دو چند کرده شود مر او را

عذاب از عذابیکه جز شمار کرده شود گفت خدای تعالی این وعید را مر زبان پیغمبر را از کمال نعمت خود
بر ایشان بسبب اتصال ایشان به پیغمبر پس چگونه کسے که باشد متصل بخدا و بقربی بزرگست
خدای تعالی بزرگی عظیم از مانند کردن بخلق و بے نیست مانند او هیچ چیز واوست شنوا و بینا
مقاله بست و ششم فرمود رضی الله عنه آیا میخواهی آسایش و خوشی و آسودگی و
شادی را و راحتے و آرام را و نازو نعمت را حال آنکه تو هنوز در کوزهٔ آهنگرانی برای تحقیق گداختن
و میرانیدن نفس و جنگ کردن با هوای او و دور کردن مرادها و عوضها در دنیا و آخرت و بتحقیق
باقی مانده است در تو بقیه از اینها پیدا و سویدا آهسته رو ای شتابنده آهسته باش و تیز مرو ای
چشم دارنده در بسته است تا دور کردن اینها و حال آنکه باقی مانده است بر تو از ان بقیه و در تو
ذرهٔ از ان هست مکاتب بنده است تا باقی است بروی یکدرم تو روی برگردانیده شده ازدر قبول
تا که باقی است بر تو از دنیا برابر مکیدن هستهٔ خرما دنیا هوای تو و خواست تو و آرزوی تو و دیدن تو
هر چیزے را از چیزها بطریق میل و جستن هر چیزے را از چیزها و نگریستن نفس تو بسوی چیزے
از عوضها در دنیا و آخرت است پس مادام که در تو چیزے ازین چیزها است پس تو هنوز در فانی ساختن
آنی پس ساکن باش تا حاصل شود فنا بتمام و کمال پس بیرون آورده شوی از کوزه و تمام ساخته شود
زرگری و آراسته شوی به پیرایه و پوشانیده شوی جامه و خوشبو ساخته شوی و بخور کرده شوی پس
برداشته شوی بسوی پادشاه بزرگتر پس خطاب کرده شوی و انک الیوم لدینا مکین امین
پس انس داده شوی و نرمی کرده شوی و خورانیده شوی از غذای فضل و از فضل پوشانیده شوی
و نزدیک بسیار نزدیک کرده شوی و خبردار کرده شوی بر سرها و حال آنکه آن سرها از تو پوشیده نباشد
پس توانگر گردانیده شوی ازین نعمتها از همه چیزها آیا نمی بینی بسوی ریزهای زر از هم جدا افتاده
در باخته شده دست بدست گردانیده شده بامداد کننده و شبانگاه کننده در دست خوشبو فروشان
و بقالان و گوشت فروشان و دباغان و روغن نفط فروشان و جامه پاک کنندگان و خداوندان
پیشهای گرانمایه و پیشهای فرومایه کمینه پلید بعد از ان جمع کرده میشود آن ریزها پس گردانیده میشود

در بوته زرگر پس میگداز ندآنجا بفروختن آتش بروی پیشتر بیرون آورده میشود از بوته پس کوفته میشود به نیکی و نرم کرده می شود وملایم کرده میشود پس زرگری کرده میشود پس زیور ساخته میشود پس جلا داده میشود خوشتر کرده میشود پس گذاشته میشود در بهترین جایها ومکانها از پس در بسته ها در گنجینه ها وصندوقها ودر جایهای تنگ وتیره یا پیراسته میشود بوی عروس و آراسته میشود وگرامی داشته میشود وگاهی میباشد عروس از بادشاه بزرگتر پس برده میشوند ریزه های زر از دستهای وباعث گران بسوی نزدیکی بادشاه ومجلس وی پس از گداختن وکوفتن پس همچنین توئی ای مومن وقتیکه صبر کنی بر جاهای روان شدن تقدیر ورا ضی باشی بقضای الهی در همه حال نزدیک گردانیده شوی بسوی خداوند خود در دنیا پس نعمت داده شوی بمعرفت وعلمها واسرار وساکن کرده شوی در آخرت در بهشت با انبیا وصدیقان وشهیدان وصالحان در همسائگی رحمت خدا ودر سرای وی ونزدیکی وی وانس بوی پس صبر کنی وشتابی مکن وراضی باش بقضای الهی وتهمت منه پس در می یابد ترا سردی عفو وی وشیرینی معرفت وی ولطف وکرم ونعمت وی

مقاله بست نهم — فرمود رضی الله عنه در قول نبی صلی الله علیه وسلم کاد الفقر ان یکون کفرا نزدیک هست که فقر باشد سبب افتادن در کفر ایمان می آرد بنده بخدا ومی سپارد همه کارها را بسوی خدا واعتقاد می دارد که آسان کردن رزق از وست واعتقاد دارد که هر چیز که رسید او را نبود که خطا کند او را وهر چیز که خطا کرد و نرسید او را نبود که برسد او را ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب ومن یتوکل علی الله فهو حسبه واعتقاد میکند هر که تقوی میکند خدا را آسان میگرداند خدای تعالی او را راه بیرون شدن وروزی میرساند او را از انجا که گمان نمیدارد وهر که توکل کند بر خدا پس آن خدا بس هست او را ومیگوید بنده این را در وقتیکه آن بنده در عافیت وتوانگری است بیشتر مبتلا میگرداند خدا او را ابتلائی وفقری پس شروع میکند آن بنده در حق خواستن وزاری کردن پس نمیگشاید خدا آن بلیه را از وی پس درین هنگام ثابت میشود قول علیه الصلوة والسلام کاد الفقر ان یکون کفرا پس بنده که لطف خواهد خدای تعالی بوی بگشاید از آن بنده آنچه که با او ست پس در میاید خدا آن را

بعافیت و توانگری و توفیق دہد آنرا برای شکر و سپاس و ستایش کردن پس ہمیشہ میدارد مراو را عافیت
و تونگری تا وقت مردن و کسیکہ خواہد خدای تعالی فتنۂ او را ہمیشہ میدارد بلا و فقر او را پس ہستہ میگیرد
از وی مدد ایمان او پس کافر میشود بسبب اعتراض کردن و تہمت نہادن مرحق را و شک کردن وعدہ او
پس میرد کافر بخدا و منکر بآیات او و خشمگین بر پروردگار خود و بسوی این اشارت کردہ است پیغمبر خدا
صلی اللہ علیہ وسلم ان اشد الناس عذابا یوم القیمۃ رجل جمع اللہ لہ بین فقر الدنیا وعذاب الآخرۃ
نعوذ باللہ من ذلک بدرستیکہ سخت ترین مردم از روی عذاب در روز قیامت مردی ہست کہ جمع کردہ است
خدای تعالی مراو را میان فقر در دنیا و عذاب در آخرت پناہ میخواہیم بخدا ازان و اینست فقر فراموش کنندہ
از خدا کہ پناہ طلبیدہ است ازان پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و مرد سوم آن کسی ہست کہ خواستہ است
خدای تعالی برگزیدن و پاک کردن او را و گردانیدہ ہست او را از خواص خود و دوستان و محبوبان خود
در ظاہر و باطن وارث پیغمبران خود و بہتر اولیای خود و بزرگ بندگان خود و دانایان ایشان
و حکیمان ایشان و شفاعت کنندگان ایشان و شحنۂ ولایت ایشان و پیش روی کردہ شدہ
مسلمانان و تعلیم کنندۂ ایشان و راہ نماینندہ بسوی خداوند ایشان و براہ آرندہ بسوی روشن راہ
و بسوی پرہیز کردن از راہ ہلاک فرستادہ ہست خدای تعالی بسوی آن شخص کوہہای صبر را
و دریاہای رضا را و موافقت و فنا در فعل خداوند بعد ازان در می یابد او را خدا بعطا بسیار و بناز
و نعمت می پرورد او را در ساعتہای شب و کرانہای روز در حالت جلوت و خلوت گاہی در ظاہر
و گاہی در باطن بگوناگون لطف و نصیب و عطا پس پیوستہ می باشد مراو را این تا ہنگام موت

مقالہ سی ام - فرمود رضی اللہ عنہ چہ عجب بسیار ہست کہ میگوئی چہ کار کنم کہ بمقصود رسم و چہ چارہ است
پس گفتہ میشود ترا بایست بجای خود و در مگذر از حد خود تا آنکہ بیاید ترا کشایش از جانب او تعالی
کہ امر کردہ است ترا بایستادن در جائیکہ تو در آنی گفتہ ہست خدای تعالی اصبروا وصابروا ورابطوا
واتقوا اللہ ای صبر کنید و زور آرید در صبر کردن و ربط دارید و پرہیز کنید خدا را امر کردہ ترا حق تعالی
ای مومن بصبر کردن پس تر مبالغہ در صبر و باہم ربط داشتن و نگاہداشتن و ملازمت نمودن بران

بعد از آن ترسانید ترا بگذاشتن صبر پس گفت واتقوا الله پرهیز کنید خدا را در ترک کردن آن
یعنی ترک نه کنید صبر را زیرا که بهتری و سلامتی در صبر است گفته است پیغمبر صلی الله علیه وسلم
الصبر من الایمان کالراس من الجسد ای صبر از جز ایمان است چنانچه سر از بدن گفته شده است
که هر چیزے را ثواب باندازه است مگر ثواب صبر که بیحد و اندازه است گفته است خدای تعالی
انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب پس چون پرهیزگاری کنی حق او در نگاهداشتن
تو مر صبر را و مبالغه کردن در نگاهداشت حدها تا خبر میرساند چیزے را که نوید داده ترا در قرآن خود
و آن قول وی است من یتق الله یجعل له مخرجا الی اخره و میباشی بصبر کردن تو تا بیاید
کشایش از جمله متوکلان و بتحقیق وعده کرده است خدای تعالی ترا بکفایت پس گفته است
ومن یتوکل علی الله فهو حسبه و میباشی با صبر کردن و توکل نمودن از جمله نیکوکاران و بتحقیق
وعده است ترا بجزا پس گفته وکذلک نجزی المحسنین ای تحسین جزا دهیم نیکوکاران او دوست
میدارد خدا ترا بوجود احسان از آنچه که او گفته است ان الله یحب المحسنین بدرستیکه خدا دوست
میدارد احسان کنندگان را پس صبر کردن سر همه نیکیها و سلامتی است در دنیا و آخرت و از مقام صبر بالا
میرود مومن بسوی حالت رضا و موافقت پس تر فنا در فعلهای خدا که حالت بدلیت و غیبت است پس تو هیچ اینکه
بگذاری این مقام را پس فرو گذاشته شوی در دنیا و آخرت و فوت شود از تو نیکی هر دو جهان
مقاله سی و یکم - فرمود رضی الله عنه چون بیابی در دل خود دشمنی کسے و یا دوستی کسے پس عرض
کن عملهای او را بر کتاب و سنت پس اگر باشند کردارهای او در کتاب و سنت دشمن داشته شده پس
شاد شو بموافقت کردن تو مر خدا را و رسول او را و اگر باشند عملهای او در کتاب و سنت دوست داشته شده
و تو دشمن میداری آنرا پس بدانکه تو صاحب هوائی دشمن میداری او را بهوای نفس خود ستم کننده او را
بدشمن داشتن تو او را و نافرمانی کننده مر خدا و رسول او و مخالفی مر ایشان را پس توبه بکن بسوی خدا
از دشمنی تو آنرا و بخواه از خدا دوستی آن شخص و اوجز او را دوست از دوستان خدا و اولیای وے
دیگر برگزیدگان وی و نیکوکاران از بندگان وی تا باشی موافق مر خدا را در دوست داشتن دوستان او

وهمچنین مکن درشان کسے که دوست میداری او را یعنی عرض کن عملهای او را بر کتاب وسنت
پس اگر باشد عملهای آن شخص محبوب در کتاب وسنت پس دوست دار آنرا واگر باشد عملهای او
دشمن داشته شده پس دشمن دار آنرا تا دوست نداری او را بهوای نفس خود ودشمن نداری بهوای
خود وبتحقیق تو امر کرده شده بمخالفت کردن هوای نفس خود را گفته است خدای تعالی
لا تتبع الهوی فیضلک عن سبیل الله پیروی مکن هوای نفس پس گمراه گرداند ترا از راه خدا

مقالهٔ سی ودوم - فرمود رضی الله عنه چه عجب بسیار است که میگوئی هر کسے که دوست میدارم
او را همیشه نمی ماند صحبت من او را پس در آورده میشود مانع در میان ما یا بغائب شدن یا بمردن وی
یا بواقع شدن دشمنی وگوناگون حالها بهلاک شدن وگم شدن از دست پس گفته میشود که آیا نمیدانی
ای دوست داشتهٔ خدا خواهش وعنایت نموده شده بوی رشک کرده بجهت وی بر دیگران وبرشے
آیا نمیدانی بدرستیکه خدای تعالی غیرت برنده است پیدا کرده ترا برای خود ومیجوئی اینکه باشی مر غیر او را
اما نشنیدهٔ قول خدای عزوجل یحبهم ویحبونه دوست میدارد خدا ایشان را وایشان دوست
میدارند او را وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون پیدا نکردم پری وآدمی را مگر برای آنکه بپرستند
مرا آیا نشنیدهٔ سخن رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه فان صبر اقناه قیل ما اقناه
قال لم یذر له مالا ولا ولدا ای چون دوست دارد خدا بندهٔ را مبتلا میگرداند او را پس اگر صبر کرد گرویده آرد
او را برای خود گفته شد بیست معنی قول تو اقناه فرمود آنحضرت که نمیگذارد مر بنده را نه مال ونه اولاد
زیرا چه چون باشد مر بنده را مال وولد دوست میدارد آنها را پس شاخ شاخ میشود دوستی مر پروردگار
خود را پس کم میشود پاره میشود محبت پس میشود محبتش مشترک در میان خدا ومیان غیر او وخدا
نمی پذیرد شریک او وی غیرت برنده است وعالی است مر هر چیز را وبالای هر چیز است پس هلاک
میسازد ونیست وگم میگرداند شریک خود را تا ساده گرداند دل بندهٔ خود را برای خود بے آمیزش چیزے
دیگر پس ثابت میشود درین وقت معنی قول او تعالی یحبهم ویحبونه تا وقتیکه پاک گردد دل
از شریکان وهمتایان از اهل ومال وولد ولذتها وشهوتها وجستن ولایتها وریاستها وکرامتها

وحالتهاو منزلها و مقامها و بهشتها و درجها و نزدیکی ها و قربها پس باقی نماند در دل هیچ خواهشے و ارزوے
پس بگردد همچو آوند رخنه دار که ثابت نمی ماند درو چیزے روان ثابت نمی ماند در دل خواهش چیزے از
چیزها زیرا که دل شکسته شده است بفعل خدا هرگاه که پیدا شد در دل خواهش بشکست آنرا فعل خدا و غیرت او
پس زده شد گرد دل سراپرده های عظمت و قهر و بزرگی و ترس و کاویده شد از پس آن خندقهای بزرگی
و سطوت پس رهائی نمی یابد بسوی دل اراده چیزے از چیزها پس درین هنگام زیان نمیکند دل را
و مالرا اسباب از مال و ولد و اهل و اصحاب و کرامتها و حکمتها و عبارتها زیرا که همه اینها بیباشد بیرون
دل پس غیرت نمی برد خدا بلکه می باشند همه چیزها کرامت از جانب خدا مر بنده خود را و نرمی و بخشایش
و روزی و سبب نفع رسانیدن مر کسانے را که وارد میشوند بر وی پس گرامی کرده میشوند این واردان
باین اشیا و رحمت کرده میشوند و نگاهداشته میشوند از جهت گرامی بودن بنده بر خداے
عزوجل پس میباشد بنده بدرقه مر ایشان را و جای استواری و پناه و شفاعت کننده در دنیا و آخرت

مقاله سی و سوم - فرمود رضی الله عنه مردم همه بر چهار قسم اند یکے مردیست که نه زبان او راست
و نه دل وی منسوب است بعام ناآزموده کار و بے تمیز است خرد و خوار است قدری نمی نهد خدا او را و نیست
هیچ نیکی در وی و مانند آن ردی و زبون اند نیست قدر مر ایشانرا مگر آنکه در گیرد ایشانرا خداے
تعالی بمهربانی خود پس هدایت دهد دلهای ایشانرا بایمان و بجنباند جوارح ایشان را بطاعت خود
پس بپرهیز از آنکه باشی از انها و پناه مگیر با ایشان و اعتقاد مگیر با ایشان و مایست میان ایشان
زیرا که بدرستیکه ایشان خداوندان عذاب و خشم و بے رضای الهی اند و ساکنان نار و کسان او بند
پناه میجویم بخدا از صحبت ایشان مگر آنکه باشی از دانایان بعلم خدا و از تعلیم کنندگان نیکی و از
راه نمایندگان دین و کشندگان او و خواهندگان او پس لازم گیر اینچنین مردمانرا و بیا پیش
ایشان و بخوان ایشانرا بطاعت خدا و بترسان از گناهان بخدا پس باشی نزد خدا بزرگ
پس داده شود ترا ثواب پیغمبران و رسولان گفته است صلے الله علیه وسلم مر علی را کرم الله وجهه

لان یهدی الله بهداک رجلا خیر لک مما طلعت علیه الشمس ای هر آئینه رسانیدن خدا

بمقصد بواسطه راه نمودن تو مردیرا بهتر است مرترا از هرچه که طلوع کرده است بروآفتاب و مرد دوم
شخصے که زبان دارد نه دل پس گویائی میکند بحکمت و خود عمل نمیکند بران میخواند مردمانرا بسوی
خدا و حال آنکه خود میگریزد از وی پس بدمی شمرد عیبے خود را و همیشه باشد او بریاند آن عیب
در ذات خود و ظاهر میکند برای مردم پارسائی را و جنگ میکند خدا را بگناهان بزرگ چون خلوت میکند
باکسے گویا گرگے است که بروی جامهاست وا وست آن کسے که ترسانیده است از وے پیغمبر
صلے الله علیه وسلم میفرماید اخوف ما اخاف علی امتی کل منافق علیم اللسان ترسیده شده ترست از هرچه میترسم
من برامت خود هر منافقے که بروزبان است و در حدیث دیگر است اخوف ما اخاف علی امتی علماء السوء
ترسیده شده ترست از انچه می ترسم برامت خود که بدرا از نیک می شناسد و بد میکنند پناه می جویم بخدا
ازین صفت پس دور باش ازین و دیگر نیز از وی تا نه رباید ترا بزبان شیرین خود پس بسوزد ترا
آتش گناهان وی و بکشد ترا بدبوی درون وی و دل وی و مرد سوم کسیکه دل دارد نه زبان و وے
مومن است که پوشیده است خدای تعالی از خلق خود و فرو هشته است بروی پرده و بینا کرده است
اورا بعیبهای نفس وی و روشن گردانیده است دل اورا و شناسا گردانیده است دشواریهای
آمیزش مردم را و ناسزاوارگی سخن و گویائی را و بیقین دانسته است آن مرد اینکه سلامتی در خاموشی
و گوشه گیری است چنانکه گفته است پیغمبر علیه السلام من صمت نجا هر که خاموشی گرفت برست
و همچنانکه فرموده ان العبادة عشرة اجزاء تسعة منها فی الصمت بدرستیکه عبادت ده جزء است
نه از ان در خاموشی است پس اینمرد ولی خداست در سرے که با خدا دارد محفوظ و سلامت است از
آفت خداوند عقل تمام است و همنشین خداست نعمت داده شده بروی پس نیکی همه نیکی نزد اوست پس
لازم گیر او را و یاری او را و آمیزش او را و چاکری او را و دوستی نمودن بسوی وی و بسپر بوی حاجتهای
که عارض شوند مرا او را و شفعتهائیکه متشفع گردد وی در ان پس دوست دارد ترا خدای تعالے
و برگزیند ترا و در آرد ترا در گروه دوست داشته شدگان و بندگان صالحان خود ببرکت آن مرد
انشاء الله تعالی و مرد چهارم صاحب زبان و دل است و آن مرد خوانده شده است در عالم ملکوت

بزرگی چنانچه آمده است در حدیث من تعلم وعمل وعلم ادعی فی الملکوت عظیما هر که آموخت وعمل کرد وآموزانید خوانده میشود در ملکوت عظیم واین مرد عالم بخداست وبآیات وی بامانت نگاهداشته است در دل وی دانشهای غریب واقف گردانیده است او را خدای تعالی بر رازهائے که پوشیده است آنرا از غیر او وبرگزیده او را ونواخته او را وکشیده است او را بسوی خود وراه نموده است او را وبالا برده است او را بقرب خود وکشاده است سینهٔ او را برای پذیرفتن آن سرها وعلمها وگردانیده است خدای تعالی او را دانشمندے بزرگ وخواهنده مر بندگان را وترساننده مر ایشان را وحجت ودلیل است در میان ایشان راه راست نماینده ویابندهٔ شفاعت کننده وقبول کرده شده شفاعت او راست گوینده وراست گو دانسته شده است وخلیفه وجانشین پیغمبران ورسولان خود را برایشان درودها وسلامتها وبرکتها است پس این مرد نهایت وپایان است در بنی آدم نیست هیچ مرتبه بالای مرتبهٔ او مگر نبوت پس لازم گیر او را وبپرهیز از آنکه مخالفت کنی او را وبگریزی از او وکناره گیری او را ودشمنی داری از وی وترک کنی پذیرفتن را از وی ورجوع کردن بسخن وی ونصیحت وی زیرا که سلامتی در چیزیست که میگوید او ونزد اوست وهلاکی وگمراهی نزد غیر اوست مگر کسیکه توفیق دهد او را خدای تعالی ومدد کند او را بدرستی ومهربانی پس بتحقیق قسمت کردم برای تو آدمیان را پس نگاه کن برای نفس خود اگر هستی نظر کننده وپرهیز کن مر نفس خود را اگر هستی پرهیز کننده مر او را ومهربانی کننده بر نفس راه نماید ما را خدای تعالی وترا مر چیزی را که دوست میدارد او تعالی او را وخوشنود میباشد از آن در دنیا وآخرت بسبب رحمت خود

مقالهٔ سی وچهارم - فرمود رضی الله عنه چه عجیب بسیار است خشم گرفتن تو بر پروردگار خود وتهمت نهادن تو مر او را وعیب کردن تو بر وی ونسبت کردن تو مر او را بستم ودر رنگ شمردن تو مر او را در روزی رسانیدن وتونگر ساختن ودور کردن بلاها واندوهها آیا نمیدانی که مر هر مدت اسیر نوشته است ومر هر بلا واندوه را غایتے وانتهائی وسیری شدن است پیش نمیشود آن مدت وپس نمیرود ووقتهای بلا دگرگون نمیشود پس نگردد بلاها عافیتها ووقت سختی نمیگردد وقت نرمی وحالت درویشی نمیگردد تونگری نیکو نگاهدار ادب را ولازم گیر خاموشی را وشکیبائی را ورضا وموافقت را!

مر پروردگار خود را و توبه کن از ناخوشی خود را بر خدا و تهمت کردن تو مر او را در فعل او و نیست در درگاه او
تمام گرفتن حق از بندگان و کینه کشی کردن بیگناه و بمقتضای طبع کینه چنانکه آن در حق بندگان نیست
بعضے را در حق بعضے پروردگار تنهاست به همیشگی و سابق است همه چیزها را و پیدا کرده همه او پیدا کرده
مصلحتهای همه او فسادهای همه ایشانست آغاز و انجام همه او سیری شدن همه او و پایان کار
همه او وی تعالی داناست در کار خود و استوار است در کارگری خود مناقضه نمیکند در کار خود
نمیکند کار بیفائده را پیدا نمیکند باطل به ابازی روا نیست بروی صفتهای عیب و نه نکوهیدن
در کارهای او چشم دار کشادگی راه اگر عاجز شوی از موافقت وی تعالی و از رضا و فنا در فعل او
تا آنکه برسد نوشت مدت خود را پس این حالت بلا متبدل شود بقدر آن بگذشتن زمان و سیری
شدن مدتها چنانکه میگذرد زمستان و کشف میکند تابستان و بپایان میرسد شب میرسد روز
پس اگر طلب کنی روشنی روز و شعاع او را میان وقت مغرب و عشا داده نشود ترا بلکه زیادتی
میکند در تاریکی شب تا وقتیکه رسد تاریکی شب نهایت خود را و برآمد فجر بیاید روز بروشنی خود بجوئی
روشنی را یا بخواهی آنرا یا خاموش باش و ناخوش داری آنرا پس اگر بخواهی باز آوردن شب را
درین هنگام اجابت کرده نشوی دعای خود را و داده نشوی زیرا که تو طلب کردی چیزی را در غیر وقت وے
و هنگام وی پس باقی مانی در یغ خورنده و برنده از مقصود خشم گرفته و شرمنده پس بگذار این همه را
و لازم گیر موافقت را و نیک گمانی را به پروردگار خود و صبر نیک را پس آنچه هست برائے تو
باز داشته نمیشود و از آنچه نیست نصیب تو داده نمیشود ترا هر آینه بقای من سوگند من است بدرستیکه
تو میخوانی و زاری میکنی بسوی پروردگار خود بدعا کردن و خواری نمودن بجهت پرستش و بجای آوردن
امر او را در قول وی ادعونی استجب لکم و در قول وی تعالی واسألوا الله من فضله و جز این
از آیات و اخبار و تو دعا میکنی او را و او قبول میکند آنرا برای تو نزد رسیدن وقت و مدت اجابت
وقتیکه خواهد خدای تعالی و باشد برای تو دران صلاح حال دنیا و آخرت تو و موافق کرد اجابت کردن
دعا را و دادن سوال را بقضای حق با نجام رسیدن مدت آن تهمت منه خدا را در تاخیر اجابت دعا

وملول مشو از دعا کردن خود را زیرا که بدرستیکه تو اگر سود نمیکنی زبان میکنی اگر اجابت دعا تو نکرد

شتاب ثواب دهد ترا بدرنگ پس بتحقیق آمده است در حدیث ان العبد یری فی صحائفه یوم

القیامة حسنات لا یعرفها فیقال له انها بدل سوالك فی الدنیا الذی لم یقدر قضاءه

فیها ای بدرستیکه مؤمن خواهد دید در نامهٔ اعمال خود روز قیامت نیکی ها را که نمی شناسد آنرا پس

گفته خواهد شد مر او را اینها عوض دعا کردن تست در دنیا که مقدر نبود آن مسئول دران یا

چنانکه این حدیث وارد است پس کمترین حال تو اینست که باشی یاد کننده مر پروردگار خود را

و به نیکی داننده مر او را از جهت آنکه میخواهی از وی و نخواستی از غیر او و فرو دنیاوردی حاجت خود را

بغیر وی پس تو در میان دو حالی در همه اوقات خود در شب تو و روز تو تندرستی تو و بیماری تو

و محنت تو و نعمت تو و سختی تو و سستی تو تا که خاموش میباشی از سوال و راضی می باش

بقضا و موافق و فرو هشته میباش مر فعل او را مانند مرده در دست شوینده و همچو طفل شیرخوار

در دست دایه و مثل گوی در پیش سوار میگرداند او را بچوگان پس میگرداند ترا تقدیر بهر گونه

که میخواهد اگر باشد ناز و نعمت پس مطلوب از تو سپاس و ستایش است و از خدا زیادتی در بخشش

چنانکه گفته است لئن شکرتم لازیدنکم و اگر باشد مقدر سختی و بلا پس مقصود از تو صبر و موافقت

است بتوفیق خدا و ثابت داشتن و یاری دادن و درود فرستادن و مهربانی کردن از خدا است

بفضل وی چنانکه گفته است عزیز است از هر گوینده ان الله مع الصابرین خدا با صابران است

بیاری دادن و ثابت داشتن چنانچه گفته است خدای تعالی ان تنصروا الله ینصرکم و یثبت اقدامکم

اگر یاری دهید شما خدا را یاری میدهد شما را خدا و برجای میدارد پایهای شما را پس چون یاری دهی خدا را در مخالفت

نفس و هوای خود بترک کردن اعتراض بر خدا و خشم گرفتن بفعلیکه میکند در تو و باشی جنگ کننده برای خدا

بر نفس خود و شمشیر زننده برای خدا بر وی هر گاه که بجنبد بکفران نعمت و شرک خفی ببری سر او را بصبر کردن

و بموافقت نمودن تو مر پروردگار خود را و آرامیدن بفعل و وعدهٔ وی و خوشنود بودن بآن بر دو باشد

خدای تعالی مر ترا یاری دهنده و نگاهدارنده اما ترتیب ورود مهربانی بران پس دلیل قول خدا است

وبشر الصابرین الذین اذا اصابتہم مصیبۃ قالوا انا للہ وانا الیہ راجعون اولئک علیہم

صلوات من ربہم ورحمۃ واولئک ھم المھتدون ای مژدہ دہ صبر کنندگان را آنکسانیکہ چون
برسد ایشان را مصیبت بگویند بدرستیکہ ما برای خدائیم وبسوی او باز گردندہ ایم باینکہ برین جماعت
درود ہاست از پروردگار ایشان ومہربانیہا وایشانند راہ راست یابندہ وحالت دیگر آنکہ زاری
کنی بسوی پروردگار خود بدعا وسوال از جہت بزرگ داشتن مرحضرت خدا را وفرمان بجا آوردن
امر او را ودرین نہادن شئی درجای خود ہست زیرا کہ خدای تعالی خواندہ ہست ترا بسوال بسوی خود وگروانیدہ است
آن را توجہ بجانب خود وپیغمبر از تو بسوی خود سبب پیوند وپیوستگی نزد خود بشر دا گذاشتن تہمت خشم نگرفتن
بروی نزد تاخیر اجابت تا وقت معہود اندازہ کن میان این دو حالت ودر بگذر از جدا این ہر دو پس
بدرستیکہ نیست شان اینکہ آنجا حالت دیگر وراہی این ہر دو پس پرہیز از آنکہ باشی از ستم کنندگان
کہ از حد گذرندگان اند پس ہلاک کند ترا خدای تعالی وپاک ندارد چنانکہ ہلاک کرد کسانیرا کہ گذشتہ اند
از امتہای گذشتہ در دنیا بسخت کردن بلای خود ودر آخرت بعذاب دردناک خود پاک است
خدای بزرگ ای کسی کہ داناست بر حال من بر تو است تکیہ کردن من

مقالہ سی وپنجم - فرمود رضی اللہ عنہ بر تو باد لازم گرفتن بورع ورنہ ہلاکت در قید وبند تست
چسپان شوندہ مر ترا رستگار نمیشوی از ان ہمیشہ مگر آنکہ بپوشد ترا خدا برحمت خود زیرا کہ بتحقیق

ثابت شدہ است در حدیثی کہ روایت کردہ شدہ از آنحضرت ان ملاک الدین الورع وھلاکہ

الطمع بدرستیکہ مدار دین پرہیزگاری ہست وسبب ہلاک دین طمع است ونیز ثابت است من حام

حول الحمی یوشک ان یقع فیہ کالراتع الی جنب الزرع یوشک ان تمد فاہ الیہ لایکاد

ان تسلم الزرع عنہ ہر کہ بگردد گرد چراگاہ نزدیک ست کہ بیفتد دروی ہمچو ستور چرندہ پہلوی کشت
نزدیک ہست کہ دراز کند دہان خود را بسوی کشت نزدیک نیست کہ سلامت ماند کشت از وو بتحقیق گفتہ است

عمر ابن الخطاب رضی اللہ عنہ کنا نترک تسعۃ اعشار الحلال مخافۃ ان نقع فی الحرام بودیم ما
کہ بگذاشتیم ما نہ جزء از حلال برای ترسیدن اینکہ بیفتیم در حرام - و از ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ مروی ست

كُنَّا نَتْرُكُ سَبْعِيْنَ بَابًا مِنَ الْمُبَاحِ مَخَافَةَ اَنْ نَقَعَ فِي الْجُنَاحِ بودیم که می گذاشتیم هفتاد در
از مباح از جهت ترسیدن بر آنکه بیفتیم در گناه کرده ایشان اینچنین برای پرهیزیدن از نزدیکی
حرام و برای عمل کردن بر سخن حضرت صلے الله علیه وسلم اَلَا اِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى وَاِنَّ حِمَى اللهِ
مَحَارِمُهُ فَمَنْ حَامَ حَوْلَ الْحِمٰى يُوْشِكُ اَنْ يَقَعَ فِيْهِ بدانند که هر پادشاه را چراگاه هست و بدرستی
که چراگاه خدا حرام کرده اوست هر که بود گرد او قریب است که بیفتد دران پس کسیکه در آید در پناه جای
پادشاه پس در گذشت در نخستین را پیشتر در دوم و سوم را تا آنکه نزدیک شد از در سرای پادشاه این کس
بهتر است از کسیکه استاده است بر در نخستین که متصل صحرا است اگر بند کرده شود از وی در سوم زیان ندارد
او را ازیرا که وی باز ورای دو در هست از درهای کوشک و نزدیک اوست خزینه پادشاه و لشکر او اما چون
باشد بر در اول پس بسته شود آن در از وی پاینده ماند در دشت تنها میگیرند او را گرگان و دشمنان پس
میگردد از هلاک شوندگان پس همچنین کسیکه سلوک نماید راه عزیمت را و لازم گیرد آنرا اگر بریده شود
از وی مدد و توفیق و پاس داشتن حال و در بریده شود از وی عنایت باقی می ماند آنکس در رخصتها و بیرون
نمی افتد از شرع پس چون در یابد او را مرگ میباشد بر طاعت و عبادت گواهی داده میشود مر او را
بکار نیک و کسیکه بایستد بر رخصتها و پیش نرود بسوی عزیمت اگر باز گرفته شود از وی و بریده شود
از وی مدد توفیق پس غالب آمد هوای نفس و شهوات آن بر وی پس بگیرد حرام را بیرون می آید
از حد شرع پس میگردد در گروه شیطانان که گمراه اند از راه راست پس اگر در یابد او را مرگ پیش
از توبه می گردد از هلاک شوندگان مگر آنکه بپوشد او را خدای تعالی برحمت و فضل خود پس
خطر همه خطر در ایستادن با رخصتهاست و سلامتی همه سلامتی در ایستادن بعزیمتهاست

مقاله سی و ششم فرمود رضی الله عنه بگردان کار آخرت را [illegible]ل خود و کار دنیا را سود مال خود
صرف کن روزگار خود را اولا در حاصل کردن آخرت خود را پس اگر زیاده ماند از روزگار تو چیزے صرف
کن آنرا در دنیای خود در جستن اسباب زندگانی خود و مگردان کار دنیا را بر مال خود و آخرت را سود آن
پس اگر باقی ماند از زمان زیادتی صرف کنی در کار آخرت خود همچنین مقدارے که بگذاری در ان زمان

نمازهای پنجگانه را میریزی نمازها را یکبار ریختنی افتاده رکنهای او مختلف واجبات او بی رکوع و سجود موافق و بی سکون درمیان ارکان یا دری یا بدترا ماندگی و مشقت از نماز پس می جستی از ادای نماز همه میباشی مانند مرداری افتاده در شب و بیکار در روز و پیروی کننده مر نفس خود را و هوای خود را و شیطان خود را و فروشنده آخرت خود را بدنیای خود بنده نفس و تازگی او و جای پرستش وی حالانکه امر کرده شده بسوار شدن بر نفس و بتهذیب او و بریاضت دادن او و بیرون او را در راه سلامتی و آن راههای آخرت و طاعت خداوند است پس ستم کردی نفس را به پذیرفتن فرمان از وی و بسپردی لگام او را باو و متابعت کردی او را در شهوات و لذات او و موافقت کردی او را و شیطان و را و هوای او را پس فوت شد ترا نیکی دنیا و آخرت و زیان کردی هر دو را پس در آمدی قیامت را مفلس ترین مردم و زیانکارترین ایشان در دین و نرسیدی بسبب متابعت نفس سوی اکثر از قسمت خود از دنیای خود و اگر می بردی نفس را براه آخرت و میگردانیدی آخرت را اصل سرمال خود سود میکردی دنیا و آخرت را و میرسید بسوی تو نصیب تو از دنیا خوش و گوارا و حال آنکه تو نگاه داشته شده از آفت و بزرگ داشته شده و چنانکه گفته است پیغمبر صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی یعطی الدنیا علی نیة الاخرة ولا یعطی الاخرة علی نیة الدنیا ای بدرستیکه خدای تعالی عطا میکند دنیا را بر قصد آخرت و نمیدهد آخرت را بر قصد دنیا و چگونه نباشد اینچنین و حال آنکه نیت آخرت طاعت خداست زیرا که نیت حکم روح دارد و نسبت بعبادت بلکه ذات است پس چون اطاعت کردی خدا را بزهد تو در دنیا و طلب کردی تو سرای آخرت را می باشی از خاصان خدا و اهل طاعت و محبت او و حاصل میشود برای تو آخرت و آن بهشت و همسایگی خداست و خدمت کند ترا دنیا پس تمام میدهد خدای تعالی ترا قسمت ترا که مقدر است مر ترا از دنیا زیرا که همه اشیا تابع اند مر خالق و خداوند خود را و آن خدای تعالی است و چون مشغول شوی بدنیا و روگردانی از آخرت خشم میگیرد پروردگار بر تو پس فوت شود ترا آخرت و بیفرمانی کند دنیا بر تو و دشوار شود و در رنج اندازد ترا در رسانیدن قسمت تو بسوی تو بسبب خشمگرفتن خدای عزوجل بر تو زیرا که دنیا مملوک او است خوار میدارد کسی را که نافرمانی کند خدا را

و بزرگ میدارد کسے را که فرمان برداری میکند او را پس ثابت میشود درین هنگام قول پیغمبر علیه السلام
الدنیا والاخرة ضرتان یعنی دنیا و آخرت مثل دو زن اند در نکاح یک مرد اگر راضی گردانی یکے ازان دو را نا راضی میگردانی بر خود
دیگرے را گفته است خدای تعالی منکم من یرید الدنیا و منکم من یرید الاخرة بعضے از شما
کسے است که میخواهد دنیا را و بعضے از شما کسے است که میخواهد آخرت را گفته میشود طالبان دنیا و آخرت
پسران دنیا و پسران آخرت اند پس ببین که از پسران کدام یکے ازین دوئی و از کدام یکے
ازین دو گروه دوست میداری که باشی تو درین حالت که در دنیائی پیشتر چون بار کردی بسوی
آخرت پس گروہے در بهشت و گروہے در آتش افروخته و گروہے در موقف ایستاده از جهت
درازی حساب در روزیکه هست اندازهٔ آن هزار سال‌ها می شمارید چنانچه گفته است خدای تعالی
و گروہے در زیر عرش روی آورده بر خوانها که بران طعامها و میوه های پاک و شهد است سفیدتر
از برف چنانچه آمده است در حدیث ینظرون الی منازلهم فی الجنة شئ اذا فرغ من حساب
الخلائق دخلوا الجنة کما یهتدی احد من الناس فی الدنیا الی منزله ای می بینند در موقف
بسوی منزلهای خود که در بهشت است تا آنکه چون آخر رساند پروردگار حساب بندگان را همی در آیند
بهشت را چنانچه همی در آیند یکے از آدمیان در دنیا بسوی خانهٔ خود پس آیا رسیدند ایشان
باین مرتبه مگر بگذاشتن ایشان دنیا را و مشغول شدن ایشان بطلب آخرت و مولی است و آیا افتادند
آن جماعت دیگر در حساب و انواع سختیها و خواری مگر از جهت اشتغال ایشان بدنیا و عیب
کردن ایشان بدنیا و آخرت ایشان بآخرت و کمی اعتبار بکار آخرت و فراموشی کردن روز قیامت را
و چیزیکه بازگشت خواهند کرد بآن فردا آنرا آنچه ذکر کرده است آنرا در کتاب و سنت پس نظر کن
مر نفس خود را و اختیار کن برای نفس بهترین دو گروه را و جدا کن او را از یاران بدی از شیطانهای
جن و انس و بگردان قرآن و حدیث را امام خود و نظر کن در هر دو و کار کن بآن هر دو و فریفته مشو
بگفت و گو از خود و از مردم و از روزها گفته است خدای تعالی وما اتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم
عنه فانتهوا واتقوا الله ولا تخالفوه آنچه که بدهد شما را رسول خدا بگیرید آنرا و آنچه که منع کند شما را

ازان باز مانید و بترسید خدا را و مخالفت مکنید رسول را یا بگذارید کار کردن بانچه آورده ست او را رسول
و اختراع کنید برای خود عملی و عبادتی را چنانچه گفته است خدای تعالی در حق گروهے که گم شدند از راه
راست رهبانیة ابتدعوها ما کتبناها علیهم نو پیدا کردند اهل کتاب رهبانیت را ننوشتیم رهبانیت را
بر ایشان پس بدرستیکه خدا پاک گردانیده است پیغمبر خود را و دور داشته است او را از باطل پس گفته است
او تعالی ما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی ای سخن نمیکند صلی الله علیه وسلم بهوای نفس خود نیست
منطوق وی مگر وحی که فرستاده شده است یعنی چیزیکه آورده است پس آن از جانب من است نه از
خواهش نفس او ست پس پیروی کنید او را پس گفته است حق تعالی قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی
یحببکم الله بگو اگر هستید شما که دوست میدارید خدا را پس پیروی کنید مرا تا دوست دارد شما را
خدا پس ظاهر شد که راهیکه بآن محبت مولی برسد اتباع پیغمبر است در گفتار و کردار پس پیغمبر صلی الله
علیه وسلم گفت الاکتساب سنتی و التوکل حالی کسب کردن سنت من است و توکل کردن حالت من است
چنانچه گفته است پس تو میان سنت و حالت وی اگر سست است ایمان تو پس وظیفهٔ تو کسب است که آن
سنت او ست و اگر قوی است ایمان تو پس طریقهٔ تو توکل است که حالت او ست گفته است خدای تعالی
و علی الله فتوکلوا بر خدا توکل کنید و نیز گفته و من یتوکل علی الله فهو حسبه هر که توکل بر خدا کند
پس آن خدا کفایت او ست و گفت ان الله یحب المتوکلین خدا دوست میدارد متوکلان را
پس بتحقیق امر کرده است ترا خدای تعالی بتوکل و آگاهانید ترا بر وی چنانکه امر کرده است پیغمبر خود را پس
متابعت کن امرهای خدا را در عملهای خود ورنه آنها رد کرده شوند بسوی تو گفته است علیه السلام من
عمل عملا لیس علیه امرنا فهو رد ای کسیکه بکند عملی را که نیست بر آن حکم من پس آن مردود است
آن حکم شامل است رزق را و گفتارها و کردارها را نیست ما را پیغمبر جز محمد صلی الله علیه وسلم تا متابعت
کنم آن پیغمبر را و نه کتابی جز قرآن پس عمل کنم بدان پس بیرون میا از کتاب و سنت پس هلاک کنند ترا
و گمراه کنند ترا هوای تو و شیطان تو گفته است خدای تعالی و لا تتبع الهوی فیضلک عن سبیل الله سلامتی از آفات
با کتاب و سنت است و هلاکی است با غیر آن هر دو و بکتاب و سنت ترقی میکند بنده بسوی حالت ولایت و ابدالیت و غوثیت

مقالہ سی و ہفتم - فرمود رضی اللہ عنہ چیست مرا کہ می بینم ترا ای مومن حسد کنندہ مر ہمسایہ خود را در طعام وی و شراب وی و در لباس او و نکاح او و سکونت او و دور گردیدن او و در تونگری و نعمتہای خداوند و در نصیب او کہ قسمت کردہ است خدا برای او ا ما نمیدانی کہ بدرستیکہ حسد ضعیف میکند ایمان ترا و می اندازد ترا در خشم خداوند تعالیٰ و دشمن میگرداند ترا بسوی او تعالیٰ آیا نشنیدہ حدیثے کہ روایت گردانیدہ شدہ است از پیغمبر علیہ السلام ان اللہ تعالیٰ یقول الحسود عدو نعمتی ای بدرستیکہ خدا میگوید حاسد دشمن نعمت من است و نشنیدہ قول آنحضرت الحسد لیاکل الحسنات کما یاکل النار الحطب حسد ہر آئینہ میخورد نیکیہا را چنانکہ میخورد آتش ہیزم را پس تو بر چہ چیز حسد میکنی او را ای مسکین آیا بر قسمت او یا بر قسمت خود پس اگر حسد میکنی بر قسمت خدا کہ مر او را کردہ آنچیز مذکور است در قول او تعالیٰ نحن قسمنا بینہم معیشتہم فی الحیوۃ الدنیا الآیہ ای ما قسمت کردیم میان ایشان اسباب زندگانی ایشان در زندگانی دنیا تا آخر این آیت بتحقیق ظلم میکنی بران کس او شخصی است کہ میگردد در نعمت خداوند خود کہ فضل کردہ است بآن نعمت برای آن مرد و مقدر کردہ است این نعمت را برا ے او و نگردانیدہ است مر ہیچ را کہ دران نعمت نصیبے و حظے است پس کیست ستمگار تر از تو و بخیل تر و احمق و سبکسار تر و کم عقل تر از تو و اگر حسد میکنی بر قسمت خود پس بدرستیکہ نادانی میکنی نہایت نادانی زیرا کہ بدرستیکہ قسمت تو دادہ نمیشود جز ترا و نمیرود از تو بسوی وی پاکی است مر خدا را گفتہ است عزوجل ما یبدل القول لدی و ما انا بظلام للعبید تبدیل دادہ نمیشود حکم نزد من و نیستم من ستم کنندہ بر بندگان بدرستیکہ خدا ستم نمیکند ترا پس بگیر و چیزیکہ قسمت و تقدیر کردہ است آنرا برای تو پس بد بر غیر ترا پس این حسد جہل است از تو و ستم است بر برادر تو پس حسد کردن تو مر زمین را کہ جای بودن گنجہا و مالہاست از انواع زر و نقرہ و گوہرہا از انچہ فراہم آوردہ اند آنرا بادشاہان پیشین از قوم عاد و ثمود و کسریٰ و قیصر سزاوار تر است از حسد کردن تو مر برادر ترا و نیست مانند تو مگر مانند شخصیکہ دید بادشاہی را با شوکت و با لشکرہا و حشمت او و با ملک او و در زمینہا و آوردن حاصل از مینہا کہ بیرون می آید از آن بسوی او و بردشتن غلہا نزد او و کامرانی او

بانواع نعمتها ولذتها وشهوتها پس حسد نمیکند آن مرد پادشاه را برین اسباب پیشتر دید آن مرد سگ دشتی
را که خدمت میکند سگی را از سگهای بادشاهی بر پا خود ایستاده میباشد این سگ مر سگ بادشاه را و شب
میگذراند و صبح میکند بوی پس داده میشود این سگ از جای پختن طعام بادشاه باقی مانده طعام
و پناه شده سگ بادشاه پس قوت میسازد بقدر کفایت بآن پس حسد کردن گرفت این مرد آن سگ را
و دشمن داشتن او را و آرزو کردن او را و بودن خود را بجای آن سگ جانشین شدن او را در مقام وی
از جهت خست طبع و دنائت همت نه بجهت نفرت نه بجهت رعایت دین و قناعت نمودن پس آیا
میباشد در روزگار هیچ مردی گول تر و سبکتر و نادان تر پیشتر اگر بدانی تو ای مسکین چیزی را که نزد دست
که در یا بد همسایهٔ تو که محسود تست فردای قیامت از درازی در روز قیامت اگر فرمانبرداری نکرده است
خدا را در چیزیکه مالک کرده است او را از نعمت خود و در گذاردن حق خدا در ان نعمت و بجای آوردن امر او
و باز ماندن نهی او را در ان نعمت و یاری خواستن بآن نعمت در عبادت و طاعت او از انچه تمنا میکند
اینکه داده نمیشد در دنیا از ان ناز و نعمت ذره و نمیدهد نعمتی را روزی هرگز آیا نشنیدهٔ انچه که آمده است

در حدیث انه لیتمنین اقوام یوم القیمة ان یقرض لحومهم بالمقاریض مما یرون لاصحاب
البلاء من الثواب بدرستیکه هر آئنه آرزو خواهند کرد قومها روز قیامت که کاشکی پاره پاره کرده میشد
گوشتهای ایشان در دنیا بمقراضها از انچه می بینند مر خداوند بلا را از ثواب پس زود باشد که آرزو برد
همسایهٔ تو فردا جای ترا که در دنیا بود از جهت انچه می بیند از درازی حساب خود و وقت کردن در ان و
ایستادن وی پنجاه هزار سال در گرمی آفتاب روز قیامت برای انچه که بهره مند گشته از ان از نعمتها
در دنیا و حالانکه تو در گوشه باشی ازین محنتها و پناه عرش خورنده نوشنده متنعم کننده شادمان خوشحال
آسوده بسبب صبر کردن تو بر سختیهای دنیا و تنگی وی و درویشی وی و حاجتمندی سخت وی از جهت راضی
بودن تو بقسمت خود و موافقت نمودن تو مر پروردگار خود را در چیزیکه تدبیر و قضا کرده است از درویشی تو
و تونگری غیر تو و بیماری تو و عافیت غیر تو و سختی تو و نرمی غیر تو و ذلت تو و عزت غیر تو بگرداند مارا خدا و ترا
از کسانیکه صبر کردند بر بلاها و شکر گفتند بر نعمتها و بگذاشتند و سپردند امر را بسوی رب زمین و آسمان

مقاله سی و هشتم - فرمود رضی الله عنه کسیکه کار کند با خداوند خود براستی و خلوص و خشیت گیرد از آنچه که سوای اوست در شب و روز ای گروه طالبان دعوی نکنید بمقامی که نیست آن مر شما را و یگانه دانید حق را و شریک نگردانید و نشانه نشوید تیرهای قضا و قدر را مییرسد این تیرها بشما بطریق خراش نه بطریق کشتن و کسیکه باشد در دین خدا و طلب او و هلاک شود باشد واجب بر فضل خدا اجر و عوض او

مقاله سی و نهم - فرمود رضی الله عنه گرفتن با وجود هوای نفس امر الهی از راه راست بر گشتن و خلاف حق کردنست و گرفتن با مر با وجود هوای نفس موافقت و سازگاری کردنست و گذاشتن آن ریا و نفاق است

مقاله چهلم - فرمود رضی الله عنه امید مدار اینکه داخل شوی در گروه روحانیان تا آنکه دشمن داری همه وجود خود را و جدا شوی همه اندامها و جزوهای را و تنها شوی از هستی خود و از حرکات و سکنات خود و از شنوائی و بینائی خود و از گرفتن بدست و رفتن بپای خود و از کار خود و از شنوائی و دانش خود و از همه چیزهائیکه هست از تو پیش از دمیدن روح در تو و بعد آن چیزیکه پیدا کرده شده است در تو پس از دمیدن روح زیراکه این چیزها پرده تواند از پروردگار تو پس وقتیکه شوی روح صرف و سر السر و غیب الغیب و جدا از همه چیز در سر خود از جهت اتصال سر بذات تعالی و گیرنده همه چیزها دشمن و پرده و پیروی و تاریکی چنانکه گفته است ابراهیم علیه السلام فانهم عدو لی الا رب العلمین بدرستیکه این بتان دشمن من اند مگر پروردگار عالمیان گفت ابراهیم این را از برای بتان پس بگردان تو جمله وجود و اجزای خود را بتان با همه خلق و اطاعت مکن چیزی را که از وجود خلق است و متابعت مکن آنها را بیکبارگی پس درین هنگام امین کرده شوی و محرم بر سرهای علوم لدنی و نادرات اینها و باز گردانیده میشود بسوی تو موجود گردانیدن اشیا و پاره کردن عادتها که آن از قبیل قدرت است که میباشد مر مسلمانان را در بهشت پس میباشی درین حالت گویا که تو زنده گردانیده شده پس از مردن در عالم آخرت پس میباشد همه وجود تو قدرت پس می شنوی بخدا و می بینی بخدا و میگوئی بخدا و می نگری بخدا و میروی بخدا و میکنی بخدا و قرار می یابی و آرام می یابی بخدا پس کور میشوی از هر چیزیکه جز او است و کر میشوی از آن پس نمی بینی مر غیر حق را وجودی با نگاهداشت حدود شرع و لازم بودن امرها و نهیها پس اگر بریده گردد در تو چیزے

از حدود شرع پس بدانکه تو در فتنه انداخته شده بازی کنندگان اند بتو شیطانان پس بازگرد شوی از حکم شرع و لازم شو آنرا و باز دار از خود هوا و هوس را هر حقیقتی که گواهی نه دهد او را شرع آن زندقه است

مقاله چهل یکم - فرمود رضی اللہ عنہ بزنیم برای تو مثلی را در حال توانگری پس گوئیم آیا نمی بینی بادشاهی را که میدهد مر مردے را از عوام ولایتے را بر شهرے از شهر و خلعت می پوشاند بروی و می بندد برای او علمهای خرد و بزرگ را و میدهد او را کوس و دہل و لشکر پس میباشد آن مرد برین وضع مدتے دراز تا وقتیکہ آرمیده شد بسوی این و یقین کرد پایندگی و ثابت ماندن آنرا و نیک پیداست آنرا و عجب رو کرد و فراموش کرد حالت نخستین را و بے قدری خود را و خواری و درویشی خود را و گمنامی خود را و راه یافت در نفس او بزرگی و تکبر آمد او را و دور کردن از عمل از جانب بادشاه در خوشتر وقتے از کار او پستر باز خسپ کرد او را بادشاه بگناهان که کرده است آنرا و تجاوز کرده امر و نہی بادشاه را در ان گناہان پس بند کرد ملک او را در تنگترین بندہا و سخت ترین آن دراز شد زمانہ بندوی و ہمیشہ شد گزندان و خواری و درویشی آن و گداخت ناز و تکبر او را و شکست نفسانیت او و فرو مرد آتش ہوای نفس او و ہمہ این در حضور بادشاه و و دانش او ست پستر مهربانی کرد بادشاه بر و پس دهد بجانب او بخشش بخشودن پس امر کرد به بیرون آوردن او از بند و به نیکی کردن بوی و بخلعت پوشانیدن بروے و باز گردانیدن ولایت بسوی وی و باز گردانیدن ولایت با وجود گناہان پس ہمیشہ شد آن ولایت مر او را و پاینده شد آن دولت صاف کرده شده و کفایت کرده شده و گوارا کرده شده ہمچنین حال مسلمان ست چون نزدیک گرداند او را خدای تعالی بسوی خود و برگزیند او را می کشاید به روی وی چشم دل وی در رحمت و نعمت و بخشش را پس می بیند آن مومن بدل خود چیزے را کہ نہ ہیچ چشم دیده و نہ ہیچ گوش شنیده و نہ خطور کرده بر دل ہیچ آدمی از مطالعہ کردن غیب از ملک آسمانہا و زمینہا و نزدیک گردانیدن و بسخنان پاکیزه و نرم و نوید خوش و ناز کردن و قبول نمودن دعا و وعده کردن و وفا کردن و سخنان نیکه فائده دہد دانش را انداخته بشوند اندا خفتنی از جای دور پس ظاہر میشود بر زبان وی با وجود این نعمتہای باطن تمام کرده شود بروی نعمتہای ظاہر بدن او و اعضای او از خوردن و نوشیدن

دپوشیدن و نکاح که حلال باشند اینها بروجه عزیمت و رخصت و نگاهداشت حدهای دین و عبادات
ظاهر پس همیشه میدارد خدا این نعمتها را برای بندهٔ مسلمان که کشیده شده است بجانب وی تعالی
مدتی دراز از زمان تا زمانیکه آرام یافت بنده بدان و فریفت بدان و اعتقاد کرد همیشگی آنرا و کشاد
خدای تعالی بران بنده درهای بلا را و گوناگون محنتها را در ذات وی و در مال و کسان سرای
و فرزندان وی بمردن و مریض کردن پس گسسته میشود از و هرانچه که بخشش کرده بود خدای تعالی
برو پیش ازین پس می ماند سرگشته و شکسته دل و بریده شده با وی مردمان وی اگر می بیند بظاهر
می بیند بخود چیزے را که بدگردانداو را و اگر می بیند بجانب دل و باطن خود می بیند چیزیرا که اندوهگین
کند او را و اگر میخواهد از خدا از کشادن چیزیکه با وست از گزند نمی بیند اجابت را اگر میجوید وعده
خوش را باز می یابد آنرا زود اگر وعده کرده شود بچیزے اطلاع کرده نمیشود بر وفای آن و اگر بیند خوابی
را ظفر داده نمیشود بتعبیر آن خواب و راست گردانیدن آن و اگر بجوید بازگشتن بسوی خلق نیابد
بسوی بازگشت بخلق راهے و اگر ظاهر شود مراو را رخصتے پس کار کند برخصت لشتابد عذابها بسوی
وی و گماشته شود دستهای خلق بر جسم وی و زبانهای ایشان بر آبروی وی و اگر بجوید رهانیدن از انچه
بتحقیق درآورده شده است و روی از حالت بلا بسوی حالت نخستین که پیش از برگزیدن داشت
پذیرفته نشود و اگر بطلبید رضا و خوشی و خوش حال بودن بچیزیکه با وست از بلا داده نمی شود
پس درین هنگام شروع میکند نفس در گدازش و هوای او در گم گشتن و خواهشها و آرزوها در کوچ
کردن و کونها در نیست شدن پس همیشه میشود برای وی این گدازش بلکه افزون کرده میشود
از جهت سختی نمودن و افزودن و استوار کردن تا وقتیکه فانی شد بنده از خوبیهای انسانی و صفتهای
بشریت پس بماند روح مجرد می شنود آواز در باطن خود ارکض برجلك هذا مغتسل بارد و شراب
بزن پای خود را این آبی ست که غسل میکنی بآن و خنک ست و می نوشی از ان چنانچه گفته شده
مر ایوب را پس بیاراند خدا بر دل بنده دریاهای مهربانی را و بخشودن و لطف و توفیق خود را پس زنده کرد
او را به باد نسیم و خوشبوی معرفت خود و بدانشهای باریک خود و بکشاد بروی درهای نعمت ظاهر را و تازه

ومحبت خود را وبکشاد دستهای مردم البسوی او بدر باختن وبخشیدن مال وخدمت کردن در همه احوال
وزبانهای مردم را بستودن وستایش کردن ویاد کردن بخوشی در همه جا وپایهای مردم را بکوچ کردن
ورام وخوار گردانید برای وی گردنهارا ومسخر گردانید برای او بادشاهان وخداوندان دولت را پس
کامل گردانید بروی نعمتهای خود را که ظاهر وباطن اند وبخود گرفت صلاح ظاهر اورا بخلعت ونعمت خود
باو واختیار کرد تربیت باطن اورا بلطف وکرم خود وهمیشه گردانید برای او این نعمتها تا وقت مرگ
پس تری درآید اورا در چیزیکه نه هیچ چشم دیده است ونه هیچ گوش شنیده ونه خطور کرده بردل هیچ
آدمی چنانچه گفته است حق تعالی فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون چنانچه گذشت

مقاله چهل ودوم - فرمود رضی الله عنه نفس مراورا دو حالت است که سوم نیست مر آن دو را
یکی حالت عافیت ودیگرے حالت بلا پس چون باشد نفس در بلا پس کارش بے صبری است
وگله کردن از حق وناخوش شدن واعتراض نمودن وتهمت نهادن مر حق تعالی را نه صبر است ونه
رضا ونه موافقت خدا بلکه بے ادبی وشریک گردانیدن خدای تعالی را بمخلوقات وباسباب وکافر
شدن است ووقتیکه میباشد نفس در عافیت پس کارش نشاط کردن وسخت شادی وتکبر کردن
وپیروی شهوتها ولذتها کردن هرگاه بیابد شهوتے را بجوید شهوتے دیگر را وخوار شمارد آنچه نزد او
از نعمتها از خوردن ونوشیدن ونکاح وپوشیدن وسکون وسواری وعجب میکند پس بیرون
می آرد نفس ازین نعمتها عیبها ونقصانهارا وطلب میکند نعمتهای بلندتر وروشن تر ازان ها از آنچه
که قسمت نکرده شده برای او واعتراض میکند از آنچه مقسوم است برای او پس می اندازد نفس آدمی را
در محنت ومشقت دراز پس مرتکب میگردد سختیهای را ودرمی آید جای هلاکت را در مشقت دراز
نیست حد مر آنرا ونه نهایت مراورا در دنیا پس تر در آخرت چنانکه گفته شده است که سخت ترین عذابها
جستن چیزیکه قسمت کرده نشده است پس چون میباشد نفس در بلا آرزو نمی برد جز دور شدن اورا
وفراموش میکند هر ناز ونعمت وشهوت ولذت را ونمی جوید چیزیرا ازان نعمتها پس چون عافیت
داده شد نفس ازان بلیه باز میگردد بسوی مستی وگولی وشادی وتکبر خود ودوری گردانیدن وی

ازطاعت پروردگار وی و فرو رفتن وی در گناهان پروردگار و فراموش میکند نفس آنچه که بود در ان
از بلا و چیزے را که فرود آمده بود بنفس از سختی و هلاک پس بازگردانیده میشود بسوی سخت تر از آنچه بود
نفس بران از انواع بلاها و گزند از جهت عذاب کردن مر نفس را ازانکه کسب کرده است و ارتکاب کرده
از گناهان عظیم و از جهت بازداشتن مر او را و بازایستانیدن از گناهان در زمان آینده زیراکه نیک نمی آید
مر این نفس را عافیت و نعمت بلکه نگاهبانی او در بلا و سختی پس اگر خوب میگیرد نفس ادب را نزد
دور کردن بلا و لازم میگرفت طاعت را و شکر را و خوشنودی بقسمت را که هر آینه می بود بهتر مر او را
در دنیا و آخرت پس میبود نفس که می یافت زیادتی را در نعمت و عافیت و خوشنودی را که از خدا
و خوشوقتی و توفیق و لطف را پس هر که خواهد سلامتی را در دنیا و آخرت پس بروی باد بصبر کردن
و راضی بودن و گذاشتن گله را بسوی خلق و فرود آوردن حاجتهای خود را به پروردگار خود و لازم
گرفتن طاعت او را و چشم داشتن کشادگی را از وی تعالی و بریده شدن بسوی وے زیراکه
وی تعالی بهتر است از غیر خود از همه خلق وی و نایافتن نعمت در حقیقت عطا است و عذاب کردن
او تعالی نعمت است بلا فرستادن وی دوا است بوعده کردن او نقد است و وعده او فردا از حال آنست
گفتن او کردن است نیست گفتن او و فرمودن او چون خواهد چیزے را که پیدا کند مگر باین صفت که
بگوید شو پس میشود همه کارهای او نیک و حکمت و مصلحت است جز آنکه وی تعالی پیچیده است علم
مصلحتها از بندگان خود و تنها است با آن دانش پس سزاوارتر مر بنده را و لائق بحال وی راضی بودن
است و سپردن و مشغول شدن به بندگی از گذاردن امرها و نهیها و گردن نهادن در حکم قضا و مشغول
نشدن بلوازم ربوبیت که آن علت وجود اقدار است در عالم و محل روان شدن آنها است و
علت اصول اقدار است و لائق است خاموش بودن ازانکه گویند چرا چنین شده و چگونه شد و کے
خواهد شد و از تهمت نهادن بحق عز و جل در همه جنبشها و آرامهای خود تکیه میکند این همه که گفته شد
اشاره است بسوی حدیث عبد الله بن عباس رضی الله عنهما و آن حدیثے است که روایت کرده شده
از عطا از ابن عباس بدرستیکه گفت ابن عباس در اثنای آنکه من سوار بودم در پس پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

ناگاه گفت مرا آنحضرت یا غلام احفظ الله یحفظک احفظ الله تجده امامک فاذا سالت فاسأل الله
فاذا استعنت فاستعن بالله جف القلم بما هو کائن فلو جهد العباد ان ینفعوک بشیء لم یقضه الله
لک لم یقدروا علیه ولو جهد العباد ان یضروک بشیء لم یقضه الله علیک لم یقدروا فان استطعت ان تعمل لله
بالصدق فی الیقین فاعمل وان لم تستطع فان فی الصبر علی ما تکره خیرا کثیرا ای کودک نگهدار خدا را بفرموده او
تا نگاهدارد و تعالی ترا و نگاهدار خدا را بمراقبه تا بیابی او را پیش خود پس چون سوال کنی سوال کن خدا را
چون یاری خواهی پس یاری جو بخدا خشک شد قلم بانچه بود از تقدیرات اگر کوشش کنند بندگان اینکه
فائده رسانند ترا بچیزیکه قضا نکرده خدا آنرا برای تو قدرت نیابند بران و اگر کوشش کنند همه بندگان
اینکه گزند رسانند ترا بچیزیکه قضا نکرده است خدا آنرا بر تو توانائی نیابند پس اگر می توانی که کار کنی برای
خدا براستی در یقین پس بکن آن کار را و اگر نتوانی کرد پس بدرستیکه در صبر کردن برانچه ناخوش داری
نیکی بسیارست بدانکه بدرستیکه یاری در حق صبرست و کشادگی با غم و اندوه است بدانکه با هر دشواری آسانی است
پس سزاوارست مر هر مسلمانرا که بگرداند این حدیث را آئینه برای دل خود و شعار و دثار خود و سخن و حکایت خود پس کار کند
بدان در همه حرکات و سکنات خود تا آنکه سلامت ماند در دنیا و آخرت و بیابد عزت در دنیا و آخرت برحمت خدای تعالی

مقاله چهل و سوم . فرمود رضی الله عنه سوال نکرد مردم را هر که سوال کرد مگر از جهت نادانی او بخدای تعالی
و سستی ایمان او و معرفت او و یقین او و کم صبری او و پارسائی نکرد از سوال مگر بسبب بسیاری علم او بخدای تعالی
و قوت ایمان او و یقین او و زیادتی معرفت او به پروردگار خود در هر وقت بهمیشه بسبب شرم داشتن او از خدای عز و جل

مقاله چهل و چهارم . فرمود رضی الله عنه جز این نیست که قبول کرده نمی شود مر عارف را هر سوال که کند
از پروردگار خود و وفا کرده نمیشود مر او را هر وعده تا آنکه غالب نیاید بر و رجا پس هلاک شود زیرا که نیست هیچ حال
و مقام مگر آنکه مر او را خوفی و رجائی است آن هر دو مثل دو بازوی پرنده است که تمام نمیشود پریدن او مگر بان دو بازو
و همچنین حال و مقام اند جز آنکه خوف در هر حالت و رجاء آن بچیزیست که لائق است بان حالت پس عارف
نزدیک گردانیده شده است و حال و مقام او اینست که نخواهد چیزی را جز خدا و میل نکند و آرام نگیرد بسوی چیزی او و انس نگیرد
بغیر وی پس درخواستن عارف قبول کردن حق دعای او را و وفا کردن حق تعهدی جز آن چیزیست که عارف

در راه آنست و سزاوار است بحال وی پس در عدم اجابت دعای عارف و وفا بوعده دو چیز است یکی
آنست که تا غالب نیاید بر ورجا و غافل شدن بمکر پروردگار خود پس بیخبر گردد از ایستادن با دب پس
هلاک شود و دیگر آنکه شرک کردن او است به پروردگار خود بچیزیکه جز او است زیراکه نیست کسی معصوم در عالم
بحسب ظاهر بعد از پیغمبران علیهم السلام پس اجابت نمیکند خدای تعالی عارف او وفا نمیکند مر او را
تا سوال نکند بطریق عادت و نخواهد از روی طبع نه از جهت فرمان برداری امر او زیراکه اجابت
نکردن و وفا ننمودن بسبب چیزیکه در ان است از شرک و شرک خفی بسیار است در همه احوال
قدمها و مقامها و چون باشد سوال بامر پس آن از جنس چیزیست که زیاده می کند قرب را
مثل نماز و روزه و جز آن از فرضها و نفلها زیراکه میباشد عارف در سوال کردن بامر فرمانبردار امر را

مقاله چهل و پنجم - فرمود رضی الله عنه بدانکه بدرستیکه آدمیان دو قسم مردانند مردیست
که نعمت داده شده بروی و مردیست مبتلا ببلائیکه حکم کرده است پروردگار او بروی پس منعم خالی نیست
از تیرگی و بے صفائی زندگانی در چیزیکه انعام کرده شده است بروی پس وی در خوشترین اوقات است
از ان انعام ناگاه آید تقدیر بچیزیکه تیره گرداند آن انعام را بروی از گوناگون مصیبتها و بلاها از بیماریها
و دردها و سختیها در نفس وی مال و اہل و فرزند وی پس تیره میگردد ازین جهت پس گویا که نعمت
داده نشده بروی هرگز و فراموش میکند آن نعمت را و حلاوت او را اگرچه توانگری باقی است بمال
و بزرگی و غلامان و کنیزکان و امن از دشمنان پس آدمی در حالت نعمت چنان است که گویا بلا
وجود ندارد و در حالت بلا گویا که نعمت وجود ندارد همه این تفاوت احوال از جهت نادانی او است
بخداوند خود پس اگر میدانست که خداوند او کننده است مر چیزیرا که میخواهد و از حالے بحالے می برد و تبدیل
میکند و شیرین میگرداند و تلخ میسازد و توانگر میگرداند و درویش میگرداند و بلند میگرداند و پست میسازد
و ارجمند میسازد و خوار میدارد و زنده میکند و می میراند و پیش می آرد و پس می اندازد هر آئینه آرام
نمی گرفت بسوی چیزیکه با و است از نعمت و مغرور نمیگشت بآن و هر آئینه نا امید نمی شد از
کشادگی در حالت بلا و نیز تفاوت حال آدمی از جهت نادانی او است بدنیا بدرستیکه دنیا سرای بلا

وتیره گردانیدن ونادانی است وجای تکلیفها وتیره گردانیدن عیش است ووصل دنیا بلاست وعارض وی
نعمت است پس دنیا مانند درخت صبر است نخست میوهٔ او تلخ است وپایان میوهٔ او مثل شهد شیرین است
نمیرسد مرد بسوی شیرینی میوه تا آنکه بیاشامد تلخی آنرا پس هرگز نمی رسد مرد بشهد خوردن مگر بزهر
آشامیدن پس کسیکه صبر کند بر بلای دنیا حلال شود برای وی نعمت دنیا داده نمیشود مزد او نزد او
مگر پس از عرق پیشانی او وبمانده شدن تن وی واندوه دیدن جان وی وبتنگ آمدن سینهٔ وی
ورفتن قوت وی وخوار کردن وی نفس وی را وشکستن وی تعالی هوای نفس او را در خدمت آدمی
که مانند اوست پس هرگاه که بیاشامد مرد این تلخیها را همه از پس می آرد این تلخیها خوشی طعام و
تا خورش را ومیوه وپوشش وسرور را اگرچه کمتر از کم باشد پس دنیا نخست وی تلخ است همچو کرانهٔ بالا
از شهد که در آوند است آمیخته شده است بتلخی پس نمیرسد خورندهٔ شهد بسوی قرارگاه آوند و
خوردن خالص از شهد مگر پس از خوردن شهد از کرانهٔ بالا پس چون صبر کند بنده بر گزاردن امرهای
خدا ونهیهای او وگردن نهادن وسپردن خود را در چیزیکه روان میشود بوی تقدیر وبیاشامد تلخیهای
آنرا وبر خود بردارد گرانیهای او را واو مخالفت کند هوای نفس خود را وبگذارد مراد خود را بیارد خدای تعالی
او را بسبب این خوشی در آخر عمر وی وناز وآسایش وارجمندی ومتولی شود کار او را وخورش دهد
او را چنانکه خورش داده میشود بچهٔ شیرخوار از غیر تکلف از آن وبرداشتن بار او ومحنت او در دنیا وآخرت
چنانکه مزه می یابد خورنده از طرف کرانهٔ بالا از شهد بسبب خوردن شهد از ته آوند پس لائق است
مر بنده را که نعمت داده شده او را اینکه ایمن نشود مکر پروردگار خود را پس فریفته شود بدان وجزم کند
به همیشگی آن وبیخبر گردد از شکر نعمت وسست کند بند نعمت را بگذاشتن شکر آن گفته است
نبی صلی الله علیه وسلم النعمة وحشی فقیدوها بالشکر ای نعمت وحشی است پس بند کنید آنرا
بشکر کردن پس شکر نعمت مال اقرار کردن است بآن مر نعمت دهنده ونکوئی کننده وآن خدا است
عز وجل وحدیث کردن بآن از برای نفس خود در همه احوال ودیدن فضل او از خدا وشکر نعمت مال بآن است
که اظهار وملکیته نکند بر وجود مال ودر نگذرد حد خدا را در مال ونگذارد امر خدا را در آن بعد از آن بگزاردن

حقهای مال است از زکوة و کفاره و نذرها و صدقه و فریادرسیدن مظلوم و یاری دادن و باز پرس
احوال صاحبان حاجتها را و اهل حاجت را در سختی‌ها نزد گشتن از جائی بجائی و تبدیل یافتن
نیکیها به بدیها و مراد میدارم از این زمانهای نعمت و فراخی زمانهای سختی و گزند و شکر نعمت تندرستی
در اندامها و اجزای بدن بیاری جستن است بآن در طاعتها و باز ایستادن از حرامها و بدیها و گناهان
و بزه‌ها پس این شکر بند نعمتها است از کوچ کردن و رفتن و سبب آب دادن درخت نعمت و بالیدن
شاخهای درخت اوست و نیکو کردن میوهٔ او و سبب شیرینی مزهٔ او و سلامتی پایان او و
خوش مزگی خائیدن اوست و آسانی فرو بردن اوست و از دنبال رسیدن عافیت میوه است
و سبب زیاده شدن آن میوه است در بدن بیشتر سبب پدید آمدن برکت آثار اوست بر اندامها
از گوناگون طاعتها و قربها و ذکرها بیشتر جزای شکر در آمدن بنده است بعد از آن در آخرت
در رحمت خدای تعالی و همیشه بودن در بهشتها با پیغمبران و صدیقان و شهیدان و صالحان
و نیکو رفیقان ایشان پس اگر نکند شکر و فریب خورد بآنچه پیدا است از آرایش دنیا و بخشش
از خوش مزگی و آرام گیرد بسوی درخشش سراب او و بآنچه روشن میشود از خوبی وی مانند درخشیدن
برق و آنچه می یابد از وزیدن باد سرد در اول روز تابستان و نرمی و تازگی متاعهای وی که میماند
در باطن مثل پوست مار و کژدم و بیخبر شود از زهرهای کشنده که نهاده شده اند در مغاکهای وی و حیلهای
وی و دامهای وی که ایستاده کرده شده اند برای گرفتن طالب دنیا و در بند افگندن وی و هلاک کردن
وی پس گو که بسیار کم او گفته شود او را بهلاکت و فرو افتادن در چاه تنزل و ادبار و تکبر و گو که بشارت
داده شود بهلاکت و بدرویشی و محتاجگی شتابی یا خواری و سبکساری در دنیا و بعذاب آن جهان
در آتش دوزخ و زبانهٔ او و اما شخصیکه مبتلا است ببلا پس یکبار مبتلا گردانیده میشود بجهت عذاب
کردن و برابر کردن بگناهی که کرده است آنرا و بیفرمانی که ورزیده است آنرا و بار دیگر مبتلا کرده میشود
از برای پوشیدن گناهان و پاک ساختن از چرک و بار دیگر مبتلا کرده میشود از برای بلندی درجها
و رسانیدن بمنزلهای بلند تا در یابد بسبب آن بلا بخداوند دانش از اهل حالها و مقامها آنکسانیکه

پیش گرفته است مر ایشانرا لطف پروردگار خلق و بند کنانیده ایشانرا در رسیدانهای بلاها بر پشت
مرکبها نرمی و لطفها و راحت بخشیده است ایشانرا بیاد نظرها و گوشهای چشم عنایت در جنبها و آرامها
زیراکه مبتلا نگردانیده است ایشانرا برای هلاک کردن و فرود افگندن در تنگها و پایانهای دوزخ
لکن آزمایش کرده است ایشان را ببلاها از برای برگزیدن و بیرون آوردن بآن بلاها حقیقت
ایمان را و صاف گردانید حقیقت ایمان را و جدا گردانید آنرا از شرک خفی و دعواها و نفاق و بازگرد
بر ایشان نسبت بلاها گوناگون علمها و سرها و نورها پس هرگاه که خالص گردیدند از بلا در ظاهر و باطن
و پاک شد سرهای ایشان گردانید ایشانرا از مخلصان خواصان از جمله کسانیکه ملازمان درو
همنشینان مجلس رحمان اند در دنیا و آخرت در دنیا بدلهای ایشان و در آخرت ببدنهای
ایشان پس هست بلاها پاک کننده مر دلهای ایشانرا از چرک شرک و آویختن بخلق و اسباب و آرزوها
و خواهشها و هست بلاها سبب گداختن و ریختن نفس از دعوتها و هوسها و جستن عوضها
بطاعتها از درجها و منزلهای عالی در فردوس و جنت پس نشان مبتلا کردن بر وجه برابری
و عقوبتها کردن و صبر نکردن است نزد بلاها و فریاد و شکوه کردن بسوی همه خلق و نشان ابتلا از جهت
پاک و خالص گردانیدن از خطاها یافتن صبر نیکو است بی گله کردن و ظاهر کردن جزع بسوی
دوستان و همسایگان و ملول نشدن باداء امرها و نهیها و طاعتها و نشان ابتلا از جهت
بلندی درجها یافتن رضا و موافقت است و آرام یافتن نفس بکردگار امیدن بفضل خداکه
خدای زمین و آسمان است و فنا شدن دران تا وقت دور شدن بلا بگذشتن روزها و ساعتها

مقاله چهل و ششم فرمود رضی الله عنه در قول پیغمبر صلی الله علیه وسلم از پروردگار خود

من شغله ذکری عن مسئلتی اعطیته افضل ما اعطی السائلین کسیکه بازدارد آنکس را ذکر من از سوال
من بدهم او را بهتر آنچه که بدهم سوال کنندگانرا و آن از جهت آنست که بدرستیکه مومن چون خواهد
خدای تعالی اختیار کردن و برگزیدن او را روان میگرداند او را در حالتها و می آزماید او را بگوناگون
محنتها و بلاها و سختیها پس درویش میگرداند خدا او را پس از توانگری و مضطر میگرداند او را بسوی سوال کردن

از مردم در روزی نزد بستن جابهای رزق بر و پیشتر نگاه میدارد او را از سوال خلق پس از آن بیچاره میگرداند او را بسوی وام ستدن از مردم پیشتر نگاه میدارد او را از وام پس مضطر میکند او را بسوی کسب و آسان میکند کسب را بروی پس روزی میخورد بسبب کسب که آن سنت است پس دشوار میسازد کسب را بروی پس الهام میکند حق تعالی مومن را سوال کردن از خلق و میفرماید او را بسوال بامر باطن مومن میدانا ندوی شناساند او را و میگرداند عبادت او را در فرمان برداری امر و نافرمانی را در گذاشتن امر تا دور گردد بسبب آن هوای نفس او و نفسانیت او و این حالت ریاضت است پس میباشد سوال مومن بر وجه جبر نمودن نه بر وجه شرک بخدا پیشتر نگاه میدارد او را از سوال و امر میکند بوام ستدن از ایشان و امر کردن بقطع درست نیست ترک آن همچو سوال کردن از خلق که پیش ازین امر کرده بود پیشتر از جای میبرد او را از قرض و هی برد او را از خلق پس میگرداند رزق او را در سوال کردن از وی پس سوال میکند بنده خدا را از انچه که محتاج است بدان پس میدهد او را و نمی دهد او را اگر خاموش باشد و بر و گرداند از سوال کردن پیشتر نقل میکند او را از سوال کردن بزبان بسوی سوال کردن بدل پس میطلبد او را از دل خود همه انچه که محتاج است بدان پس میدهد او را اما اگر سوال کند او را از زبان خود ندهد او را یا سوال کند از خلق پیشتر فنا میکند او را از سوال بنام آشکار او پنهان پس میدهد او را هر چه نیک میگرداند حال او را و راست میگردد بوی کجی از خوردن و پوشیدن و نوشیدن و همه مصلحتهای بشری بے آنکه باشد او در آن حوائج یا خطور کند در دل وی پس متولی میشود او را و این است معنی گفتار وی تعالی ان ولیی الله الذی نزل الکتاب وهو یتولی الصالحین بدرستیکه دوست من خدای ست که فرستاده است کتاب او آن بر خود میگیرد کار صالحان را پس ثابت میشود درین هنگام معنی قول علیه السلام من شغله ذکری عن مسئلتی اعطیته افضل ما اعطی السائلین این حالت فنا است که آن نهایت احوال اولیا و ابدال است پیشتر رد کرده میشود بسوے وے پیدا کردن اشیا پس یافته میشود تمام انچه که احتیاج کرده است بدان خدای تعالی باذن خدا و این پیدا کردن اشیا مذکور است در قول وی تعالی در بعض کتابهای وی یا ابن آدم انا الله لا اله

الا انا اقول للشیٔ کن فیکون اطعنی تقول للشیٔ کن فیکون ای پسر آدم من خدایم
نیست خدا جز من می گویم برای شیٔ شو پس میشود اطاعت کن مرا گوئی تو مر چیزی را شو پس شود

مقالۂ چہل و ہفتم - فرمود رضی اللہ عنہ پرسید مرا مردے پیر در خواب چہ چیز ست کہ نزدیکی جوید بوسیلۂ
آن بسوئے خدا پس گفتم مر تقرب را آغازیست و انجام پس آغاز وی ورع و تقوی ست و انجام وی رضا و تسلیم و توکل

مقالۂ چہل و ہشتم فرمود رضی اللہ عنہ می سزد مر مسلمان را اینکہ مشغول شود اولا بفرائض
پس چون بپرداز د از آنہا مشغول شود بسنتہا پستر مشغول شود بنفلہا و فضیلتہا پس مادام کہ نپرداز د
از فرائض مشغول شدن بسنتہا نشان جہل و بیخردی ست پس اگر مشغول شود بسنتہا و نفلہا
پیش از فرائض پذیرفتہ نشود ازو بلکہ خوار کردہ شود و مثل وی مثل کسی ست کہ میخواہد اورا بادشاہ بخدمت خود
پس نمی یابد مر در راہ بسوی او و می ایستد در خدمت امیری کہ آن غلام بادشاہ و چاکر اوست و زیر دست
قدرت و تصرف اوست روایت ست از علی کرم اللہ وجہہ کہ گفت پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم ان مثل
المصلی النوافل وعلیہ فریضۃ کمثل حبلی حملت فلما دنی نفاسہا اسقطت فلا ھی ذات حمل
ولا ھے ذات ولاد بدرستیکہ مثل خوانندۂ نماز نوافل کہ بروی فرض خدا است مثل زن باردار ست
کہ تمام شدہ ست مدت حمل او پس ہر گاہ کہ نزدیک شد وقت زائیدن وی افگند بچہ را از شکم پس
آن زن نہ صاحب حمل ست و نہ صاحب ولادت و ہمچنین مصلی مذکور قبول نکند خدا اورا نماز نفل را تا آن کہ
بجا آرد فرض را و مثل مصلی مذکور مانند سوداگر ست حاصل نمیشود مر اورا سود در سودا تا آنکہ بگیرد سرمال خود را
ہمچنین مشغول شوندہ بنوافل پذیرفتہ نمیشود مر اورا نفل تا آنکہ ادا کند فریضہ را و ہمچنین ست حال کسیکہ
گذاشت سنتہا را و مشغول شد بنفلہا کہ راتبہ دائمی نشدہ است یا فرائض و تصریح کردہ نشدہ است
از جانب شارع بران و استوار نشدہ ست نشان دی پس از جملہ فرائض ست گذاشتن آنچہ کہ حرام ست
و شریک گردانیدن بخدای تعالی خلق او را و اعتراض کردن برو در قضا و قدر او و اجابت خلق و فرمانبرداری
کردن ایشان و روی گردانیدن از امر خدا و طاعت وی گفتہ است صلے اللہ علیہ وسلم لا طاعۃ
المخلوق فی معصیۃ اللہ روا نیست فرمانبرداری کردن مخلوق را در بیفرمانی خدای تعالی

مقالۂ چہل و نہم - فرمود رضی اللہ عنہ ہر کہ اختیار کند خواب را بر بیداری کہ آن سبب آگاہی
است پس بتحقیق برگزید کمتر و فروتر را و بیہوشگی را بہ مردگان و غفلت از تمام کارہای نیک زیراکہ خواب برادر
مرگ ہست و ازین جہت روا نیست خواب بر خدای تعالی از جہت دور بودن ہمہ نقصانہا از ذات خدا ہمچنین
فرشتگان ہرگاہ کہ نزدیک اند از جناب قدس دور کردہ شدہ از ایشان خواب و ہمچنین بہشتیان
ہرگاہ کہ در بلند ترین جاہا و پاک تر و گرانمایہ تر و بزرگترین جاہا دور کردہ شدہ ہست از ایشان خواب
از جہت بودن خواب نقصان در حالت ایشان پس نیکی ہمہ نیکی در بیداری است و بدی ہمہ بدی در
خواب و بیخبری از کارہای نیک ہست پس ہر کہ میخورد بہوای نفس خود میخورد بسیار و میشود بسیار پس
خواب میکند بسیار فوت میشود از وی نیکی بسیار و کسیکہ میخورد اندک از طعام حرام میباشد در بسیاری
خواب و غفلت ہمچو کسیکہ میخورد بسیار از طعام حلال بہوای نفس خود زیراکہ حرام خوردن می پوشد
ایمان را و تاریک میگرداند و را چنانکہ شراب خوردن تاریک میگرداند عقل را و میپوشد آنرا پس
چون تاریک شد ایمان پس نہ نماز است و نہ ہیچ عبادت و نہ اخلاص و کسیکہ بخورد از طعام حلال بسیار
بامر الٰہی میباشد ہمچو کسیکہ میخورد از حلال کم در شادمانی یافتن در عبادت و قوی شدن بران پس
حلال نور در نور ہست و حرام تاریکی در تاریکی ہیچ نیکی نیست دران پس کسیکہ خورد حلال را
بہوای نفس خود بغیر امر الٰہی گویا کہ خورد حرام را بجملامی کشد خواب را پس نیست نیکی دران
مقالۂ پنجاہم - فرمود رضی اللہ عنہ خالی نیست حال تو از دو قسم یا آنکہ باشی ناپدید از
قرب بخدا یا نزدیک از دور رسیدہ باو پس اگر ہستی غائب از خدا پس چیست نشستن تو و سستی تو
از طلب نصیب بسیار و نعمتہا و بزرگی ہمیشہ پسندیدگی بزرگ و سلامتی و توانگری و نازنینی در دنیا
و آخرت پس برخیز و شتابی کن در پریدن بسوی او بدو بازوی خود یکے ازان دو بازو گذاشتن
لذتہا و شہوتہا است خواہ حرام باشد خواہ مباح و ترک ہمہ آسایشہا و بازوی دیگر برداشتن آزار
و ناخوشیہا و کردن عزیمتہا و سخت تر از عمل و بیرون شدن از خلق و ہوای نفس و خواہش و آرزو در
دنیا و آخرت تا فیروزی یابی برسیدن بحق تعالی و قرب وی پس بیابی نزد این ہمہ آنچہ آرزو داری

حاصل گردد مر ترا بزرگی و ارجمندی بزرگتر و اگر هستی از نزدیکان و رسیدگان بسوی حق از آن کسانیکه
دریافته است ایشان را عنایت لطفی و قرار گرفته است ایشان را رعایت او و کشیده است
ایشان را دوست داشتن حق و دریافته است ایشان را مهربانی و بخشودن وی تعالی پس نیکو
نگاهدار ادب را و فریفته مشو بجائیکه تو در آنی پس کوتاهی کنی در خدمت او و بد مکن خدمت را و
میل مکن بسوی سبکی اصلی خود از نادانی و ستم کردن و شتابی نمودن در کارها چنانکه آمده است در قول
وی تعالی وحملها الانسان انه کان ظلوما جهولا ای برداشت امانت الهی را آدمی
بدرستیکه هست آدمی ستم کننده بر خود و نادان بعاقبت و قوله تعالی وکان الانسان عجولا
هست آدمی سخت شتابی کننده نگاهدار دل خود را از میل کردن بسوی چیزی بلکه گذاشته آنرا
از خلق و هوای نفس و خواهش و اختیار کردن و تدبیر نمودن و گذاشتن صبر و موافقت و خوشنودی
نزد فرود آمدن بلا بلکه افتادگی کن در پیش حق همچو گوی در پیش سوار که میگرداند او را بچوگان خود و همچو مرده
در دست شوینده و همچو بچه شیرخوار در کنار مادر خود و دایه خود و کور سازی خود را از هرچه جز حق است پس
نه بینی جز حق را او جودی و نه زیان و نه سود و نه دادن و نه منع کردن بگردان خلق و اسباب ازو آزار رسانیدن
و بلا آمدن همچو تازیانه حق که میزند ترا بدان و نزد نعمت دادن و عطا فرمودن همچو دست قدرت حق لقمه در دهان انداز در ابتدا

مقاله پنجاه و یکم. فرمود رضی الله عنه زاهد ثواب داده میشود بسبب قسمتها دو بار نخست در
گذاشتن دنیا پس نمیگیرد بهوای خود و موافقت نفس خود بلکه بمحض امر خدا میگیرد آنرا پس چون
ثابت شد دشمنی زاهد مر نفس را و مخالفت کردن او مر هوائی را شمار کرده شود از جمله اهل تحقیق و
ولایت و در آورده شود در گروه ابدال و عارفان و امر کرده میشود درین هنگام بگرفتن آن اقسام
و آمیزش بدان زیرا که وی نصیب است که چاره نیست مر او را از آن پیدا کرده نشده است آن
مر غیر او را و خشک شده است بآن قلم و گذشته است بدان علم ازلی چون فرمانبرداری کند امر را
پس بگیرد آنرا تا واقف شود بعلم الهی پس آمیزش کند بآن از جهت روان شدن تقدیر و حکم
الهی در مثال وی آنکه باشد وی در میان نه آرزو و نه هوای نفس و نه قصد است ثواب داده میشود

بسبب گرفتن انسانی هوا دوم باز زیراکه وی فرمانبرداری کننده است امر را بسبب گرفتن
ناموافقت کننده است مر فعل حق را در وی پس اگر گفته شود چگونه ذکر کردی قول بثواب دادن
مر کسی را که آنکس در مقام بزرگتر است که ذکر کردی آنرا اینکه او در آورده شده در گروه ابدال و عارفان
که مقبول اند از ایشان و ایشان فانی شده اند از خلق و نفسها و هواها و خواهشها و نصیبها
و آرزوها و طلب عوضها بر عملها آن کسانیکه می بینند همه طاعتها و عبادتهای خود را فعل از خدا
و نکوئی و مهربانی و توفیق و آسان ساختن از خدای و اعتقاد میکنند که ایشان بندگان خدا اند
و بنده حق نمیدارد بر خداوند خود حقے را زیراکه او بذات خود جنبشهای و آرامهای و کسبهای خود ملک است
مر خداوند خود را پس چگونه گفته شود در حق این بنده که ثواب داده میشود و حال آنکه او نمی طلبد ثواب را
و نه عوض را بر کار خود و نمی بیند مر خود را عمل بلکه می بیند نفس خود را از بیکاران و مفلس ترین مفلسان
از عملها گفته میشود در جواب راست گفتی جز آنکه خدای تعالی میرساند بنده را ثواب بفضل خود
و نیاز میدارد او را به نعمتهای خود و پرورش میکند او را بلطف خود بمهربانی و بخشایش و نیکی و بزرگی
خود زیراکه آن بنده باز داشته است دست خود را از مصلحتهای نفس خود و از جستن حظها برای نفس
که پاینده اند در آخرت و کشیدن سود بسوی نفس و دور کردن زیان از و پس وی همچو بچه شیرخوار است
که نیست جنبش در وی در مصلحتهای نفس خود آن بچه نیاز داشته شده است بفضل خدا و رزق خدا
که ریزنده است بروی بر دو دست پدر و مادر وی که هر دو وکیل و ضامن اند پس هرگاه که بود پروردگار
از بنده مصلحتهای نفس او را مهربان گردانید دلهای خلق را بر وی و پیدا گردانید بخشش و مهربانگی برای وی
در دلها تا آنکه هر یکے مهربانی کند او را و میل نکند بر وی و نکوئی کند او را پس همچنین مر هر فانی راست از انچه
جز خدا است آن کس که نمی جنبانند او را جز امر وے و فعل وے پیوند کرده شده بفضل خدا
در دنیا و آخرت بناز و نعمت داشته شده در دنیا و آخرت و دور گردانیده شده است از وی
آزار متولی است کار او را گفته است ان ولیی الله الذی نزل الکتاب وهو یتولی الصالحین
مقاله پنجاه و دوم ـ فرمود رضی الله عنه مبتلا میگرداند خدا گروهے را از مسلمانان

که دوستان خدا و اهل ولایت و معرفت اند مگر از برای آنکه باز گرداند ایشانرا بسبب بلا بسوی سوال کردن
پس دوست میدارد سوال ایشان را پس چون سوال کند دوست میدارد قبول کردن دعای ایشانرا
تا بدهد صفت کرم وجود را حق این دو صفت زیرا که این دو صفت باز جست میکند خدا را نزد سوال
کردن مومن اجابت دعا را گاهی حاصل میشود اجابت و حاصل نمیشود مقصود بالفعل از جهت باز
باز داشتن از اجابت پس باید که ادب ورزد بنده نزد فرود آمدن بلا و باید که کاوش کند از گناهان
خود در ناکردن امرها و کردن نهیها آنچه پیدا است از گناهان و آنچه پنهان است و نزاع کردن در تقدیر
زیرا که غالب بر بنده اینست که مبتلا کرده نمیشود ببلا مگر در مقابلهٔ گناه پس اگر کشاده شد بلا
مقصود حاصل شد و اگر نه پس باید که میل کند بسوی دعا و خواری و عذر پس همیشه کند سوال را از جهت
روا بودن آنکه باشد گرفتار شدن ببلا برای آنکه سوال کند او را و تهمت ننهد بر خدا بسبب تاخیر اجابت چنانچه بیان کردم آنرا

مقالهٔ پنجاه و سوم ـ فرمود رضی الله عنه بخواهید از خدا خوشنودی را بالقضا یا فنا شدن
در فعل خدا زیرا که فنا راحت بزرگتر است و بهشت بلندتر ممتاز است در دنیا و اوست در در آمدن
درگاه خدائی بزرگتر و سبب دوست داشتن خدا مر بندهٔ خود را که مومن است پس کسیکه دوست دارد
او را خدا عذاب نکند او را در دنیا و نه در آخرت در رضا و فنا پیوستن است بجناب اقدس حق
و رسیدن است بدرگاه وی و آرام گرفتن است بوی و مشغول نشوید بجستن نصیبها و قسمتها که قسمت
نکرده شده ترا یا قسمت کرده شده ترا پس اگر هست که قسمت نکرده شده است پس مشغول شدن
بجستن آن بیخردی و سبکی و نادانی است و آن سخت تر عذابها ست چنانچه گفته شده است
از سخت ترین عذابها طلب کردن چیزیست که قسمت نکرده شده و اگر باشد قسمت کرده شده
پس در مشغول شدن بطلب آن حرص است و شرک در باب عبودیت و محبت و حقیقت زیرا که
مشغول شدن بغیر خدا شرک است و طلب کننده حظ را است گو نیست در محبت و ولایت خدا پس
کسیکه برگزیند با خدا جز خدا را پس آن دروغ گو است در محبت و خواهندهٔ عوض بر عمل خود
اخلاص کننده نیست و صادق نیست در اخلاص از بندهٔ خدا مگر آن کس که پرستد بجهت آنکه

بر بد صفت ربوبیت احق و براو عبادت کند حق را از جهت مالک بودن او و سزاوار بودن او زیراکه
خدای تعالی مالک است بنده را و مستحق است بر بنده عمل کردن مراد را زیراکه همه چیز بنده مر خدای راست
با حرکات و سکنات او و جمیع کسبهای او و بنده و هر چیز را که مالک است بنده بحقیقت مر خداوند او
راست چگونه اینچنین نباشد و حال آنکه بتحقیق بیان کرده ام در سوای این مقام که جمله عبادتها
نعمتی است از جانب خدا و فضلی است از و بر بنده خود زیراکه توفیق داد او را بر ادای آن و قادر گردانید
او را بر ادای آن عمل پس مشغول بودن بنده بشکر خدای پروردگار خود بهتر و سزاوار تر است از طلب
کردن وی از خدا عوضها را و جزاها را بر ادای عبادت پس چگونه مشغول میشوی بخواستن حظها
و حال آنکه می بینی مردم بسیار را چندانکه بسیار میشود حظها نزد ایشان و پیاپی می آید لذتها
و نعمتها و قسمتها بسوی ایشان می افزاید خشم ایشان و گرفتن ایشان بر پروردگار ایشان و
بانگ کردن از اندوه و کفران کردن ایشان بنعمتها و بسیار میگرداند و همهای ایشان در درویشی
ایشان بسوی قسمتها که مقسوم نیست برای ایشان جز آنچه که نزد ایشان است و خوار و خورد
و درشت میگیرد و نصیبهای ایشان که نزد ایشان است و بزرگ و کلان و نیک مینماید نصیبهای
دیگران در دلهای ایشان و دیده های ایشان پس شروع کردند در طلب آن قسمتها و حال آنکه
آن اقسام قسمت کرده نشده برای ایشان پس رفت عمرهای ایشان و سست شد قوتهای
ایشان و کلان شد سال عمر ایشان و سپید گشت مویهای ایشان و مانده شد تنهائی ایشان و
عرق آلوده شد پیشانیهای ایشان و سیاه شد نامهای ایشان بسبب بسیاری گناهان ایشان و
کردن گناهان بزرگ در طلب آن اقسام و گذاشتن امرهای پروردگار ایشان پس نیافتند آن
اقسام را و بیرون آمدند از دنیا مفلس لا الی هؤلاء و لا الی هؤلاء نه شکر کردند پروردگار خود را در آنچه
قسمت کرد مر ایشان را از قسمتهای ایشان پس یاری جستند بآن قسمتها بر طاعت نه دریافتند
آنچه طلب میکردند از اقسام دیگران بلکه هلاک کردند دنیا و آخرت خود را پس ایشان بدترین خلق اند
و نادان ترین ایشان و بیخردترین ایشان و کمینه ترین ایشان از روی عقل و بینائی دل

پس اگر بپوندند اینکه خوشنود می شدند بقضای الٰهی و پسندگی میکردند بداد حق و نیک میکردند
طاعت خداوند را هر آینه می آمد ایشان را نصیبهای ایشان از دنیا بی رنج و بی مشقت
پس بر ده میشدند بسوی همسایگی خدا بلند تر از همه مرتبه پس می یافتند نزد وی تعالیٰ
هر خواست و آرزو را بگرداند بار خدای تعالیٰ و شما را از آن کسانی که راضی شدند بقضا و گردانیدند
سوال خود را رضا او و فنا او و نگاه داشتن حال را و توفیق را هر چیزی را که دوست میدارد آنرا و راضی است از آن

مقاله پنجاه و چهارم - فرمود رضی الله عنه کسی که خواهد آخرت را پس بروی باد بزهد کردن
در دنیا و کسیکه خواهد خدا را پس بروی باد بزهد کردن در آخرت پس بگذارد دنیای خود را از جهت
آخرت خود و آخرت خود را از جهت پروردگار خود پس تا آنکه در دل طالب شهوتی است از شهوات
دنیا و مزه از مزه های آن و جستن راحتی از راحتهای آن از همه چیزها از خوردن و نوشیدن
و پوشیدن و نکاح و خانه و سواری و ولایت و ریاست و درجه در علمی از گوناگون علمها و فقه
که زیاده بر احکام عبادتهای پنجگانه است و روایت کردن حدیثها بطرق و اسانید و خواندن
قرآن و نحو و لغت و علم فصاحت و بلاغت و دور شدن درویشی و یافتن توانگری و رفتن بلا
و آمدن عافیت و تحمل آفت و دور شدن زیان و رسیدن سود پس نیست این شخص زاهد
راست و درست زیرا که هر یکی ازین چیزها در وی لذت نفس و موافقت هوای نفس و آسایش
طبع است و دوست داشتن است مر آنها را همه اینها از دنیا است و از جمله چیزها است که دوست
میدارد شخص زندگانی کردن را در دنیا و حاصل میگردد بهر یک از آن آرام و قرار بجانب دنیا پس
می سزد اینکه کوشش کند در بیرون آوردن همه آنها از دل و مواخذه کند نفس خود را
بدور کردن آن و بر کردن بیخ آن و لازم گیرد خوشنودی را به نیستی و بیخبر بودن و بدرویشی
همیشه پس نماند در دل وی از محبت دنیا اندازه مکیدن خسته خرما تا خالص شود زهد او در دنیا پس
چون تمام گردد او را زهد دور گردد غمها و اندوهها از دل و غم سخت از درون تن و بیاید آسایشها
و خوشی و آرام بجدا چنانکه گفته است صلی الله علیه وسلم الزهد فی الدنیا یریح القلب والجسد

زهد کردن در دنیا راحت میدهد دل و تن را پس مادام که در دل وی چیزیست از لذات و شهوات
دنیا پس اندوهها و غمها و ترس و مکروه ایستاده است در دل و خواری لازم است مر دل او و پرده
از شهود حق و قرب وی تعالی سطبر شونده و بهم نشیننده است پس نیکشاید این پرده ها مگر
بدور شدن دوستی دنیا تمام و بریدن پیوندهای تمام بعد از آن زهد کند در آخرت پس نخواهد
درجها و منزلهای بزرگ را و حور و ولدان را و سراها و کوشکها و باغها و مرکبها و حلّها و زیورها
و طعامها و شرابها را و جز این نعمتها از آنچه آماده کرده است خدای تعالی مر بندگان مومن خود را
پس نخواهد بر عمل خود جزای و اجر را از خدا هرگز نه در دنیا و نه در آخرت پس درین هنگام میباید جزا را
پس میدهد وی تعالی جزای او را از جهت نیکوئی کردن از خود و مهربانی نمودن پس نزدیک
میگرداند او را از خود بغایت قرب و لطف میکند بوی و شناسائی میجوید بسوی خود بگوناگون
لطفها و نیکوئی خود چنانکه عادت پروردگار است با رسولان و پیغمبران خود و اولیا و خواص خود
و با سائر دوستان خود و خداوندان علم لوی پس میباشد بنده هر روز در فزونی از کار خود تا زمان بگانگی
خود پس میشود بسوی سرای آخرت بسوی چیزیکه نه هیچ چشم آنرا دیده و نه هیچ گوشی آنرا شنیده
و نگذشته است بر دل هیچ آدمی از آنچه تنگ آید از دریافتن آن فهمها و کوتاه میگردد از صفت کردن آن عبارتها

مقاله پنجاه و پنجم فرمود رضی الله عنه گذاشته میشود حظهای نفس سه بار نخستین آنست
که میباشد بنده گذرنده در تاریکی جهل خود و بیراه رونده در گذشتن خود تصرف کننده در کارها
بطبع خود در همه حالهای خود بی بندگی کردن برای پروردگار خود و تعلق بمبازی در شرع که باز دارد
او را از تصرف و نه تقیید بحدی از حدهای شرع که بنهایت بنده بسوی آن از حکم طبع پس در اثنای
آنکه آن بنده برین حال بود می بیند خدای تعالی بسوی وی بچشم رحمت و عنایت پس میفرستد
بسوی آن بنده گوینده را از مخلوقات خود و از بندگان صالح خود و دو تا میگرداند آن واعظ را
بواعظ ذات آن بنده پس فیروزی میباشد این هر دو واعظ نفس و طبع وی پس میکشد
این بنده کار خود را پس ظاهر میشود نزد نفس راستی زیرا که نفس در ان کار است از سوار شدن

بیبارگی طبع و مخالفت شرع را پس میل کند نفس سوی شرع در همه تصرفات خود پس میگردد بنده مسلمان
ایستاده با شرع فانی از طبع پس ترک میکند حرام دنیا و شبهه آنرا و منتهای خلق را پس میگردد
مباح حق را و حلال شرع را در خوردن و پوشیدن و نوشیدن و نکاح و خانه خود و در همه حالهای خود
آنچه چاره نیست ازان تا نگاهبانی کند نهاده خانه تن را و توانا گردد بر فرمانبرداری بر طاعت
پروردگار و نیز تا تمام گیرد نصیب خود را که قسمت کرده شده است مر او را آنچیز که در نمیگذرد او را و
نیست راه بسوی بیرون آمدن از دنیا پیش از گرفتن آن و آمیزش بدان و تمام گرفتن آن
پس سوار میشود بر بارگی مباح و حلال بحکم شرع در همه احوال خود تا اینکه برسد بسبب این بارگی
تا آستانه ولایت و در آمدن در گروه محققان که خاصگان اند خداوندان عزیمت خواهندگان خدا
اند پس میخورد بامر حق پس درین هنگام می شنود ندا از جانب حق از درون خود بگذار نفس خود را
و پیش آی و بگذار حظها را و خلق را اگر میخواهی پیدا کننده را و بیرون کن نعلین خود را دنیای
خود را و آخرت خود را و مجرد شو از همه کونها و هستیها از آنچه پیدا خواهد شد و همه آرزوها و برهنه شو
از همه کائنات و فانی شو از همه چیز و پاک و خوش شو بیگانگی حق و گذاشتن دوگانگی و صدق
ارادت بستر در آی جای نهادن قدم بساط قرب را با ادب خاموش و سر فرو افگنده نگاه مکن بجانب
راست بسوی آخرت و بجانب چپ بسوی دنیا نه بسوی خلق و نه بسوی حظها پس چون در آید بنده در
مقام فنا و ثابت شد رسیدن باین مقام می آید او را خلعتها از جانب حق و می پوشد او را نورهای
سر فتها و علمها و گوناگون فضل پس گفته میشود مر او را ملابست کن بنعمتها و فضل و بی ادبی مکن نزد
کردن این حکم و گذاشتن این ملابست زیرا که در رد کردن نعمت بادشاه توانائی است بر بادشاه و
سبک داشتن است مر حضرت را پس درین هنگام آمیزش میکند بنده بفضل حق و قسمت او بی آنکه
باشد بنده موجود درین آمیزش و پیش ازان بود که آمیزش میکرد بهوای خود و نفس خود و هرگاه که
فرود آمد منزلی را تغییر شد حالت او پس مر بنده را چهار حالت است در گرفتن حظها و قسمتها حالت
اول بحکم طبع است و این قسم حرام است و حالت دوم بحکم شرع آن مباح و حلال است و حالت سوم

بامر باطن ہست و این حالت و لایت و گذاشتن ہوای نفس است و حالت چہارم محض فضل الٰہی است و این حالت دور شدن ارادہ ہست و حاصل شدن بدلیتہ ہست و بودن اوست مراد ایستادہ با قدر کہ آن فعل حق ہست و این حالت علم ہست و موصوف شدن بصلاح است پس نمیرسیدہ نمیشود صالح بروجہ حقیقت مگر کسیکہ رسیدہ است بسوی این مقام و این است مراد قول خدا ان ولیی اللہ الذی نزل الکتاب و ھو یتولی الصالحین پس اوست بندہ کہ بازداشتہ شدہ ہست دستہای وا کشیدن مصلحتہای او و منفعتہای او و از بازگردانیدن مضرتہای او و مفسدہای او ہمچو بچہ شیرخوار باد ایہ و مردہ شستہ شدہ با شوئندہ پس متولی میشود دست تقدیر پرورش اورا بے آنکہ باشد مراورا اختیار و تدبیر فانی از ہمہ نیست حال و نہ مقام و نہ ارادہ بلکہ ایستادن بتقدیر الٰہی ہست گاہی بسیط میکند اورا گاہے قبض میکند اورا و گاہی تونگر میکند و گاہے درویش میگرداند اختیار نمی کند و نمی آرزو میکند دور شدن آن حالت را و تغیر آنرا بلکہ خوشنودی بقضا ہمیشہ و موافقت دائم پس این آخر چیزیست کہ منتہی می شود بآن احوال اولیا و ابدال

مقالہ پنجاہ و ششم۔ فرمود رضی اللہ عنہ چون فانی شود بندہ از خلق و ہوا و خواہش و نفس و آرزوہا در دنیا و آخرت نخواہد مگر خدا را عزوجل و بیرون آید ہمہ چیز از دل وی بہتر شد بحق و برمیگزیند حق تعالی او را و او دوست میدارد او را و محبوب میگرداند او را نزد خلق خود و میگرداند حق او را باین صفت کہ دوست میدارد خدا او را و او دوست میدارد قرب او را و نعمت می بیند بفضل خدا و میگردد در نعمتہای وی تعالی و میکشاید خدا بروی درہای بخشش خود را و نوید میدہد آن بندہ را کہ منع نکند او را از وی ہمیشہ پس اختیار میکند بندہ درین ہنگام خدا تعالی را بر ہمہ چیز و خواست میکند بخواست خدا و تدبیر میکند تدبیر او و مشیت میکند بمشیت او و راضی میشود برضای او و فرمانبرداری میکند امر او را و انہ امر غیر او را و نمی بیند مر غیر خدا را ہستیے و نہ فعلے پس درین ہنگام رواست کہ وعدہ کند او را خدا بوعدۂ پس تر ظاہر نشود مر بندہ را وفا بآن وعدہ و نرسد او را چیزے کہ بتحقیق توہم کردہ ہست بندہ آنرا از ان وعدہ کہ وفای آن باشد زیراکہ غیریت بتحقیق دور شدہ ہست

بدور شدن هوای نفس و خواست و جستن حظها پس گشت بنده در ذات خود فعل خدا و اراده وی و مراد وی پس نسبت کرده نشود بسوی بنده وعده و نه خلاف آن زیرا که این صفت کسی است که او را هوا و اراده است پس میگردد وعده در حق بنده با خدا همچو فعل مردیکه عزم کرد بر کردن چیزی در ذات خود و نیت کرد آنرا بعد از آن گردانید عزم را بسوی جز آن کار و همچو ناسخ و منسوخ در آنچه وحی فرستاده است خدا بسوی پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم قوله ما ننسخ من آیة او ننسها نأت بخیر منها او مثلها الم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر آنچه منسوخ میگردانیم آیتی را یا فراموش میکنیم آنرا می آریم بهتر از آن یا مانند آن آیا نمیدانی که خدا قادر است هرگاه که بود پیغمبر علیه السلام کشیده شده از هوای نفس و اراده خیر در جاها که ذکر کرده است آنها را خدا در قرآن از بند کردن کفار در روز بدر و جز آن و آنحضرت مراد حق و محبوب او بود نگذاشت او را بر یک حالت و بر یک چیز و بر یک وعده بلکه برد حق تعالی او را بجانب تقدیر پس رها کرد عنان تقدیر را بسوی آنحضرت پس بگردانید او را از حالی بحالی در احکام و آگاهانید او را بقول خود الم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر یعنی تو در دریای قدر آلهی هستی میگرداند ترا موجهای آن دریا یکباری چنین و بار دیگر چنین پس نهایت کار ولی ابتدائی کار نبی است نیست بعد از درجات ولایت و بدلیت مگر مقام نبوت پس پاک خداست چه عجب نیک و کامل تر و پسندیده گردانید پیغمبر را صلے اللہ علیہ وسلم

مقاله پنجاه و هفتم. فرمود رضی اللہ عنه احوال همه قبض است زیرا که امر کرده میشود ولی بنگاهداشت آن و هر چیزیکه امر کرده شود بنگاهداشت او پس آن قبض است و ایستادن با تقدیر بسط است همه زیرا که نیست آنجا چیزیکه امر کرده شود بحفظ آن جز بودن او موجود در قدر پس لازم است بر وی که نزاع نکند در تقدیر بلکه موافقت کند و کشاکش نکند در هرچه که میرود بر وی از آنچه شیرین یا تلخ میکند احوال محدود اند پس امر کرده شد بنگاهداشت حدود آن و فعل آلهی که آن تقدیر است حدی ندارد تا آنکه محافظت کرده شود و نشان آنکه بنده در آید در مقام قدر و فعل و بسط اینست که وی گاهی امر کرده میشود بسوال کردن حظهای نفس بعد از آنکه امر کرده شده است بگذاشتن حظها و زهد کردن در آن زیرا که هرگاه که تهی شد درون وی از حظها و باقی نماند در وی جز پروردگار بسط کرده شد بسوال حظها و شهوتها و طلب کردن خیرها که آن قسمت وی بوده

وچاره نیست از گرفتن آن ورسیدن بسوی آنها بسوال وی تا آنکه ثابت شود گرامی بودن او نزد
خدا و مرتبه او ومنت نهادن حق بروی باجابت کردن وی بسوی آن وروا کردن بنده را بسوال
کردن ودر دادن حظها از بیشترین نشانهای بسط بعد قبض است واز نشانهای بسط بیرون آوردن
بنده است از بند احوال ومقامها واز تکلف کردن در نگاهداشت حدها پس اگر گفته شود این کلام دلالت
میکند بر دور شدن تکلیف شرعی وبر زندقه وبیرون آمدن از اسلام وبر رد قول خدای تعالی واعبد
ربك حتی یأتیك الیقین پرستش کن پروردگار خود را تا آنکه بیاید ترا موت جواب آنکه دلالت
نمیکند این کلام بر آنچه که تو گفتی ونمیرساند بآن بلکه خدای تعالی بزرگتر است وولی او گرامی تر است بروی
از آنکه در آرد او را در مقام کمتر فروگذاشت در شرع ودین خود بلکه نگاه میدارد او را از همه آنچه که ذکر کرده شد
وباز میگرداند او را از وی ونگاه میدارد او را وی آگاهاند او را ودرست میگرداند او را برای نگاهداشت
حدهای شرع پس حاصل میشود نگاهداشت از گناهان ومحفوظ میماند حدهای شرع بی زور کشیدن وسختی
کشیدن از وی وآن ولی از حصول این اوصاف غائب است در قرب پروردگار خود گفته است
خدای تعالی کذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء همچنین باز داریم از یوسف بدی را زیرا که او از
بندگان ماست که خالص گردانیده شدند ونیز گفته است خدای تعالی ان عبادی لیس لك علیهم
سلطان بدرستیکه بندگان من نیست مر ترا ای شیطان بر آنها غلبه وگفته است الا عباد الله
المخلصین ای گمراه میکنی مگر بندگان ما را که خالص گردانیده شدند وسی برداشته شده
پروردگار اند وآن مراد خدا است وی تعالی می برد او را در کنار قرب خود ولطف خود از کجا برسد شیطان نزد وی
وچگونه راه یابد بدیها وناخوشیها در شرح بجانب وی ابعدت التحفة واعظمت القربة دور داشتی
طعام وشراب را وبزرگ گردانیدی قرب را این مثل است که زده میشود در جائیکه کسی تعظیم کسی نکند اما حق او
اد آنکه گفتی تو مرد ولی را نحتی تشنیع هولناک زبان یاد مراین همتهای فرومایه ناکس را واین عقلهای
ناقص دور از کار را وراههای تباه خلل پذیر را پناه دهد ما را خدا وبرادران را از گمراهیهای مخالف بقدرت خود
که شامل است همه او بلطفها که کامل اند وبمهربانی که فراخ است وبپوشاند ما را از پردهای خود که تمام اند ومنع کننده

و نگاه دارنده از گناهان و پرورش کنا و ما را بنعمتهای خود که تمام اند و بفضلها و فزونی کرم خود که همیشه اند

مقاله پنجاه و هشتم - فرمود رضی الله عنه کور ساز خود را از همه سو و چشم مکشا بر چیزی ازان
پس تا آنکه می بینی بسوی چیزی ازان کشاده نمیشود مر ترا راهی بسوی فضل خدا و نزدیکی او پس بند
همه جانبها یکی دانستن تو و محو گردانیدن نفس ترا پستر بفانی شدن تو و محو شدن تو و دانستن ترا پس
درین هنگام کشاده شود در چشم دل تو راه فضل خدای بزرگ پس می بینی آن جهت را بهر دو چشم
سر تو درین وقت بشعاع روشنی دل تو و ایمان تو و یقین تو پس پیدا میگردد نزد آن حال نور
اندرون تو بر بیرون تو همچو نور شمع که در خانهٔ تاریک است در شب تاریک پیدا میگردد روشنائی از
روزنهای خانه و سوراخهای آن پس روشن میشود بیرون خانه بروشنائی درون خانه پس آرمیده میشود
نفس و جوارح بسوی وعدهٔ خدا و بخشش او و از بخشش جز خدا و وعده جز وی مهربانی کن نفس خود را
و ستم مکن بر وی و میدار او را در تاریکیهای نادانی خود و سست رائی خود پس نظر کنی بجانبها بسوی خلق
و حول و قوت و کسب و اسباب ایشان پس اعتماد کنی بران پس بسته گردد از تو جهتها و کشاده نشود
مر ترا جهت فضل خدا از جهت عذاب کردن و در برابر کردن بشرک تو بسبب نظر کردن بر جز خدا پس
وقتیکه بیابی خدا را و نظر کنی بسوی فضل وی و امیدواری رحمت او را نه جز او را و کور سازی خود را از
هر چیزی که جز او ست نزدیک گرداند ترا و بسیار نزدیک گرداند ترا از خود و مهربانی کند ترا و پرورش کند ترا
و بخوراند ترا و بپوشاند ترا و دارو کند ترا و تندرستی بخشد ترا و بخششها کند ترا و توانگر گرداند ترا و یاری دهد ترا
و دوست گرداند ترا پستر محو کند ترا از تعلق بخلق و از نفس تو و فنا کند ترا پس نه بینی بعد ازان بدرویشی خود و نه توانگری خود را

مقاله پنجاه و نهم - فرمود رضی الله عنه خالی نیست حالت تو تا که هست آن حالت بلا و یا
نعمت پس اگر حالت بلا است پس مطالبه کرده میشوی در ان بشکیبائی کردن بزور و بزور صبر کردن فروتر
است و صبر کردن بالاتر است ازان پستر براضی بودن و موافقت نمودن پستر بفانی شدن و فنا مر
ابدال را و عارفان را که صاحب علم بخدا اند و اگر باشد حالت نعمت پس باز جست کرده میشوی بشکر کردن
بران و شکر میباشد بزبان و بدل و بجوارح اما شکر بزبان پس باقرار کردن بنعمت است که آن از خدا است

ونسبت کردن آنرا بخلق و نه بسوی نفس خود و حول و قوت خود و حرکت و کسب خود و نه نسبت کنی
بسوی جز تو از ان کسانیکه روان شده است نعمت بر دستهای ایشان زیرا که تو و ایشان سببها
و وسیلتها و دست افرازند مر نعمت را قسمت کننده نعمت و روان کننده آن و پیدا کننده آن
و کار کننده دران و سبب سازنده مر آنرا خدای تعالی است و قسمت کننده خدا است و روان کننده
اوست و پیدا کننده اوست پس وی تعالی سزاوار تر است بشکر گزاری کردن از جزوی نیست نظر
بسوی غلام برد ارنده مر هدیه را نیست نظر مگر بسوی خداوندی که روان کننده و نعمت دهنده است
بآن هدیه گفته است خدای تعالی در باب کسیکه گم کرده است این نظر را یعلمون ظاهرا من الحیوة
الدنیا وهم عن الآخرة هم غافلون میدانند آنچه ظاهر است از زندگانی دنیا ایشان از زندگانی
آخرت بیخبر اند پس کسیکه نظر کند بظاهر و بسبب و بگذارد دانش و شناخت او را بحقیقت حال
و مشیت پس اوست نادان کم شناخت کوتاه عقل عاقل را نمیگویند عاقل مگر بسبب نظر کردن
او عاقبتهای کار را اما شکر گفتن بدل پس بیقین دانستن است همیشه و بعقد قلبی محکم سخت استوار
که همه آنچه با تست از نعمتها و منفعتها و لذتها در ظاهر و باطن در حرکات و سکنات تو از جانب خدا است
نه از جز وی باشد شکر گفتن تو بزبان تو بیان کننده از چیز یست که در دل تست گفته است خدای تعالی
وما بکم من نعمة فمن الله آنچه که با شما است از نعمت پس از جانب خدا است و گفته است اسبغ
علیکم نعمه ظاهرة وباطنة تمام و کامل گردانیده است بر شما نعمتهای ظاهر و باطن را و نیز گفته است
وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها اگر شمار کنید نعمت خدا را ضبط نتوانید کرد آنرا پس با ثبوت
اینمعنی باقی نمی ماند مر مومن را نعمت دهنده جز خدا و اما شکر دن بجوارح پس بآنست که بجنبانی
و در کارداری آنها را در طاعت خدا نه غیر او از خلق پس پاسخ ندهی کسی را از خلق در چیزی که
رو گردانیده است از خدا و ران و خلق شامل است نفس او و هوا را و خواهشها و آرزوها را و تمامی
مخلوقات را بگردانی اطاعت خدا را اصل و پیروی کرده شده و پیشوا و جز او را فرع و پیرو و پس
رو پس اگر بکنی جز این کار را میباشی ستم کننده و حکم کننده بجز حکم خدا حکم وی که موضوع است

مر بندگان او را که مسلمان اند و میباشی سلوک کننده جز راه صالحان گفته است خدای تعالی ومن
لم یحکم بما انزل الله فاولئك هم الكافرون ای آن کسانیکه حکم نکنند بر خلق بچیزیکه فرو فرستاده است
خدای تعالی پس آنکسان کافران اند و در آیتی دیگر ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئك هم الظالمون
هر که حکم نکند آنچه فرستاده است خدا پس آن کسان ستم کنندگان اند و در آیتی دیگر هم الفاسقون ای
ایشان فسق کنندگان اند پس میباش نهایت کار تو بسوی آتشی که فروزینهٔ آن آدمیان اند و سنگها
و تو صبر نتوانی کرد بر تپ یکساعت در دنیا و کمتر پاره از آتش که بجهد در دنیا پس چگونه باشد صبر تو بر همیشه
بودن در آتش دوزخ باد و زخیان النجا النجا الوحا الوحا بگریز از آن الله الله لازم گیر خدا را نگاهدار
هر دو حالت را و شرطهای این را زیرا که بدرستیکه تو تهی نیستی در همه خود از یکی از این دو یا بلاست یا نعمت
پس بده هر حالت را نصیب و حق آن از صبر و شکر کردن بر آن وجهی که بیان کردم برای تو پس گله مکن
در حالت بلا بسوی هیچ یکی از خلق خدا و پیدا مکن به تنگ آمدن خود را هر هیچ یکی را و تهمت مکن پروردگار
خود را در باطن خود و شک مکن در حکمت وی در برگزیدن حق آنچه نیکتر است مر ترا در دنیای تو و آخرت تو
پس مبر حاجت خود را بسوی هیچ یکی از خلق خدا در دفع کردن بلا از تو پس آن شرک آوردن است از تو
بخدا و مالک نیست با خدا در ملک او کسی هیچ چیزی را نیست کسی گزند رساننده و نه سود دهنده
و نه باز گرداننده بلا و نه بار کننده عطا و نه بیمار سازنده و نه بلا رساننده و نه تندرستی دهنده و نه بد سازنده
جز خدای تعالی پس مشغول مشو بخلق نه در ظاهر و نه در باطن زیرا که بدرستیکه ایشان هرگز بی نیاز نکنند
از آنچه خواسته است خدا از قضای وی چیزی را بلکه لازم گیر صبر را و رضا و موافقت را و فنا را در فعل خدا
که در تو کند پس اگر محروم کرده شوی از همه این چیزها پس بر تو باد که در خواستن بسوی او و زاری نمودن
و اقرار کردن بگناهان و فریاد کردن از بدی نفس و اقرار کردن بپاکی حق و به یگانه دانستن و به نعمت دادن
و بیزاری نمودن از شرک خفی و طلب کردن صبر و رضا و موافقت را تا آنکه برسد آنچه نوشته شده مدت
خود را پس دور شود بلا و بگشاید اندوه و بیاید نعمت و فراخی و شادمانی و خوشحالی چنانچه بود در حق
پیغمبر خدا ایوب علیه السلام چنانچه میرود سیاهی شب و می آید روشنائی روز و میرود سردی زمستان و می آید

باد نرم تابستان دخوشی اوزیراکه مرهر چیزی راضد و مخالف اوست و نهایت و مدت معین هست
و جای اینها پس صبر کلید کشائش هست و آغاز او و نهایت او و خوبی اوست چنانچه آمده هست در حدیث
الصبر من الایمان کالراس من الجسد صبر از جزء ایمان هست چنانچه سر از تن و در لفظے دیگر الصبر
الایمان کله صبر همه ایمان هست وگاهی میباش شکر همین ملابست بنعمتها و آن نعمت بخششهای اوست
که قسمت کرده شده برائے تو پس شکر گفتن تو آمیزش قست بآن نعمت در حال
فنائے تو و دور شدن هوای نفس در حال پرهیز کردن و نگاه داشتن شرع و این حالت
ابدال هست و جای نهایت هست عبرت گیر بچیزیکه ذکر کردم برای تو تا راه نموده شوی انشاء الله تعالیٰ
مقاله ششتم - فرمود رضی الله عنه آغاز کار بیرون آمدن هست از معهود طبع بسوی چیزے که
حکم کرده بدان شرع پس تر بسوی تقدیر بعد از ان باز گشتن بهان که معهود طبع بود بشرط نگاهداشت
حدهای شرع پس بیرون می آئی از معهود طبیعت از خوردن و پوشیدن و نوشیدن و نکاح کردن
و خانه که بحکم طبع بود بسوی امر شرع و نهی او پس پیروی میکنی کتاب خدا و سنت رسول او را چنانچه
گفته است خدای تعالیٰ ما اتٰکم الرسول فخذوہ وما نھٰکم عنه فانتھوا انچه بدهد شما را
رسول بگیرید آنرا و از انچه باز دارد شما را از ان پس باز آئید و گفته هست قل ان کنتم تحبون الله
فاتبعونی یحببکم الله بگوای محمد علیه السلام اگر هستید شما که دوست میدارید خدا را پس پیروی
کنید مرا تا دوست دارد شما را خدای تعالیٰ پس فانی گردانیده شوی از هوای تو و نفس تو و
سبکیهای تو در ظاهر تو و باطن تو پس نباشد در باطن تو جز یگانگی خدا و در ظاهر تو جز طاعت خدا
و عبادت او و از انچه فرموده نهی کرده پس باشد این پیشه تو و شعار و دثار تو در حرکت تو و آرام تو
در شب تو و در روز تو و در سفر تو و حضر تو و در سختی تو و نرمی تو و در تندرستی تو و بیماری تو در همه احوال تو پس تر
برداشته شوی بسوی وادی تقدیر پس تصرف کند در تو تقدیر پس فانی شوی از کوشش
و مشقت خود و حول خود و قوت خود پس رانده شود بسوی تو قسمتهائیکه خشک شده است بآن قلم
و گذشته است بآن علم الٰهی پس آمیزش کرده شوی بآن اقسام و داده میشوی در گرفتن آن نگاهداشت

وسلامتی پس نگاه داشته میشود دران حدهای شرع و حاصل میشود دران موافقت مر فعل خداوند را و
پاره نمیشود حکم شرع بسوی کفر والحاد و مباح گردانیدن انچه حرام کرده شده است و خوار داشتن
چیزیرا که امر کرده شده است گفته است خدای تعالی انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون ما فرود
فرستادم ذکر را که قرآن است و بدرستیکه ما نگاه دارنده ایم و نیز گفت کذلک لنصرف عنه السوء
والفحشاء انه من عبادنا المخلصین همچنین برگردانیدم از یوسف بدی را بود او از بندگان ما
که خالص کرده شده اند پس مصاحب میباشد آنکس را نگاهداشت و پرهیز تا وقت موت برحمت خدا
و نیست این معبود طبع مگر قسمتهای تو که آماده کرده اند برای تو پس منع کرده شده اند از تو در حال
سیر کردن تو در راه حق و رفتن تو در صحراهای طبیعت و بیابانهای هوا و معبود طبع زیرا که این معبود
طبع گرانیها و بارها است پس دور کرده شد نداز تو تا گران نسازند ترا پس سست گردانید ترا و باز
گردانید ترا از جای قصد تو و مطلوب تو تا هنگام رسیدن بآستانهٔ فنا و فنا رسیدن است بقرب حق
و شناسائی با و مخصوص گشتن بسرها و علمهای لدنی و درآمدن در دریاهای نور از جهت آنکه زیان
نمیکند تاریکی طبیعتها آن نورها را پس طبع باقی ست تا وقتیکه جدائی کند روح تن را از برای تمام
گرفتن قسمتها زیرا که اگر دور شود طبع از آدمی هرآئینه پیوندد بفرشتگان و پاره گردد انتظام باطل
شود حکمت پس باقی ماند طبع در تو تا تمام گیری قسمتها و حظها را پس می باشد بقاے طبع
چنانچه فرموده است صلی الله علیه وسلم حبب الی من دنیاکم ثلث الی اخره پس هرگاه که
فانی شد پیغمبر صلی الله علیه وسلم از دنیا و انچه دران است باز گردانیده شده بسوی وی قسمتهای وی
که باز داشته شده بود از وی در حال سیری بسوی پروردگار وی پس تمام گرفت آنها را از جهت موافقت
کردن مر پروردگار خود را و راضی بودن بفعل پروردگار خود و فرمانبرداری نمودن
مر امر او را پاک است نامهای او و عام است رحمت او و شامل است فضل او مر اولیا و انبیاے او را
پس همچنین ولی است درین باب باز گردانیده می شود بسوے قسمتها و حظها بعد
فنا با نگاه داشتن حدهای شرع پس این باز گشتن است از نهایت بسوی بدایت

مقالهٔ شصت و یکم - فرمود رضی الله عنه هر مسلمان تکلیف داده شده است بتوقف کردن
و کاوش نمودن نزد حاضر شدن قسمتها از قبول کردن و گرفتن تا آنکه گواهی دهد مر او را حکم شرع
بمباح بودن آن و علم لائق بقسمت بودن آن چنانکه گفته است پیغمبر صلی الله علیه وسلم المؤمن
فتاش و المنافق لقاف مسلمان تفتیش کننده است و منافق درگیرنده است بی تفتیش و نیز
گفته است المؤمن وقاف مسلمان توقف کننده است و گفته است علیه السلام دع ما یریبک
الی ما لا یریبک بگذار چیزی را که در شک می اندازد بسوی چیزی که در شک نمی اندازد ترا پس مؤمن
توقف میکند نزد هر قسمت از خوردن و پوشیدن و نکاح و همه چیزها که کشاده میشود برای او
پس بگیرد تا آنکه حکم کند برای او بروا بودن گرفتن آنرا حکم شرع این وقتی است که باشد مؤمن
در حالت تقوی یا تا آنکه حکم کند برای او بروا بودن امر باطن وقتیکه باشد مؤمن در حالت ولایت
یا تا آنکه حکم کند مر او را علم بتقدیر الهی وقتیکه باشد در حالت ابدالیت و غوثیت یا حکم کند فعل الهی که آن قدر
محض است و این حالت بدلیت و غوثیت حالت فنا است بیشتر می آید مؤمن را حالتی دیگر و آن
اینست که میگردد هر چیزیکه بیاید او را و کشاده شود برای او بی آنکه مقید شود بامر و علم بادام که اعتراض
نکند بروی حکم شریعت یا امر باطن یا علم بتقدیر پس چون اعتراض کند یکی ازین سه چیز باز می آید
از گرفتن و می ماند آنرا پس این حالت خلاف حالت نخستین است پس در حالت نخستین غالب
بروی توقف و درنگ است و در حالت دوم غالب بر و گرفتن و مخالطت است بانچه کشاده شده است
بیشتر می آید حالت سوم پس در وی گرفتن محض است آمیزش بچیزیکه کشاده میشود از نعمتها
بی وجود اعتراض یکی ازین سه چیز و این حالت حقیقت فنا است پس میباشد مؤمن دران محفوظ
از آفتها و پاره کردن حدهای شرع نگاهداشته شده و برگردانیده شده از وی بدیها گفته است خدای تعالی
کذلک لنصرف عنه السوء الی آخره پس میگردد بنده با نگاه داشتن از پاره کردن حدهای شرع
همچو بنده که سپرده شده است کارها بسوی وی و اذن داده شده برای او از جانب مولی و اطلاق
کرده شده از قیدها در مباح گردانیدن چیزها آسان گردانیده شده برای وی نیکی پس همه آنچه می آید مؤمن را

قسمت صاف اوست از آفتها و تیرگیها و عاقبتهای بد در دنیا و آخرت و موافق مرخواست خدا را و مرضا و فعل او را نیست هیچ حالت بر بالای این حالت و اینست نهایت کار و این حالت مهتران و لیاراست که بزرگ اند و صاف بے شوب خلط اوندان سرها آنکسانیکه مشرف شده اند بر آستانه احوال پیغمبران صلوات الله علیهم اجمعین

مقاله شصت و دوم۔ فرمود رضی الله عنه چه عجیب بسیار است که میگوئی نزدیک گردانیده شده بحرست فلان و دور کرده شدم من و داده شده نعمت فلان و محروم کرده شدم من و توانگر کرده شد فلان و درویش گردانیده شدم من و تندرست ساخته شد فلان و بیمار کرده شدم من و بزرگ گردانیده شد فلان و خوار گردانیده شدم من و ستوده شد فلان و نکوهیده شدم من و راست گو کرده شد فلان و دروغ گو ساخته شدم من آیا نمیدانی که بدرستیکه خدای تعالی یکیست و واحد دوست میدارد یگانگی را در محبت وی و وقتیکه نزدیک گردانید خدای تعالی ترا براه غیر خود کم گردد دوستی تو مر خدا را و منقسم می شود زیرا که بسا است در آید در تو میل بسوی کسی که پیدا شده است پیوند کردن و نعمت دادن بر دست وے پس کم میگردد محبت خدا در دل تو و خدای تعالی غیرتناک است دوست نمیدارد شریک را پس باز داشت دستهای غیر خود را از تو بمواصلت کردن و زبان ایشانرا از ستودن و ستایش کردن تو و پایهای را از رفتن بسوی تو یا مشغول نشوی بسبب غیر از خدا آیا نشنیده قول پیغمبر علیه السلام را جبلت القلوب علی حب من احسن الیها و بغض من اساء الیها پیدا کرده شده اند دلها بر دوست داشتن کسیکه نیکی کرده است بجانب آنها و دشمن داشتن کسیکه بدی کرده است بسوی آنها پس خدای تعالے باز میدارد مردم را از نیکی کردن بسوی تو از هر رو و هر سو تا آنکه یگانه گردانی او را و دوست داری آنرا و بگردی مر خدا را از هر وجه بظاهر خود و باطن خود و از حرکات خود و سکنات خود پس نمی بینی نیکی را مگر از خدا و نه بدی را مگر از وی فانی شوی از خلق و از نفس و هوای او و از خواست و آرزو و از هر چه جز خدا است بعد از ان رها کرده میشود دستها بسوی تو بفراخ کردن و در باختن مال و عطا کردن و زبانها بستودن و ستایش کردن پس بناز و نعمت می دارد خدائے ترا همیشه در دنیا پس در آخرت پس بی ادبی مکن نظر کن بنگاهداشت ادب بسوی کسیکه نظر میکند بسوی تو که پروردگار است و روی آر بسر کسیکه رو آورده است

برتو دوست دار کسے را کہ دوست میدارد ترا اجابت کن کسے را کہ میخواہد ترا و بدہ دست خود را بکسیکہ ثابت میدارد ترا از افتادن تو و بیرون می آرد ترا از تاریکیہای نادانی تو و میرہاند ترا از ہلاک شدن تو و می شوید ترا از نجاستہای تو و پاکیزہ میگرداند ترا از چرکہا و ریمہائی تو و خلاص میگرداند ترا از مردارہا و بدبوئی تو و از قصدہای تباہ تو و نفس تو کہ امر کنندہ است ببدی و پیوستگان کہ گمراہان تو گمراہ کنندگان اند شیاطین تو و ہوای تو اند و دوستان تو کہ جاہلان اند و راہزنان راہ حق و در میان افتادگان اند میان تو و ہر چیز گرانمایہ و گران بہا و ارجمند تا کی تقلید تقلید عادت تا کی گرفتاری بخلق تا کے متابعت نفس تا کی رعونت تا کی خواہش دنیا تا کی خواہش آخرت تا کی تو با نچہ جز مولی است کجائی تو از پیدا کنندہ ہمہ چیز و ہست کنندہ ہمہ و اول ہمہ و آخر ہمہ ظاہر و باطن ہست خدائے کہ بازگشت ہمہ بسوی اوست مراد است دلہا و آرام جانہا و فرود آمدن بارہا و اوراست بخشش و منت نہادن

مقالہ شصت و سوم — فرمود رضی اللہ عنہ دیدم در خواب گویا کہ من میگویم اے شرک آرندہ بپروردگار خود در باطن خود بنفس خود و ظاہر خود بخلق و در عمل خود بخواست خود پس گفت مردے کہ در پہلوی من است چیست این سخن پس گفتم این نوعی از معرفت ست

مقالہ شصت و چہارم — فرمود رضی اللہ عنہ تنگ شد مرا کار من روزی پس جنبید نفس من زیر بار آن و جست راحت را و بیرون آمد و کشادگی را پس گفتہ شد مرا چہ میخواہی پس گفتم میخواہم مرگے را کہ نیست زندگی در ان و زندگانی را کہ نیست مرگ در ان پس گفتہ شد مرا چیست مرگے کہ نیست در ان زندگانی و زندگانی کہ نیست مرگ در ان گفتم مرگے کہ نیست زندگی در وی مردن است از جنس خود و از خلق پس نہ بینم ایشانرا در زیان و سود و مردن است از نفس خود و ہوای خود و ارادہ و آرزوی خود در دنیای خود و آخرت خود پس زندہ نباشم در ہمہ چیزہا و یافتہ نشوم ہستی اما زندگی کہ نیست مرگ در ان پس زندہ بودن من است بفعل پروردگار خود بی ہستی من و در ان موت در ان ہستی من ہست با وجود پروردگار پس بود این خواست گرانمایہ ترین خواہشی کہ خواستم آنرا از انوقت کہ عقل یافتم

مقالہ شصت و پنجم — فرمود رضی اللہ عنہ چیست این ناخوشنودی تو بر پروردگار خود از بہر

تاخیر کردن اجابت دعا میگوئی حرام کرده بر من سوال کردن خلق را و واجب گردانید بر من سوال کردن
مر او را عز و جل و من میخواهم او را و جواب نمیدهد مرا پس گفته میشود مر ترا آیا آزادی تو یا بنده پس اگر گوئی که
من آزادم پس تو کافری و اگر میگوئی من بنده ام پس گفته میشود مر ترا آیا تهمت می نهی تو مر خداوند خود را در تاخیر اجابت
دعای تو و شک کننده در حکمت وی و مهربانی وی با تو و با همه خلق وی و در دانستن وی احوال
خلق را یا تهمت نهنده نه مر او را پس اگر هستی تو تهمت نه نهنده مر او را و اقرار کننده مر حکمت او را
و اراده و مصلحت او را برای تو در تاخیر کردن اجابت دعا پس بر تو باد شکر گفتن مر او را زیرا که
وی شاید که برگزیده باشد برای تو آنچه که نیکوتر است و نعمت است و دور کردن تباهی را و اگر هستی
تو تهمت کننده مر او را درین پس تو کافری بسبب تهمت کردن تو مر او را زیرا که تو بسبب آن تهمت
کردن نسبت کردی مر او را بسوی ظلم کردن و حالانکه او نیست ستم کننده مر بندگان را نمی پذیرد ظلم را
و محال است بر وی که ظلم کند زیرا که وی مالک تست و مالک هر چیز است و مالک مر او راست گردانیدن
از حالی بحالی در ملک خود هرچگونه که خواهد پس اطلاق کرده نشود بر وی نام ظلم و نیست ظالم مگر
کسیکه تصرف کند در ملک غیر خود بی دستوری غیر پس بر بند بر خود راه ناخوشنودی مر او را وی تعالی
در کار کردن وی در تو بچیزیکه مخالف طبع و شهوت نفس تست و اگرچه باشد در ظاهر حال خلاف
مصلحت مر ترا پس بر تو باد شکر کردن و صبر نمودن و موافقت کردن و راضی بودن و گذاشتن
اظهار ناخوشنودی و تهمت را و ایستادن با رعونت نفس او و هوای او را که گمراه میکند از راه
خدا و بر تو باد همیشه دعا کردن و براستی پناه جستن و گمان نیک داشتن به پروردگار خود و چشم
داشتن کشادگی را از وی و راست دانستن بوعده وی و شرم داشتن از وی و سازگاری کردن
مر امر او را و بر تو باد نگاهداشت توحید را و شتابی کردن در گذاردن امرهای او را و سستی کردن در
کردن گناهان که نهی کرده است و مرده انگاشتن نزد فرود آمدن قضا و قدر وی بر تو و فعل او در تو
و اگر هست شان اینکه چاره نیست از اینکه تهمت کنی و بدگمانی کنی پس نفس تو که امر کننده است ببدی
و گناه کننده است مر پروردگار خود را بهتر است بتهمت کردن و بدگمان شدن تو از وی تعالی

ونسبت کردن تو ظلم را بسوی نفس سزاوارتر است از خداوند تو پس بپرهیز موافقت نفس را و دوست
گرفتن او را و خرسند بودن بفعل وی و سخن وی در همه احوال زیرا که نفس دشمن خدا است و دشمن تست
و دوست است مر دشمن خدا را دشمن ترا که شیطان رانده شده است نفس جانشین شیطان است و
جاسوس او و دوست صافی اوست الله الله ثم الله پرهیز کن خدا را الحذر الحذر بترس النجا النجا
زود بشتاب تهمت کن نفس را و نسبت کن ظلم را بسوی وی و بخوان بر وی این قول خدا را ما یفعل الله
بعذابکم ان شکرتم و آمنتم چه کار دارد خدا بعذاب کردن شما اگر شکر گوئید و ایمان آرید و این قول
خدا را ذلک بما قدمت ایدیکم و ان الله لیس بظلام للعبید عذاب بسبب عملها است که پیش دست خود
کرده اید شما و بدرستیکه خدا نیست ستم کننده مر بندگان را و این قول را ان الله لا یظلم الناس شیئا
ولکن الناس انفسهم یظلمون بدرستیکه خدا ستم نمیکند چیزی را لیکن مردم نفسهای خود را ستم
میکنند و بخوان جز آن آیتها و حدیثها باش پیکار کننده برای خدا بر نفس خود و جدال کننده مر او را
از جانب خدا و جنگ کننده و شمشیر دهنده برای خدا و صاحب حشم و لشکر خدا زیرا که بدرستیکه نفس دشمن
ترین دشمن خدا است گفته است خدای تعالی یا داود اهجر هواک فانه لا منازع ینازعنی فی ملکی غیر الهوی ای داود
جدائی کن هوای نفس خود را زیرا که بدرستیکه شان اینکه نیست نزاع کننده که نزاع کند مرا در ملک من جز هوای نفس

مقاله شصت و ششم — فرمود رضی الله عنه بگو دعا بکنم خدا را پس اگر هست آنچه سوال میکنم
او را قسمت کرده شده برای من پس زود است که بیاید مرا اگر سوال کنم او را یا سوال نکنم او را و اگر هست
آن که قسمت کرده نشده است پس نمیدهد مرا بسوال کردن من بلکه سوال بکن خدا را هر چه میخواهی
و حاجت داری بسوی آن از نیکی دنیا و آخرت مادامیکه نباشد در مسؤل چیزی حرام کرده شده
و یا چیزی که مصلحت نیست در آن زیرا که بدرستیکه خدا امر کرده است بسوال کردن و برانگیخته است بر آن
و گفته است ادعونی استجب لکم دعا کنید مرا قبول کنم برای شما و گفته است واسألوا الله من
فضله سوال کنید خدا را از فضل او و گفته است پیغمبر علیه السلام اسألوا الله و انتم موقنون بالاجابة
سوال کنید خدا را و حالانکه شما یقین کنندگان اید با جابت و نیز گفته است علیه السلام اسألوا الله

بیطون اکفکم سوال کنید خدارا بباطن کفهای خود وجز آن از حدیثها و مگو که من بسیار سوال میکنم
پس نمیدهد مرا درین هنگام سوال نخواهم کرد او را بلکه همیشه باش بدعا کردن وی زیرا که بدرستی که
اگر هست آن قسمت کرده شده میراند آنرا بسوی تو پس ازان که سوال میکنی او را پیش یاده میکند
ترا این دادن بعد سوال ایمان را و یقین و توحید را و گذاشتن سوال خلق را و بازگشتن بسوی
او تعالی در همه احوال تو و فرود آوردن حاجتهای ترا بخدا و اگر نباشد آن قسمت کرده شده میدهد
خدای تعالی ترا توانگری ازان و راضی بودن از وی تعالی باختیار فقر پس اگر باشد حاصل فقر و
مرض راضی میگرداند ترا بآن هر دو و اگر هست وامی برمیگرداند دل صاحب وام را از بدی مطالبه
بسوی نرمی نمودن به تو و پس افگندن مطالبه آسان گردانیدن تا وقت فراخی تو یا افگندن وام
از تو یا کم کردن وام پس اگر بیفگند وام را از تو و بگذاشت ازان در دنیا میدهد ترا خدای تعالی در آخرت
ثواب بسیار را عوض انچه نداد ترا بسوال کردن تو در دنیا زیرا که خدا کریم است و بی‌نیاز و بسیار مهربان
پس ناامید نگرداند سائل خود را در دنیا و آخرت پس چاره نیست در دعا کردن از فائده و عطا
یا زود یا دیر و بتحقیق آمده است در حدیث ان المؤمن یری فی صحیفته یوم القیمة حسنات
لم یعملها ولم یدرها فیقال له اتعرفها فیقول لا اعرفها من این هذه فیقال انها بدل مسئلتک التی
سالتها فی دار الدنیا یعنی بدرستیکه مؤمن خواهد دید روز قیامت در نامهٔ خود نیکیها را که نکرده است آنها را
و در دنیا فهمیده آنها را پس گفته میشود مر او را آیا میشناسی آنها را پس میگوید مؤمن نمی‌شناسم اینها را که
از کجاست مرا این نیکیها پس گفته میشود مر او را که این نیکیها بدل سوال کردن تست که کرده بودی
آنرا در سرای دنیا و این ثواب دادن در آخرت بجهت آنست که وی بسبب سوال کردن او خدا را
بود ذاکر و یگانه داننده و نهنده چیزی را در جای او و دهنده حق را باهل وی و بیزار شونده از حول و
قوت خود و ترک کننده ننگ و نام و بزرگی را و همه اینها عملهای نیک اند و آنها را ثواب بسیار است نزد خدا
مقالهٔ شصت و هفتم - فرمود رضی الله عنه هرگاه که مجاهده کنی نفس خود را و غالب شوی
بروی و بکشی آنرا بشمشیر مخالفت زنده میگرداند نفس را خدای تعالی و نزاع میکند ترا نفس و میجوید

از تو شهوتها و لذتها را حرام باشد از انها و حلال تا باز گردی بسوی مجاهده کردن و بیشی نمودن
دران تا بنویسد حق تعالی برای تو ثواب همیشه را و این معنی سخن پیغمبرست علیه السلام رجعنا
من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر باز گشتیم از کارزار کردن خرد که با کافران است بسوی
کارزار کردن بزرگ که مراد از نفس است از جهت همیشه بودن نفس بر شهوتها و لذتها و
فرو رفتن او در گناهان این معنی قول خدای تعالی ست واعبد ربک حتی یأتیک الیقین
پرستش کن پروردگار خود را تا آنکه بیاید ترا موت امر کرد خدا مر پیغمبر خود را علیه السلام بعبادت خود
و آن مخالفت نفس است و میخواهد نفس خلاف آنرا تا آنکه بیاید او را یقین ای موت پس اگر گفته شود
چگونه ابا آرد نفس پیغمبر صلی الله علیه وسلم عبادت را و حالانکه وی علیه السلام نیست هوای نفس
مر او را گفته شد خدای تعالی وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی نمیگوید آنحضرت
از هوای نفس خود نیست آن سخن مگر وحی که فرستاده شده است پس گفته میشود در جواب بدرستیکه
خدا خطاب کرد پیغمبر خود را باین خطاب تا قرار یابد بدان حکم شرع پس باشد آن حکم فراگیرنده بیان
امت وی تا آنکه برپا گردد قیامت پس خدای تعالی داده است پیغمبر خود را توانائی بر نفس و هوا
تا آنکه زیان نکند او را و دنیا زمند نگرداند بسوی مجاهده بخلاف امت وی پس چون همیشه باشد
مسلمان بر مجاهدهٔ نفس تا آنکه بیاید او را موت و به پیوندد بپروردگار خود بشمشیر همیشه آلوده
بخون نفس و هوا امید هست خدا او را چیزیرا که ضامن شده است برای وی از بهشت از جهت گفته وی
تعالی اما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن الهوی فان الجنة هی الماوی اما کسیکه بترسد
پروردگار خود را و باز دارد نفس را از هوا پس بدرستیکه بهشت جای اوست پس چون در آرد خدا
مسلمانرا در بهشت و بگرداند بهشت را سرای وی و آرام جای وی و بازگشت وی ایمن گرداند
برگشتن از بهشت و انتقال کردن بجای دیگر و از بازگشتن بسوی سرای دنیا نو میگرداند
برای وی هر روز و هر ساعت از گوناگون نعمتها و متغیر میگردد بروی از گوناگون حلّها و زیورها
تا خیر نیست که نیست آخر مر آنرا و نه سیری شدن چنانکه نو میگرداند مؤمن در دنیا هر روز و هر ساعت

و لحظه مجاهدهٔ نفس و هوا را اما کافر و منافق و گناهگار هرگاه که گذاشتند مجاهدهٔ نفس و هوا را در دنیا
و پیروی کردند هر دو را و موافقت کردند شیطان را پس اختلاط کردند در گوناگون گناهان از کفر و
شرک و چیزیکه کمتر از کفر و شرک است تا آنکه آمد ایشانرا مرگ بی اسلام و بی توبه درآورد ایشانرا
خدا در آتشی که آماده شده است برای کافران در قول وی تعالی واتقوا النار التی اعدت للکافرین
پرهیز کن آتشی را که آماده کرده شده است برای کافران پس چون درآرد خدای تعالی ایشانرا
در آتش و گرداند آتش را آرامگاه و جای باش ایشان و ماوای ایشان بسوزد آتش پوستها و
گوشتهای ایشان نو میگرداند خدا پوستها و گوشتها جز آن چنانچه گفته است عز و جل کلما نضجت
جلودهم بدلناهم جلوداً غیرها هرگاه که پخته میشود پوستهای تبدیل میکنیم مر ایشانرا پوستهای
جز آن میکند خدای تعالی با ایشان این را چنانچه موافقت کردند نفسهای خود را و هواهای خود را
در دنیا در گناهان خدا پس دوزخیان نو میگرداند خدا مر ایشانرا در هر وقت پوستها و گوشتها را از برای
رسانیدن عذاب و دردها بسوی ایشان و بهشتیان نو میگرداند مر ایشانرا هر وقت نعمتها
تا دو چند گردد لذتها و شهوتها نزد ایشان و سبب آن مجاهدهٔ نفس و موافقت اوست در
سرای دنیا و این است معنی قول پیغمبر علیه السلام الدنیا مزرعة الآخرة دنیا کشت زار آخرت است

مقاله شصت و هشتم - فرمود رضی الله عنه وقتیکه اجابت کند خدا بنده را آنچه سوال کرده
آنرا و بدهد بنده را آنچه طلبید آنرا پاره نمیشود بجهت آن ارادهٔ حق و نه آنچه خشک شده است بآن قلم
و پیش رفته است بآن علم الهی لیکن موافق می افتد سوال بنده مراد پروردگار را در وقت خود پس
حاصل میشود اجابت و قضا شدن حاجت در وقتیکه تقدیر کرده شده است برای او در سابق از جهت
رسیدن قدر وقت خود را چنانکه گفته اند اهل علم در قول خدای تعالی کل یوم هو فی شان ای در
هر روز در کاری است یعنی میراند مقدرات را بسوی اوقات پس نمیدهد خدا کسی را چیزی در
دنیا بمجرد دعا کردن او همچنین بر نمیگرداند از وی چیزی را بدعائی کردن وی تنها و آنچه وارد شده است
در حدیث لا یرد القضاء الا الدعاء ای باز نمیگرداند قضای الهی را مگر دعا گفته شده است

که مراد ازان آنست مگر دعائیکه در قضا رفته است اینکه رد کند قضا را و همچنین ندر آید کسی بهشت را در آخرت بعمل خود بلکه برحمت خدای تعالی لیکن وی تعالی میدهد بندگان را در بهشت درجها براندازهٔ عملهای ایشان و بتحقیق آمده است در حدیث عائشه رضی الله عنها که پرسید عائشه رضی الله عنها پیغمبر را صلی الله علیه وسلم هل یدخل احد الجنة بعمله فقال لا الی اخره چنانچه گذشته است این در امدن بعمل خود ازانکه واجب نیست بر خدای تعالی مر هیچ یکی را حقی لازم نیست او را وفا کردن بعهد بلکه میکند هر چه میخواهد عذاب میکند هر کرا میخواهد و می آمرزد هر که میخواهد و مهربانی میکند هر کرا میخواهد و انعام میکند هر کرا میخواهد کننده است هر چیز را که بخواهد پرسیده نمیشود از آنچه میکند و بندگان پرسیده شوند روزی میدهد هر کرا میخواهد بیشمار بفضل رحمت و منت خود و منع میکند هر کرا خواهد بعدل خود چگونه نباشد چنین حالانکه خلق از نزد عرش تا تحت الثری که آن زمین هفتم پایان ست ملک اوست و کارگری اوست نیست مالک مر بندگان را جز او و نیست پیدا کننده مر ایشان را جز او و گفته است خدای تعالی هل من خالق غیر الله آیا هست هیچ پیدا کننده جز خدا الله مع الله آیا خدا دیگر ست با خدا هل تعلم له سمیا آیا میدانی مر خدا را همتا قل اللهم مالک الملک تؤتی الملک من تشاء الی اخره بغیر حساب

مقالهٔ شصت و نهم - فرمود رضی الله عنه مخواه هرگز از خدا چیزی را جز آمرزیدن مر گناهان گذشته را و نگاهداشتن از گناهان در روزهای آینده رسنده و توفیق دادن او نه نیک کردن طاعت و فرمانبرداری کردن امر را و باز آمدن از نهیها و راضی بودن بتلخی قضا و شکیبائی نمودن بر بلاهای سخت و شکر کردن بر نعمتهای بسیار و عطای او و بعد ازان وفات کردن بخاتمهٔ خیر و لاحق شدن به پیغمبران و صدیقان و شهیدان و صالحان و نیکو رفیقان اند ایشان و مخواه از خدا دنیا را و نه کشادن فقر را و بلا را بسوی توانگری و سلامتی بلکه بخواه راضی بودن بانچه قسمت کرده و تدبیر نموده و سوال کن او را نگاهداشت همیشه را بر حالیکه ایستاده ترا دران و فرود آورده است ترا و آزمایش نموده است ترا تا آنکه بردارد ترا ازان بسوی جز آن و ضد آن زیرا که تو میدانی نیکی را که در کدام یکے ازین دو حالت است در فقر یا در غنا در بلا یا در عافیت پیچیده است از تو علم خیر ها و یگانه است وی تعالی بعلم مصلحتها و مفسدتهای اشیا

بتحقیق وارد شده است از عمر بن الخطاب رضی الله عنه که وی گفته است لا ابالی علی ای حال اصبحت
علی ما اکره او علی ما احب لانی لا ادری الخیر فی ایهما باک نمیدارم که برکدام حال صبح کنم حالیکه مکروه
میدارم آنرا یا بر حالیکه دوست میدارم زیرا که بدرستیکه من نمیدانم نیکی را که در کدام است گفته است این سخن را
عمر رضی الله عنه از جهت نیک بودن خوشنودی او بتدبیر خدا و آرام یافتن به برگزیدن و قضای او و تعالی
گفته است کتب علیکم القتال وهو کره لکم الی آخره چنانچه گذشت باش برین حال تا آن زمان
که برود هوای تو و شکسته شود نفس تو پس گردد نفس خوار و رام و زبون کرده شده پیروی کننده پست
دور شود خواست تو و آرزوهای تو و بیرون آیند کائنات از دل تو پس باقی نماند در دل تو هیچ
چیز جز خدا پس پر شود دل تو بدوستی خدا راست گردد خواست تو در طلب خدا پس رد کرده میشود
بسوی تو اراده بامر خدا بجستن حظی از حظها دنیاوی باشد یا اخروی پس درین هنگام سوال میکنی
او را عزوجل این حظ را و بخواهی آنرا در حالیکه فرمان بردارنده مر امر او را و موافقت نماینده مر او را اگر
میدهد ترا شکر میگوئی او را و آمیزش میکنی بدان و اگر منع کند ترا اختشم نمی گیری برو و متغیر نمی شوی
بسوی تعالی در باطن خود و تهمت نمیکنی او را در منع زیرا که بدرستیکه تو نخواسته آنرا بهوای نفس خود و خواست خود
زیرا که تهی دلی از اراده نکننده مر او را بلکه فرمان برداری کننده مر امر او را بسوال کردن او والسلام

مقاله هفتادم - فرمود رضی الله عنه چگونه نیکو باشد از تو خویشتن بینی در عملهای خود
دیدن مر حول نفس را در اعمال و جستن عوضها بر عملها و حال آنکه همه اعمال بتوفیق خدا است و یاری کردن او
و توانائی او و خواست او و فضل او و اگر باشد از بنده نا کردن گناه پس نه نگاهداشتن او است عزوجل
و پرهیز فرمودن او تعالی کجائی تو از شکر گفتن بران نگاهداشت اقرار کردن باین نعمتها که داده است
ترا آنها را چیست این حماقت و نادانی عجب میکنی بدلیری نمودن جز تو و سخاوت او و بدر باختن او
مال خود را وقتیکه نباشی تو کشنده دشمن خود را مگر بعد یاری دادن شجاعی که زخم زد در دشمن تو پس
تمام کردی کشتن او و اگر نمی بود آن شجاع می بودی افگنده شده بجای دشمن و بدل وی وقتیکه نباشی بذل
کننده پاره از مال خود را مگر ضامن شدن شخصی راست گو جوانمرد امانت دار پذیرفته است برای تو

عوض آن مال وجزای آن مال را اگر می بود گفتن آن شخص را امید داشتن تو در آنچه ضامن شده آن شخص
برای تو بذل نمیکردی تو یکدانه از مال خود چگونه خویشتن میکنی به تنها فعل خود بهترین حال تو شکر و سپاس
است بر باری دهنده و ستودن همیشه و نسبت کردن عمل بسوی وی تعالی در همه احوال مگر بدیها و گناهان
و کار ملامت پس بدرستیکه تو نسبت کنی آنها را بسوی نفس خود نسبت کنی نفس را بسوی ستم و بی ادبی و تهمت
کنی او را پس نفس سزاوارتر است بآن زیرا که بدرستیکه او جای باش هر بدی است و امر کننده است بهر بدی
و کار زشت و اگرچه هست خدا پیدا کننده تو با وجود کسب تو پس توی کسب کننده و او هست پیدا کننده چنانکه گفته است بعضی
علما بخدا می آید فعل تو و چاره نیست از تو همچو قول پیغمبر علیه السلام اعملوا وقاربوا وسددوا عمل کنید تقرب جوئید
بر وجه صواب و راستی پس هر یکی آسان گردانیده شده است برای عملی که پیدا کرده شده است برای آن

مقاله هفتاد و یکم - فرمود رضی الله عنه خالی نیستی از این که یا مرید هستی یا مراد پس اگر هستی
مرید پس تو باردار گردانیده شده و بسیار بار بردارنده که برمیداری بار گران و سخت از بیرا که بدرستی که
تو طالبی و هر طالب به مشقت انداخته شده است بروی و رنج کشیده تا آنکه برسد بسوی مطلوب خود و فیروزی
یابد بمحبوب خود و دریابد مقصود خود را نمی سزد که بگریزی از بلائیکه فرود می آید بتو در ذات و مال و اهل و فرزند
تا آنکه فرو گرفته شود از تو بارها و دور شود از تو گرانیها و برداشته شود از تو دردها و زائل کرده از تو رنج
و خوار داشتن پس نگاه داشته شوی از همه فرومایگیها و رنجها و چرکها و شکستیها و بیماریها و دردها و محتاج
شدن بسوی خلق و آفریدگان پس در آورده شوی در گروه محبوبان که بناز و نعمت داشته شده اند و خواسته
شده گان درگاه اند و اگر هستی مراد پس هر آینه تهمت مکن حق را عز و جل در فرود فرستادن بلا بر تو نیز و شک
مکن هرگز در مرتبه و قدر خود مر خدا از بیرا که بدرستی که خدا در بلا می اندازد ترا تا برساند ترا بجائی که مردان این راه
میرسند و بلند گردانند مرتبه اولیا و ابدال آیا دوست داری که فرو انداخته شود مرتبه تو از مرتبهای ایشان
و پایه تو از پایهای ایشان و اینکه باشد خلعت تو و نورهای تو و نعمت تو کمتر از آنچه مردان راست پس
اگر خورسند شوی تو به پستی مرتبه پس حق تعالی راضی نمیشود برای تو بآن گفته است خدای تعالی والله
یعلم وانتم لا تعلمون خدا میداند و شما نمیدانید اختیار میکند برای تو آنچه اعلی و بهتر و بلندتر و نیکتر است

و تو ابا داری ازان پس اگر بگوئی تو چگونه درست آید مبتلا گردانیدن مراد با این تقسیم و بیان که کردی
با وجودیکه مبتلا گردانیدن نیست مگر برای محب و بناز و نعمت داشته نیست مگر محبوب گفته میشود
در جواب ذکر کردیم اول غالب تر را و حکایت کردیم ثانیاً آنچه نادر و ممکن ست هیچ خلاف نیست داینکه
پیغمبر صلی الله علیه وسلم بود مهتر محبوبان حق و بود سخت ترین مردم از روی بلا بتحقیق گفته ست لقد
اخفت فی الله ما لا یخاف احد ولقد اوذیت فی الله ما لم یوذ احد بتحقیق ترسانیده شدم در
دین خدا آنچه ترسانیده نشده ست هیچ یکے و بتحقیق آزار داده شدم در دین خدا آنچه ایذا کرده نشده است
هیچ یکے و فرمود لقد اتی علیّ ثلثون من یوم و لیلة و ما لنا طعام الا شیء یواریه ابط بلال
بدرستیکه آمده برمن سی روز و شب و نبود ما یان را خوراک مگر چیزیکه میپوشید آنرا بغل بلال و بتحقیق
گفته ست انا معاشر الانبیاء اشد الناس بلاء ثم الامثل فالامثل ما گروه پیغمبران سخت ترین
مردم ایم از روی بلا پس بموافق مرتبه و نیز گفته ست انا اعرفکم بالله واشدکم منه خوفا من
عارف ترین شما ام بخدا و سخت ترین شما ام از خدا از روی ترس پس چگونه مبتلا کرده میشود محبوب
و ترسانیده میشود آنکه بناز و نعمت پرورده شده ست و مراد ست و نیست آن ابتلا مگر از جهت
آنچه ذکر کردیم و اشاره کردیم بآن از رسیدن بمرتبهای بلند در بهشت زیرا که بدرستیکه منزلها در بهشت
برافراشته نمیشود و بلند گردانیده نمیشود مگر بعملهائی که در دنیا کرده اند دنیا کشت زار آخرت ست و عملهای
پیغامبران و اولیا بعد گذاردن امرها و بازماندن از نهیها شکیبائی و خوشنودی و موافقت نمودن است
در حالت بلا بعد ازان کشاده میشود از ایشان بلا و پیوسته گردانیده میشوند نعمت و فضل و ناز تا رسیده بدرگاه حق تعالی زبانها

مقاله هفتاد و دوم - فرمود رضی الله عنه آن کسانیکه در می آیند بازارها را از اهل دین و عبادت
و در وقت برآمدن ایشان بسوی گذاردن امرهای خدا از نماز جمعه و جماعتهای نماز و برای روا کردن
حاجتها که عارض میگردد مر ایشان را در بازارها بر چند گونه اند بعضے از ایشان کسے ست که چون در می آید
بازار را می بیند در وی گوناگون شهوتها و لذتها بند میشود بآن و می آویزد آن شهوات بدل وی
پس در فتنه می آید و میگردد آن سبب هلاکش و سبب گذاشتن دین وی و عبادت وی و سلب

بازگشت وی بسوی موافقت طبع و پیروی کردن هوای او را اگر آنکه دریابد او را خدا بمهربانی
و نگاهداشتن خود و صابر گردانیدن او را از آن شهوات پس سلامت می‌ماید و بعضی از ایشان کسی است
که چون به بیند اینها را باز میگردد بسوی عقل خود و دین خود بزور صبر میکند و تکلیف میکند وی آشامد تلخی
گذاشتن شهوات را پس آنکس همچو مرد جهاد کننده است یاری میدهد خدای تعالی بر نفس وی
و طبع وی و هوای وی و شهوت وی و می نویسد برای او ثواب بسیار در آخرت چنانچه آمده است در
بعضی حدیثها از پیغمبر علیه السلام انه قال یکتب للمؤمن بترک کل شهوة عند العجز او عند القدرة
علیها سبعون حسنة بدرستیکه آنحضرت فرموده است نوشته میشود مر مسلمانرا بگذاشتن هر شهوت
نفس نزد درماندگی یا نزد توانائی وی بران هفتاد نیکی یا بعبارتی که فرموده است و بعضی از ایشان
کس است که میگیرد آن شهوات و آمیزش میکند با آن و حاصل می کند بفضل نعمت خدا که نزد
اوست از فراخی دنیا و مال و شکر میکند خدا را بران شهوات و بعضے از ایشان کسی است که نمی بیند
شهوات را و شعور نمیدارد از ان پس آنکس با بینهاست از هر چیز جز خداست پس نمی بیند جز او را
و کر است از هر چیز جز اوست پس نمی شنود از چیزی نزد آنکس شغلے است از نظر کردن بسوی غیر محبوب
و از خواستن جز او پس وی در دوری است از چیزیکه عالم دران است پس چون به بینی آنرا و حال آنکه
بتحقیق در آمده است بازار را پس بپرسی او را از آنچه دیده است در بازار میگوید ندیده ام چیزے را
آره می بتحقیق دیده است آن چیزها را لیکن دیده است آنها را بچشم سر خود و بچشم دل خود نگاه کرده است
بآن نگاه ناگهانی نه نگاه میل دیدن صورت نه دیدن معنی دیدن ظاهر ندیدن باطن پس بظاهر خود
می بیند بسوی چیزیکه در بازار است و بدل خود بسوی صنع پروردگار خود گاهے بسوی جلال او و گاهے بسوی
جمال او و بعضی از ایشان کسی است که چون در آید بازار را پر میگردد دل او بخدا از روی مهربانگی مر اهل
بازار را پس باز میدارد مهربانی مر ایشانرا از نگاه کردن بسوی چیزیکه مر ایشانرا و در پیش ایشان است
پس آن کس از زمان در آمدن تا زمان بر آمدن وی در دعا کردن است و استغفار کردن و در خواستن گناه
اهل بازار را و در شفقت کردن و مهربانی نمودن مر ایشانرا پس دل این مرد سوزنده است بر ایشان

و برای ایشان و چشم وی اشک ریزنده است از جهت ایشان و زبان وی در ستایش و ستودن است
مر خدای را بسبب عطا کردن حق همه بازار از نعمتها و فضلهای خود پس این شخص نامیده میشود
شحنهٔ شهرها و بندگان و اگر خواهی نام کن این مرد را عارف و بدل زاهد و عالم از روی معاینه
و دست بدست و مستحضر باشد و محبوب و مراد نائب در زمین بر بندگان خدا و میانجی میان حق
و خلق و مجتهد و هادی و مهدی و مرشد و رهنما پس این شخص گوگرد سرخ است و بیضهٔ عقعق است
رضای خدا و رحمتها بروے باد و بر هر مسلمانیکه طالب است مر خدا را و رسیده است بنهایت مقام

مقالهٔ هفتاد و سوم - فرمود رضی الله عنه گاهے مطلع میگرداند خدای تعالی ولی خود را
بر عیبهای شخص دیگر و بر دروغ گوئی او و دعوی او و بر شرک خفی وی در افعال و احوال او و بر باطن او
و نیت او پس غیرت میکند این ولی از جهت پروردگار خود و پیغمبر او و دین او پس سخت میگردد خشم
ولی در باطنش بیشتر در ظاهر و بینی چگونه دعوی کرده شود تندرستی را با وجود بیماریهای و دردهای
درونی و بیرونی و چگونه دعوی کرده شود توحید با وجود شرک و شرک کفر است و دور اندازنده از جناب
خداوند این صفت دشمن خدا است که شیطان لعین است و صفت منافقان که بیقین حکم
کرده شده است برای ایشان بانداختن در پایان تر از دوزخ و همیشه بودن دران پس روان
میگردد بر زبان آن ولی ذکر عیبهای آن مدعی کارهای بلند وی و غایت بے شرمی او بر دعواهای او
و دعوی کردن او احوال صدیقان را و مزاحمت کردن او با وجود بقای نفس مر فانی شدگان در قدر
خدا و فعل وی را و محبوبان را پس وجه غیرت کردن ولی برای خدا گاهی بر طریق منکر شدن مر او را و گاهی
بطور پند دادن مر او را و گاهی بر طریق علم کردن بفعل خدا و ارادهٔ او و سختی خشم بران دروغگو دروغ
کرده شده است پس نسبت کرده میشود بسوی ولی خدا غیبت پس گفته میشود که آیا غیبت میکند
ولی و حالانکه او منع میکند از آن و آیا ذکر میکند ولی کسی را که غائب است یا حاضر بعیبهائی که پیدا
نیست نزد خواص و عوام پس میگردد آن انکار بر ولی در حق منکران مشابه آنکه گفته است خدای تعالی
(اثمهما اکبر من نفعهما) گناه شراب و قمار بزرگتر است از نفع آن هر دو و در ظاهر حال انکار امری

بدعت ست و در باطن در خوش آوردن پروردگارست و اعتراض کردن ست بر وی پس میگردد حالت
منکر حیرت پس میباشد واجب بر منکر دران خاموش بودن و تسلیم نمودن ست جستن تاویل مر آنرا
در شرع و صورت روا بودن آن به اعتراض کردن بر پروردگار و بر ولی که طعن کننده است مر افترای
آن مدعی و دروغ او را و گاهی میگردد آن ذکر کردن وی سبب بر کندن او و توبه کردن او از ان
و باز گشتن او از جهل خود و حیرت خود پس میباشد یکمر تبه مر ولی را سبب نفع این مغرور که هلاک
شونده است بغرور خود و سبکی خود خدای تعالی را هنمائی می کند کسے را میخواهد بسوی راه راست

مقاله هفتاد و چهارم - فرمود رضی الله عنه نخست نظر کردن عاقل در وصف ذات خود ست
بعد ازان در جمیع مخلوقات و نو پدید شدگان پس دلیل میگیرد بسبب این بر وجود آفریدگار و نو پدید
آرندهٔ ایشان زیرا که در پیشه دلالت ست بر پیشه ور و در وجود مقدورات که استوار اند نشان ست
بر فاعل حکیم زیرا که بدرستیکه همه چیز موجود ست با و معنی اینست آنچه نقل کرده شده از عبد الله
ابن عباس رضی الله عنهما در تفسیر قول خدای تعالی و سخر لکم ما فی السموات و ما فی الارض
جمیعا منه رام کرده است خدا برای شما هر چیزے را که در آسمانهاست و چیزیرا که در زمین ست
از خود پس گفته است ابن عباس در هر چیز نامی ست از نامهای خدا و نام هر شئے اثریست از نام
وی تعالی پس هستی تو مگر میان اسمای او و صفات او و افعال او پوشیده در قدرت و پیدا در
حکمت وی ظاهر ست حق تعالی بصفات خود و باطن ست بذات خود و پوشیده ذات خود را بصفات
و پوشیده است صفات را با فعال و کشاده است علم را باراده و پدید گردانید اراده را بحرکات
و پنهان کرد کردگار خود را و کار کردن را پدید گردانید صفت را باراده خود وی تعالی باطن است
در غیب خود و ظاهر ست در حکمت و قدرت خود نیست مانند او هیچ چیز و اوست شنوا و بینا
و بتحقیق ظاهر کرده است ابن عباس درین کلام از اسرار معرفت آنچه ظاهر نکرد دیگر از سینه که
در وی دل روشن است شان ابن عباس بر داشتن دست عصمت حضرت صلی الله علیه وسلم
است بدعا که فرمود اللهم فقهه فی الدین و علمه التاویل الهی فقیه گردان او را در دین

و بدانان او را تاویل عطا کند ما را خدای تعالی برکتهای این قوم را و برانگیز اند ما را در گروه ایشان

مقاله هفتاد و پنجم - فرمود رضی الله عنه وصیت میکنم ترا بتقوی کردن خدا و طاعت وی و سلامتی سینه و جوانمردی نفس و تازه روئی و در باختن چیزیکه شان او عطا کردنست و باز داشتن آزار را و برداشتن آزار را و درویشی را و نگاهداشتن حرمت پیران و نیک زندگانی با برادران و اندرز کردن مر خردان را و گذاشتن خصومت در نفعها و لازم گرفتن ایثار و برکرانه بودن از ذخیره کردن مال و گذاشتن صحبت کسیکه نیست در گروه طالبان حق و یاری کردن در کار دین و دنیا حقیقت فقر آنست که محتاج نشوی بسوی کسیکه آن مانند تست و حقیقت توانگری آنست که بے نیاز شوی ازین کداو مانند تست و تصوف گرفته نشده است از گفتگوی علم لیکن گرفته شده است از گرسنگی و بریدن چیزهائیکه الفت گرفته شده است و نیک پنداشته شده و ابتدا مکن فقیر را بالعلم ابتدا کن او را بنرمی زیرا که علم در وحشت می اندازد او را و نرمی کردن انس می آرد او را تصوف بنا کرده شده است بر هشت خصلت سخاوت که ابراهیم ع را بود رضا که اسحاق ع را بود صبر که ایوب ع راست و اشاره و مناجات که زکریا را است و غربت و تنهائی که یحیی ع را است و خرقه پوشی که موسی ع را است و سیاحی که عیسی ع را است و درویشی که محمد را بود صلی الله علیه و علیهم وسلم

مقاله هفتاد و ششم - فرمود رضی الله عنه وصیت میکنم ترا اینکه صحبت داری توانگران را بعزت و بزرگی نمودن و درویشان را بخواری نمودن و رام شدن و بر تو باد بخواری نمودن و خالص شدن از ریا و آن همیشه دیدن خالق ست و تهمت مکن خدا را در اسباب و سکینی آر بسوی خدا در همه احوال و ضائع مکن حق برادر خود را از جهت اعتماد کردن بر آنچه میان تو و اوست از دوستی و بر تو باد بصحبت کردن با فقرا بفروتنی و ادب نیک و جوانمردی نمودن و میران نفس خود را تا آنکه زنده شود و نزدیکترین مردم از خدای تعالی فراخ ترین مردم است از روی خلق و بهترین عملها نگاهداشتن باطن ست از التفات کردن بسوی چیزیکه جز اوست و بر تو باد نصیحت کردن برعایت حق نمودن و صبر کردن بس ست ترا صحبت فقیری و خدمت کردن ولی و فقیر آنکس است

که غنا بجوید بهیچ چیز جز خدا و حمله کردن بر کسیکه فرو دست و بر کسیکه بالا تر از تست شوخی و بیشرمی است و بر کسیکه آن مانند تست بدخلقی ست فقر و تصوف همه کوشش ست میامیز کوشش را بهیچ چیز از هزل توفیق دهد خدای تعالی ما را و شما را ای دوست من بر تو باد بذکر کردن خدا در همه حال زیرا که آن مر نیکی را جامع است و بر تو باد چنگ زدن بعهد خدا زیرا که این زیانها را دور کننده ست و بر تو باد بساختگی کردن از برای پیش آمدن بر جاهای قضا زیرا که قضا واقع شدنی ست و بدانکه تو پرسیده شوی روز قیامت از حرکات و سکنات خود پس مشغول باش بچیزیکه آن بهتر باشد در وقت و دور دار خود را از فضول کارهای اعضا و بر تو باد بفرمانبرداری کردن خدا و رسول او و کسیکه والی گردانیده ست خدای تعالی او را و ادا کن بسوی او حق او را و باز جست مکن او را با نچه واجب است بروی و دعا کن در حال والی را که بر تو باد به نیک گمانی با مسلمانان و نیک کردن نیت با ایشان و سعی کردن درمیان ایشان در هر نیکی و شب نکنی در حال آنکه هیچ یکی را در دل تو بدی باشد و نه کینه و نه دشمنی و دعای نیک کنی مر کسے را که ستم کرده است بر تو و نگاهبان باش خدا را و بر تو باد بخوردن حلال و سوال کردن از اهل علم بخدا در آنچه نمیدانی و بر تو باد بحیا کردن از خدا و بگردان صحبت خود را با خدا و حضوری با او و صحبت دار مر کسے را که جز خدا است بملاحظه صحبت خدا و صدقه کن هر بامداد بحال و منال خود و چون شبانگاه کنی پس بگذار نماز جنازه بر هر مسلمانے که مرده ست از مسلمانان درین روز و چون بگذاری نماز مغرب را پس بگذار نماز استخاره و بگو در بامداد و شبانگاه هفت بار اللهم اجرنا من النار و محافظت کن بر خواندن اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم هو اللہ الذی لا الہ الا ہو عالم الغیب والشہادۃ ہو الرحمن الرحیم تا آخر سورۂ حشر خدای تعالی توفیق دهنده و یاری بخشنده ست زیرا که نیست حول و نه قوت مگر بخدای بزرگ

مقاله هفتاد و هفتم - فرمود رضی اللہ عنه باش با خدا گویا که نیست خلق موجود پس چون باشی با خدا بی وجود خلق بیابی خدا و از همه فانی میشوی و چون باشی با خلق بی نفس عدل میکنی و استقامت می ورزی بر حق و از عاقبت بدسلامت می مانی بگذار همه را بر در خلوت خود

ودرآئی درخلوت تنها تا به بینی انس دهنده خود را در خلوت خود بچشم باطن خود ومشاهده کنی
چیزے را که ورای اعیان ست ودور گردد نفس و بیاید بجای او امر خدا و نزدیکی او پس درین هنگام
نادانی تو علم ست و دوری تو نزدیکی ست و خاموشی تو یاد ست و وحشت تو انس ست ای شخص
نیست در مقام عبودیت مگر خلق و خالق پس اگر برگزینی خالق را پس بگو مخلوقان را که بدرستیکه
ایشان دشمن اند مرا مگر پروردگار عالمیان پیشتر گفت رضی الله عنه کسیکه بچشید این کار را بشناسد
آنرا پس گفته شد مر آنحضرت را کسیکه غالب آید بروی تلخی صفرای او چگونه دریابد شیرینی ذوق
را پس فرمود کار کند در دور کردن شهوتها از جانب خود بقصد و تکلف مسلمان چون کردار نیک
کند پس میگردد نفس او قلب پیشتر میگردد قلب او سر پیشتر میگردد سر از جای بجای پیشتر میگردد فنا
پس میشود فنا وجود پیشتر فرمود دوستان می گنجانند ایشانرا بر ورای مرد فنا معدوم گردانیدن
خلائق ست وبرگشتن طبع تست بسوی طبع ملائکه پیشتر فانی شدن ست از طبع ملائکه پیشتر
پیوستن ست براه نخست درین هنگام آب میدهد ترا پروردگار تو چندانکه میخواهد آب میدهد ترا و میرویاند
در تو آنچه میرویاند اگر میخواهی این را پس بر تو باد مسلمان شدن پیشتر به تسلیم شدن بقضا پیشتر دانا بودن
بخدا پیشتر شناسا گشتن باو پیشتر وجود حق یافتن چون باشد وجود تو مر حق را باشد همه چیز مر
او را زاهد کار یک ساعت است و پرهیزگاری کار دو ساعت ست معرفت کار همیشه ست

مقاله هفتاد و هشتم - فرمود رضی الله عنه مر خداوندان مجاهده و محاسبه او صاحبان عزم
را ده خصلت ست که در خود ساختند آنرا پس چون برپا دارند آنها را و استوار گردانند آنها را بحکم
خدا برسند بجای بزرگی اول آنست که سوگند نخورد بنده بخدا نه راست و نه دروغ نه بقصد و نه سهو زیرا که چون
استوار گرداند بنده آنرا از نفس خود و عادت کرد زبان خود را بسپارد او را این عادت بسوی گذاشتن
سوگند را بغفلت و بقصد پس چون عادت کرد آنرا میگشاید خدای تعالی برای او دری از نورهای خود
شناسد سود آنرا در دل خود و بلندی او را در درجه خود و توانائی را در قصد خود و صبر خود و ستودگی نزد
برادران و بزرگی نزد همسایگان تا آنکه اقتدا کند بوی کسیکه می شناسد او را و میترسد او را کسیکه

می بیند او را دوم آنست که پرهیز کند دروغ گفتن را بهزل و بجد زیرا که چون چنین کند و استوار کند
آنرا از نفس خود و عادت کند آنرا زبان خود را گشاده گرداند خدای تعالی باین سینهٔ او را در فشن گرداند
آن علم او را گویا که نمی شناسد دروغ را و چون بشنود آنرا از دیگری عیب گیرد آنرا بروی و سرزنش کند
آن دروغ گو را بسبب آن در دل خود و اگر دعا کند مر او را بدور شدن این صفت باشد مر او را
ثواب سوم آنست که بپرهیزد از اینکه وعده کند کسی را که چیزی دهد پس خلاف کند آنرا یا بگذارد
وعده کردن را البته زیرا که این قوی ترست مر کار را و را میانه روند ترست او را زیرا که خلاف
وعدگی از دروغ است پس چون بکند آنرا گشاده میشود برای او در سخاوت و پایهٔ حیا داده شود او را
دوستی در صادقان و بلندی مرتبه نزد خدا چهارم آنست بپرهیزد اینکه لعنت کند چیزی را
از خلق یا برنجاند مقدار ذره پس بالای آن زیرا که این خصلت از خوبهای نیکان و صدیقان
است و مر آنکس را عاقبت کار نیکوست در نگاهداشت خدا او را در دنیا یا چیزی که ذخیره میکند
او را نزد خود از درجها و میرهاند او را از جایهای انداختن که در ان هلاک شود و سلامت میدارد او را
از خلق و روزی میکند او را مهربانی بر بندگان و نزدیکی از وی تعالی پنجم آنست که بپرهیزد اینکه
دعای بد کند بر کسی از خلق اگر چه ستم کرده باشد او را پس قطع رحم نکند او را بزبان خود و مکافات
نکند او را بافعال او و بردبار دارد آنرا برای خدا و مکافات نکند او را بگفتار و کردار او زیرا که این صفت
بر میدارد صاحبش را بدرجهای بلند و قتیکه نگاهدارد خدا را باین صفت می یابد مرتبهٔ بزرگ در دنیا
و آخرت و دوستی و محبت در پذیرفتن خلق همه از نزدیک و دور و قبول شدن دعاها و بلندی قدر و نیکی
و ارجمندی در دلهای مسلمانان ششم آنست که جزم نکند بر هیچ یکی از خلق از اهل قبله بشرک و نه بکفر و نه بنفاق
زیرا که بدرستیکه این نزدیکترست برحمت و بلند ترست در درجه و این تمامی سنت است و دور ترست از در آمدن
در علم خدا بکفرش و دور ترست از دشمن داشتن خدا و نزدیکترست بسوی رضای خدای تعالی و رحمت
وی پس بدرستی این دری بلند بزرگ است نزد خدای تعالی نتیجه میدهد بنده را مهربانی کردن خلق
همه هفتم آنکه پرهیز کند نظر کردن را بچیزی از گناهان در بیرون و درون و باز دارد از ان اعضا را

زیراکه بدرستیکه نظر نکردن از شتاب ترین عملها است از روی ثواب در دل و اعضا درین جهان
با انچه می نهد خدای تعالی برای وی از نیکی آخرت سوال میکنیم خدارا که سنت نهد برما همه بعمل کردن
باین خصلتها و بیرون آرد شهوتهای مارا از دلهای ما هشتم آنست که پرهیز کند از بینکه بگرداند بر هیچ
یکی از مردم از خود باری انه خرد نه بزرگ بلکه بردارد بار خود را از همه مردم از انچه نیاز مند ست بآن واز انچه
بی نیاز هست از ان زیراکه این تمامی عزت عبادت کنندگان است و شرف پرهیزگاران هست باین
عمل قوی میشود مرد زیراکه امر معروف و نهی منکر باشد و میباشد خلق نزد وی همه در یک مرتبه پس چون باشد
کسی همچنین می برد اورا خدای تعالی بسوی بی نیازی و یقین و استواری داشتن بخدا و بلند
گرداند کسی را بهوای نفس خود باشند خلق نزد او در حق گفتن برابر و جزم کند
باینکه این سبب عزت مسلمانان و شرف پرهیزگاران است و این نزدیک
ترین دری ست برای اخلاص نهم انیست اینکه می سزد مرا او را
که ببرد طمع خود را از آدمیان و در طمع نیند از د نفس خود را در انچه
در دستهای ایشان است پس بدرستیکه این عزت بزرگ تر است
و تونگری خالص است و پادشاهی بزرگ ست و نازیدن بزرگ و یقین
صافی و توکل شافی و هویدا است و این دری است از درهای اعتماد
بر خدا و دری است از درهای زهد و بوی گرفته میشود پرهیزگاری
و کامل میگردد عبادت وی و این از نشانهای کسانی است که بریدگان اند بسوی خدا دهم تواضع ست
زیراکه بدرستیکه بتواضع برافراشته میشود محل عابد و بلند میگردد مرتبه او و کامل میشود عزت و بلندی
نزد خدا و نزد خلق و قادر میگردد بر چیزیکه میخواهد از کار دنیا و آخرت و این خصلت اصل همه طاعات
است و شاخ آنها و کمال آنها و باین در مییابد بنده منزلهای صالحان را که خوشنود اند از خدا در
حال خوشی و ناخوشی و این کمال تقوی ست و تواضع آنست که ملاقات نکند بنده هیچ یکی را از مردم

ونگوید نزدیک است که باشد آنکس نزد خدا بهتر از من و بلند تر از روی درجه پس اگر باشد خُرد بگوید
این شخص گناه نکرده است خدا را و من بتحقیق گناه کرده ام پس شک نیست که او بهتر است از من
واگر باشد بزرگ بگوید این عبادت کرده است خدا را بیش از من واگر باشد عالم بگوید آن را
داده شده است چیزیکه نرسیده ام من بآن و یافته است چیزیرا که نیافته ام من و دانسته است
چیزی را که ندانسته ام من و وی عمل میکند با علم واگر باشد جاهل بگوید این گناه کرده است خدا را بنادانی
و من گناه کرده ام او را بعلم و نمیدانم بچه خاتمه من شود و بچه خاتمه وی شود واگر باشد کافر بگوید که
نمیدانم نزدیک باشد که مسلمان شود وی پس ختم کرده شود مر او را بعمل نیک و نزدیک است که کافر
شوم پس ختم کرده شود مرا بعمل بد و این باب مهربانی کردن است و ترسیدن و سزاوار ترین چیز نیست
که صحبت داشته شود با وی و آخرین چیزی که باقی ماند بر بندگان پس چون باشد بنده برین
صفت سلامت دارد او را خدا از حادثها و برساند او را بمنزلها بصحبت کردن مر خدا را و باشد از
برگزیدگان خدای مهربان و دوستان وی باشد از دشمنان شیطان لعنة الله که دشمن خدا است
و آن در رحمت است و با وجود این میباشد که بتحقیق قطع کرده است در کبیر را و ریا نهانی عجب را
و ترک کرده است بزرگی را در نفس خود در دین و دنیا و آخرت و آن مغز عبادت است و نهایت بزرگی
زاهدان است و علامت عبادت کنندگان است پس نیست هیچ چیز فاضل تر از آن و با وجود آن
بسپرد زبان خود را از ذکر اهل علم ببدی و آنچه بے معنی است پس تمام نمی پذیرد هیچ عمل مگر بآن و بیرون آرد
کینه را و کبر را و در گذشتن از حدر را از دل خود در همه احوال خود و باشد زبان او در ظاهر و نهان برابر یکی
و خواهش او در نهان و آشکارا یکی و سخن او چنین و خلق نزد او در نصیحت برابر و نه باشد از ناصحان
و حال آنکه یاد میکند کسے را که از خلق خدا ببدی یا سرزنش میکند کسے را در کارے یا دوست دارد
که ذکر کرده شود نزد وی کسے ببدی یا خوش حال شود دل او اگر ذکر کرده شود کسے نزد او ببدی این خصلات
سبب آفت عابدان و هلاکی متعبدان و زاهدان است مگر کسیکه یاری داده است او را خدا بنگاهداشتن زبان و دل او برحمت خود

مقاله هفتاد و نهم - چون بیمار شد وی رضی الله عنه به بیماریکه وفات کرد دران گفت

مر او را پسر او عبد الوهاب که وصیت کن مرا ای سیدی تا بچیزیکه عمل کنم بران بعد تو پس فرمود بر تو باد
بتقوی کردن خدا و بیم مدار کسی را جز خدا و امید مدار کسی را جز خدا بسپار حاجتهای را بسوی خدا
و اعتماد مکن مگر بر وی و بجوی حاجتها را همه از وی و استواری مدار بر هیچ یکی جز خدا لازم گیر توحید را که اتفاق همه است
مقاله هشتادم - فرمود رضی اللہ عنہ چون درست شود دل با خدا خالی نمی شود
و از ان هیچ چیز و بیرون نمی رود از ان هیچ و فرمود من مغزم بی پوست و فرمود مر فرزندان خود را
دور شوند از گرد من پس بدرستیکه من با شمایم در ظاهر و با غیر شمایم بباطن و فرمود بتحقیق حاضر شده اند
نزد من جز شما مردم پس فراخ کنید جای برای ایشان و آداب ورزید با ایشان اینجا مهربانی و بخشایش
بزرگ است و تنگ نسازید بر ایشان جای را و بسیار میفرمود و علیکم السلام و رحمة اللہ و برکاته
بیامرزد خدای مرا و شما را و توبه قبول کند خدا بر من و بر شما در آیید بنام خدا در حالیکه بدرود کننده
نیستید گفت این رد سلام یک روز و یک شب و فرمود ای شما من باک ندارم بچیزی نه بهیچ
فرشته و نه بفرشته مرگ ای ملک الموت عطا کرد ما را کسیکه میکرد کار ما را بر خود جز تو و آواز کرد آوازی
بزرگ و این در روزی بود که وفات کرد در شب آنگاه آن بدرستیکه بود رضی اللہ عنہ که بر میداشت
هر دو دست خود را و دراز میکرد هر دو دست خود را و میگفت علیکم السلام و رحمة اللہ و برکاته
توبه کنید بباطن خود و در آیید در صف اینک می آیم بسوی شما و بود که میفرمود نرمی کنید بعد از ان
آمد او را حق و مستی موت و فرمود میان من و میان شما و میان خلق همه دوری است بچو دوری میان
آسمان و زمین پس قیاس نکنید مرا بهیچ یکی و قیاس نکنید بر من بهیچ یکی بستر سوال کرد او را فرزند او
عبد العزیز از درد وی و حال وی پس فرمود بپرسید مرا بهیچ یکی از چیزی من میگردم در علم خدا
و فرمود حالانکه پرسید او را ولد او عبد العزیز از بیماری او بدرستیکه بیماری من نمیداند او را کسی و درنمی یابد
بهیچ یکی نه آدمی و نه پری و نه فرشته شکسته نمیشود علم خدا بحکم او و تعالی حکم متغیر میشود و علم متغیر نمیگردد
و حکم منسوخ میشود و علم منسوخ نمیشود و محو میکند خدا آنچه میخواهد و ثابت میدارد آنچه میخواهد و نزد اوست
اصل کتاب پرسیده نمیشود وی تعالی از آنچه میکند و ایشان پرسیده میشوند پرسید او را پسر او عبد الجبار

چه چیز رنجور ناک میکند ترا از تن مبارک تو فرمود همه اعضای من درد میدهد مرا مگر دل من پس نیست بدل دردی و وی درست است با خدا پس تر آمد او را موت پس بود که میگفت استعنت بلا اله الا الله سبحانه وتعالی والحی الذی لا یخشی الفوت سبحان من تعزز بالقدرة وقهر العباد بالموت لا اله الا الله محمد رسول الله گفت پسر او موسی که وی فرمود رضی الله عنه تعزز را و انگه داین لفظ را زبان وی درست پس همیشه تکرار میکرد این را تا وقتیکه گفت تعزز و دراز کرد باین آواز خود را و سخت کرد او را بوی تا آنکه درست شد زبان وی پس تر گفت الله الله الله پس تر پنهان شد آواز او و حال آنکه زبان او چسپیده بود بکام حلق پس تر بیرون آمد جان بزرگ او رضوان الله علیه قد تمید انکه در احوال شیخ الانام هادی خاص و عام قدوة المحققین امام العارفین قطب الاقطاب جهان و فرد الاحباب زمان حضرت غوث الثقلین محبوب سبحانی شیخ ابو محمد عبد القادر جیلانی رضی الله عنه آورده اند که وقتی بود که در مجلس شریف چهار صد کس دوات و قلم گرفته می نشستند و سخنان مبارک می نوشتند گاهی از استماع کلام موثر آنحضرت مردمان جان بحق تسلیم می نمودند و جنازه های ایشان از مجلس برداشته می بردند چون از دحام مردمان بسیار می شد و فضای خانقاه گنجایش ایشان نمیکرد در مصلای عید می نشستند و خلائق برای شنیدن کلام مبارک جمع میشدند و وقتی بوده که قریب هفتاد هزار کس جمع میشدند ملائکه و جنیان و ابدالان برای استماع حاضر می شدند از انجمله شیخ الامام شرف الدین ابو محمد که کنیت مبارکش ابو محمد عبد الرحمن عیسی ست سخنان مبارک والد خود را جمع فرموده کتابی ساختند مسمی به فتوح الغیب چونکه کتاب مذکور در حق طالبان صادق و سالکان راه خالق بغایت مفید و نافع و کیمیاست بلکه از عمل کردن بران طالبان بدرجه کمال اولیا می رسند حضرت قدوة العارفین و امام المحققین صاحب سر خدا و مرشد طریق هدی حضرت والدی قبله گاهی شاه محمد کاظم قلندر مد ظله الله تعالی بسیار دوست میداشتند و کلام پیران پیر آنحضرت بود لهذا اکثر در مجلس شریف خود ذکر همین کتاب دوست میداشتند چنانچه راقم حروف در حضور

میخواندم وبعضی طالبان حق که درخدمت حضرت تربیت می شدند مثل شاه عاشق الله وغیره نیز
چون آنرا دوست میداشتند استدعای ترجمهٔ فارسی آن نمودند بسبب آنکه از مطالعهٔ عبارت عربی
وشرح فارسی آن که طویل بود قاصر بودند حضرت والدی مدظله العالی بجهت ایشان باین راقم
فرمودند که شما ترجمهٔ فارسی این کتاب مبارک بنویسید بنهجیکه محض ترجمه باشد بے تفسیر پس
بموجب فرمودهٔ ترجمهٔ آن نوشتم بے زیادتی لفظ دران تا آنکه حمد وصلوٰة حضرت محبوب ربانی را
نیز ترجمه کرده شد تا بجای حمد وصلوٰة این ترجمه شود مگر در محلے که زیاده کردن لفظ مناسب بود
مر عبارت فارسی را اندکے زیاده نموده شد واین ترجمه را کتابی جداگانه بے عبارت متن
ساخته شد ونامش **نور لاریب فی ترجمة فتوح الغیب** نهاده شد حق تعالے
مارا ومطالعه کنندگان را عمل برین روزی کناد بحرمة النبی وآله الامجاد

قد وقع الفراغ فی سنة الف

ومائتین وثمان من هجرة

النبویة صلی الله

علیه واله

وسلم

قطعات تاریخ طبع

از نتیجهٔ فکر آسمان پیوند مرقع معانی را نقشبند چراغ افروز سخن طرز نوی منشی نورالدین احمد صاحب کیفی کاکوروی

از حمایت علی ولی الله — که بنامش کمال نازان ست

خوش کتابی که فیض اسرارش — نکته آموز اهل عرفان ست

ترجمه کرده شد فتوح الغیب — کو تصنیف غوث دوران ست

عربی را بفارسی دیدم — در عبارت که سهل و آسان ست

کیفیا سال طبع او گفتم — نور لاریب رکن ایمان ست

۱۳۳۲ھ

دیگر

طبع شد نادر کتابی در سلوک — نور لاریبش جهان لاریب گفت

نور در منقوطہ سال عیسوی — ترجمه زیب فتوح الغیب گفت

۱۹۱۴ع

شمع افروزی خامهٔ نور بار سر آمد شعرای ذی وقار یادگار حضرت مصنف عالی قدر والا گهر منشی ارتضیٰ علی صاحب متخلص به شہر کاکوروی

ہی شمع بزم عرفان نور لاریب — عیاں ہی غوث اعظم کی ولایت

صدا درگاہ کاظم سے یہ آئی — ہین تابان جوہر علم حمایت

۱۳۳۲ھ

نی نوازی قلم فصاحت رقم اقلیم سخن شناسی را ناظم مولوی محمد عاصم المتخلص به قیس سلمہ

مژده بادا ای سر فروشان در بپیر مغان — نی چہ شمعی در لگن بل آفتابی در ضمیر

اینکہ آمد در فضای محفل شاہ حبیب — بادہ نی بل نور یزدان بی شبیہ و بی نظیر

بادهٔ نورست اندر ساغر مهر منیر — آنکہ از مهر ولای عارف اسرار حق

شمع لاشرقی و غربی هم بشیر و هم نذیر — جلوه فرماست ہین بر رو تو نور ازل

آنکہ اندر جام فیض غوث اعظم تافته — حضرت شاه حمایت چون مہ اندر مستنیر

بادہ نی بل نور عین نور حق بن ہست این کتاب — قیس وحشی نور لاریب از فتوح الغیب گیر

۱۴۹۹ ۱۵۳۷ ۲۴۴

۲۲۹۴ (۱۵۳۷-۹۹۹) سنہ ۱۳۳۲ھ

دیگر

مژده ای خاصان علام الغیوب — غیب را اندر شهادت شد ظهور — کز فتوح الغیب غوث تاجدار

ریخت هر سو کنز اسرار سرور | منکشف شد بر قلندر سر خود | نور حق را دید در غیب و حضور

نور لاریبش به عالم تافته | ذره ذره مهر شد نزدیک و دور | چهره بکشا قیس چون شمس نهان چراغ

موسیان را بر فروزان شمع طور | بزم ما از وجه ایزد روشن ست | پاک نوری نور و نور و نور و نور

۱۳۳۱ + ۱ = ۱۳۳۲ھ

تقریظ منظومه

نغمه سنجی طبع سحر آفرین خاتم فصاحت انگبین آبرو افزای معانی پروری مولوی محمد عالم قیصری سلمہ

باده فروشی ز خرابات ما | دوش برآمد بملاقات ما

بلعجبی ساقی فرخنده پی | لعل لبش رو کش صد جام می

همچو نسیم ست خرامش خنک | صبح خنک دارد و شامش خنک

جمع کند خاطر افسرده را | زنده جاوید کند مرده را

باده کهن دارد و جامش نوی | ساقی رند و لقبش مولوی

آن خلف پیر مغان بوتراب | آیتی از نسخهٔ ام الکتاب

قرة عینین علی ولی | مولوی شاه حمایت علی

دل شدگان را که حمایت کند | باده گلرنگ عنایت کند

ساغر هندی و ز بغداد می | قصهٔ دانش بکند جمله طی

آتش سیال چو طوفان نوح | آب حیات ست برای فتوح

غرق فنا هستی زندانیان | حق بمددگاری طوفانیان

آنکه شنیده ز محمد خطاب | آیهٔ هو نو اخبر فتح باب

مرده ولیکن زنده جاوید شد | هر که فنا گشته چو خورشید شد

روز سیاهی که فنا شد شب | نور شد و صبح سرور و طرب

تخم که در ارض شده ناپدید | گشت درختی و ثمرها دمید

بنده که از بندگی خود رسید | زنده چو گشت و بعزت رسید

بندهٔ این باده شدن می سزد | کز همه مستغنی و فارغ کند

منکه فدای می و ساقی شدم | طالب یک جرعهٔ باقی شدم

گفتم از و کای شه عالی نسب | چشم کرم کن بمن تشنه لب

گفت خذ الکاسة واشکر لنا | ذلك فضل الله من ربنا

رو خبری ده به خراباتیان | مفت بگیرند متاع گران

کاین قدح پاک شراب کهن | میرسد از حضرت شاه زمن

سر دبستان خراباتیان | مایهٔ تسکین مناجاتیان

خضر طریقت بره صومعه | رند حقیقت بدر میکده

کنز نهان سر عجیب و غریب | عین عیان حضرت شاه حبیب

آنکه هزاران بدرش سرنگون | منتظر یک نظر ذو فنون

چون بنوازد ز نگاه کرم | خوش برهاند ز وجود و عدم

هر که ز جامش شده سرمست و شاد | یافته از خود همه نقد مراد

قیصری از ساغر او شاد باد | در قدمش میکده آباد باد

عکس خوشش هست که بینی بجام | شاهد غیبی بود این والسلام

۱۳۳۲ھ